

AMNESTY INTERNATIONALS ÅRSRAPPORT 2015/16

Innehåll

Regionala översikter	2
Afrika	2
Amerika	11
Asien och Stillahavsregionen.....	20
Europa och Centralasien	29
Mellanöstern och Nordafrika	37
Landavsnitt	46
Afghanistan.....	46
Brasilien	51
Demokratiska republiken Kongo	56
Eritrea	61
Etiopien	63
Irak.....	66
Iran	72
Israel och de ockuperade palestinska områdena.....	78
Kina	84
Palestina	90
Ryssland.....	94
Saudiarabien.....	99
Sverige	105
Syrien.....	106
USA	112

Regionala översikter

Afrika

När den Afrikanska unionen (AU) utropade 2016 till ”Året för mänskliga rättigheter i Afrika”, tändes hoppet, inte bara på den afrikanska kontinenten utan i även andra delar av världen, att afrikanska ledare, regionala institutioner och världssamfundet skulle visa beslutsamhet och politisk vilja att verkligen ta tag i utmaningen och agera mot de djupt rotade människorättsproblemen.

Och förhoppningar var inte utan grund. Samtidigt som konflikter, politisk instabilitet, auktoritära regimer, fattigdom och humanitära katastrofer hindrar många från att åtnjuta sina rättigheter och leva ett värdigt liv i trygghet, är möjligheterna i Afrika stora. Den socio-ekonomiska utvecklingen märks tydligt i många länder och relativt fredliga politiska övergångar uppnåddes i andra. Antagandet av historiska åtaganden såväl regionalt som globalt, som AU:s Agenda 2063 och FN:s mål för hållbar utveckling, SDG (sustainable development goals) erbjuder en möjlighet att förverkliga de rättigheter som ingår i den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter (Afrikanska stadgan) och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter.

Men utmaningarna är stora och under hela 2015 pågick mycket omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter och humanitär rätt i samband med väpnade konflikter. De utdragna konflikterna i Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo, Sudan, Sydsudan och Somalia ledde till tusentals civila dödsoffer och miljontals människor levde i fruktan och osäkerhet. I Burundi förvärrades den politiska krisen och våldet ökade.

I västra, centrala och östra Afrika; Kamerun, Kenya, Mali, Nigeria, Niger, Somalia och Tchad, ledde det ständiga våldet från väpnade grupper som al-Shabab och Boko Haram till att tiotusentals civila miste sina liv. Tusentals blev bortförda och rädsla och osäkerhet blev vardag för människor både i konfliktområden och i närliggande områden och länder.

Många regeringar reagerade på dessa säkerhetsshot utan hänsyn till internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Militär- och säkerhetsoperationer i Nigeria och Kamerun kantades av godtyckliga massarresteringar, utomrättsliga avrättningar, tortyr och misshandel och många hölls i hemligt förvar utan kontakt med omvärlden. Liknande mönster av kränkningar av mänskliga rättigheter förekom även i Niger och Tchad.

Straffrihet var en bidragande orsak till konflikter och instabilitet. Trots vissa framsteg var det sällsynt att säkerhetsstyrkor eller väpnade grupper ställdes till svars för folkrättsbrott. På den internationella arenan fortsatte vissa stater och även AU sin politik att undergräva den internationella brottmålsdomstolens, ICC:s, oberoende, genom att kräva åtalsimmunitet för sittande statschefer, även då de anklagades för grova folkrättsbrott som till exempel brott mot mänskligheten. Sydafrika underlät att gripa och överlämna Sudans president till ICC i juni, då han besökte landet, vilket var ett svek mot de hundratusentals offer som dödades under Darfurkonflikten.

Många civilsamhällesorganisationer, människorättsförsvarare, journalister och regeringskritiker agerade i en allt mer fientlig omgivning, deras verksamhet inskränktes med hänvisning till lagar om nationell säkerhet, terrorismbekämpning, allmän ordning och regleringar av NGOs (frivilligorganisationer) och media.

I länder som Eritrea, Etiopien och Gambia var utrymmet för civilsamhället i princip stängt och i vissa andra länder försämrades det genom ytterligare begränsningar av yttrandefrihet, föreningsfrihet och rätten till fredliga sammankomster. Fredliga sammankomster avbröts med brutalt övervåld i länder som Angola, Burkina Faso, Burundi, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Guinea, Republiken Kongo (Kongo-Brazzaville), Sydafrika, Tchad, Togo och Zimbabwe. I Sydafrika användes övervåld i en ”upprepningsaktion” för att avlägsna irreguljära migranter. Val och politiska övergångar utlöste omfattande kränkningar och förtryck. I många länder förbjöds protester och säkerhetsstyrkorna attackerade demonstranter och oppositionella, människorättsförsvarare och journalister utsattes för godtyckliga gripanden och trakasserier.

Den humanitära krisen fortsatte i regionen och ebolaepidemin, som började spridas i Västafrika under 2014, ledde även under 2015 till många människors död i Guinea, Liberia och Sierra Leone.

Men det fanns även hoppfulla tecken och framsteg. Den socio-ekonomiska utvecklingen bredde ut sig i många länder och erbjöd skäl till verklig optimism när det gäller möjligheten att åtgärda strukturella anledningar till fattigdom, som bristande jämlikhet, klimatförändringar, väpnade konflikter och brist på ansvarsutkrävande. Flera stater lyckades uppnå några av FN:s millenniemål och Afrika spelade en betydande roll i antagandet av FN:s mål för hållbar utveckling (SDG).

Vissa åtgärder, som vidtogs av Afrikanska unionens Freds-och Säkerhetsråd och andra regionala organ, visade på ett skifte från tidigare likgiltighet till ökande engagemang gällande väpnade konflikter. Trots begränsningar i kapacitet och bristen på gemensam hållning, gällande vilka metoder som var lämpliga som åtgärder för att motverka människorättskränkningar och straffrihet, visade både AU och regionala organ att de kunde ta steget från förhandling till konkreta insatser för fred – som ett svar på kriser och konflikter.

Åtskilliga människorättsnormer och standarder utvecklades. I november antog den Afrikanska kommissionen en allmän kommentar till artikel 4 i den Afrikanska stadgan gällande rätten till liv. AU:s juridiska kommitté, STC (AU Special Technical Committee on Legal Affairs) behandlade och godkände ett protokoll som lags fram av Afrikanska kommissionen gällande äldre personers rättigheter i Afrika. Dessvärre avtog STC utkastet gällande ett avskaffande av dödsstraff i Afrika.

Flera länder öppnade upp för en granskning av mänskliga rättigheter. Periodiska rapporter gällande staters implementering av den Afrikanska stadgan lämnades in av Algeriet, Burkina Faso, Kenya, Malawi, Namibia, Nigeria och Sierra Leone.

Reformer och positiva åtgärder vidtogs i flera länder. I Mauretanien antogs en ny lag som definierade tortyr och slaveri som brott mot mänskligheten och hemliga förvar förbjöds. Sierra Leone anslöt sig till den Afrikanska stadgans protokoll gällande kvinnors rättigheter i Afrika.

Vissa tecken på framsteg syntes även i Swaziland där samvetsfångar och politiska fångar frigavs, även om repressiva lagar fortsatt användes för att förtrycka olikstänkande.

En vattendelare för den internationella rättvisan inträffade då rättegången mot Tchads tidigare president, Hissène Habré, inleddes i Senegal i juli. Det var första gången som en domstol i ett afrikanskt land ställde en tidigare ledare för ett annat land inför rätta.

Konflikt – kostnader och sårbarhet

Våldsamma konflikter och otrygghet rådde i många länder, detta ledde till omfattande kränkningar och karakteriserades av brist på ansvarsutkrävande för de grova övergreppen. De pågående konflikterna i Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo, Nigeria, Somalia, Sudan och Sydsudan utmärktes av brott mot folkrätten. Ständiga kränkningar och övergrepp av såväl humanitär rätt som mänskliga rättigheter begicks av både regeringsstyrkor och väpnade grupper. Könrelaterat och sexuellt våld var mycket utbrett och barn kidnappades och användes som barnsoldater.

Trots samordnade militära framgångar mot Boko Haram fortsatte den väpnade gruppen sina attacker mot civila i Kamerun, Niger, Nigeria och Tchad. Katalogen över övergrepp innefattade självmordsbomber i civila områden, summariska avrättningar, kidnappningar, tortyr och rekrytering av barnsoldater. Effekterna av Boko Harams övergrepp förvärrades av staternas brutala och urskillningslösa gensvar. Under året släppte Amnesty International en rapport om att den nigerianska militären begått krigsförbrytelser och troligen även brott mot mänskligheten i sin kamp mot Boko Haram. Enligt rapporten har militären dödat minst 8 200 människor, många dog på grund av svält eller kvävning andra torterade till döds. I rapporten krävde Amnesty att höga militära ledare skulle utredas för krigsförbrytelser.

I Kameruns norra region genomförde regeringens säkerhetsstyrkor godtyckliga massarresteringar, fängslanden och utomrättsliga avrättningar, dessutom utsattes minst 130 män och unga pojkar från två byar på gränsen till Nigeria för påtvingade försvinnanden. I Niger förlängde regeringen undantagstillståndet, som fortfarande var i kraft i slutet av året, i hela Diffaregionen. Myndigheternas agerande ledde till omfattande tvångsförflyttningar och oerhört hårda restriktioner gällande rörelsefriheten. Tchad antog en restriktiv anti-terrorlag och säkerhetsstyrkorna utförde godtyckliga gripanden och fängslanden.

De väpnade konflikterna i Sudan i regionerna Darfur, Södra Kordofan och Blå Nilen ledde fortsatt till en stor humanitär kris med massförflyttningar och många civila dödsoffer. Samtliga parter i konflikterna gjorde sig skyldiga till brott mot internationell humanitär rätt och begick svåra människorättsbrott. Regeringen fortsatte med sina urskillningslösa bombningar, förstörelse av civila bosättningar och hindrade humanitär hjälp från att nå behövande civila.

Trots undertecknandet av ett fredsavtal i augusti, fortgick konflikten i Sydsudan – den utmärktes av medvetna attacker mot civila. Bägge parter utförde massmord på civila, förstörde civila byggnader, hindrade humanitära hjälpsändningar, begick omfattande könsbaserat sexuellt våld och rekryterade barnsoldater. AU:s undersökningskommission för Sydsudan, fann bevis för att bägge stridande parter gjort sig skyldiga till systematiska krigsförbrytelse, brott mot mänskligheten och grova brott mot mänskliga rättigheter.

Trots en nedtrappning av våldet efter att FN satt in en fredsbevarande insats, blossade våldet och instabiliteten upp igen i Centralafrikanska republiken under september och oktober vilket ledde till många civila dödsoffer, förstörelse av egendom och mer än 42 000 människor tvingades på flykt. I september lyckades drygt 500 fångar fly från fängelset i huvudstaden Bangui, de allra flesta var anklagade för brott kopplade till den pågående väpnade konflikten.

I centrala och södra Somalia utsattes civila för urskillningslösa och riktade attacker i den pågående väpnade konflikten mellan styrkor från den federala somaliska regeringen och AU:s uppdrag i Somalia på den ena sidan och al-Shabab på den andra. Samtliga parter i konflikten begick brott mot internationell rätt samt människorättskränkningar och övergrepp.

En kris för flyktingar och migranter

Blodsutgjutelsen och grymheterna i Afrikas konfliktområden har varit en mycket viktig orsak till den pågående globala flyktingkrisen, som har tvingat miljoner kvinnor, män och barn att lämna sina hem för att under svåra och riskfyllda förhållanden, ofta med döden som insats, söka säkerhet i sina egna eller andra länder.

Enbart konflikterna i Sudan och Sydsudan har lett till att miljoner drivits på flykt. En tredjedel av Södra Kordofans befolkning på 1,4 miljoner blev internflyktingar under året och i Darfur var siffran 223 000. Sammantaget är nu 2,5 miljoner människor internflyktingar i regionen. De återkommande striderna mellan det sudanesiska folkets norra befrielsearmé, SPLA och regeringsstyrkor i delstaten Blå Nilen tvingade ytterligare 60 000 på flykt.

I Sydsudan ledde konflikten till att 2,2 miljoner drevs på flykt och 3,9 miljoner saknade tillräckligt med mat.

De områden som drabbades av Boko Harams våld drev ett stort antal människor på flykt. Enbart i Nigeria har mer än två miljoner tvingats lämna sina hem sedan 2009. Hundratusentals flyktingar från Nigeria och Centralafrikanska republiken levde under svåra förhållanden i överfulla läger i Kamerun och Niger. I maj tvingade regeringsstyrkor tusentals flyktingar att återvända till Nigeria efter att ha anklagat dem för att ha dragit till sig attacker från Boko Haram. Även i Tchad var förhållandena svåra i överfulla läger med hundratusentals flyktingar från Nigeria, Centralafrikanska republiken, Libyen och Sudan.

I Somalia är 1,3 miljoner internflyktingar. Runt om i världen finns dessutom mer än 1,1 miljoner somaliska flyktingar. Länder med asylsökande och flyktingar från Somalia – bland dem Saudiarabien, Sverige, Nederländerna, Norge, Storbritannien och Danmark – satte press på somalier att återvända till Somalia genom att hävda att säkerheten hade förbättrats i landet.

Den kenyanska regeringen hotade med att stänga världens största flyktingläger, Dadaab, som skäl angavs att det var en säkerhetsåtgärd efter en attack utförd av al-Shabaab.

Mot bakgrund till den kenyanska säkerhetstjänstens trakasserier mot somaliska och andra flyktingar hotade myndigheterna dessutom med att skicka tillbaka 350 000 flyktingar med tvång till Somalia. Detta skulle sätta tusentals människors liv på spel och bryta mot Kenyas förpliktelser enligt internationell rätt.

Otaliga flyktingar och migranter, som drivits på flykt inte bara på grund av konflikter utan även på grund av politisk förföljelse eller för att söka bättre levnadsförhållanden, utsattes för intolerans, främlingsfientlighet, övergrepp och kränkningar. Många fanns i läger som inte kunde tillgodose tillräcklig tillgång till vatten, mat, sjukvård, sanitet eller skolgång, och många föll offer för traffickinglor.

På grund av det försämrade, politiska, ekonomiska och sociala läget i Burundi, lämnade 230 000 landet och tog sin tillflykt i angränsande länder. Flykten från Eritrea fortsatte, tusentals lämnade landet för att undkomma den obegränsade värnplikten, vilken kan liknas vid tvångsarbete. Eritreaner som tillfångatogs när de försökte lämna landet blev godtyckligt fängslade utan vare sig åtal eller rättegång. Ofta hölls de fängslade under mycket svåra förhållanden utan tillgång till advokat. Alla de som försökte ta sig över till Etiopien och inte blev tillfångatagna riskerade att skjutas ned då myndigheterna använde en ”skjut för att döda”- policy. Många faror väntade dem som lyckades ta sig över gränsen och försökte ta sig till Europa via Sudan, Libyen och Medelhavet. Väpnade grupper och kriminella gäng kidnappade flyktingar och krävde lösensummor.

I Malawi hölls irreguljära migranter kvar i fängsligt förvar efter att de avtjänat sitt frihetsstraff, deras utsikter att bli frisläppta eller deporterade var små. Minst 100 sådana fångar, de allra flesta från Etiopien hölls i överfulla fängelser i slutet av året.

Den sydafrikanska regeringen underlät att vidta systematiska åtgärder för att förhindra eller stoppa de omfattande, våldsamma och främlingsfientliga attacker, som migranter och flyktingar samt även deras affärsverksamheter utsattes för.

Straffrihet för brott under internationell rätt

Straffrihet för allvarliga brott mot mänskliga rättigheter – särskilt de som begåtts i samband med väpnade konflikter – berövade människor sanning och rättvisa, och bidrog till ökad instabilitet och övergrepp. De flesta regeringar – bland dem, Centralafrikanska republiken, Kamerun, Nigeria, Somalia, Sudan och Sydsudan – visade endast mycket små framsteg när det gäller att ta itu med straffriheten, de som misstänktes som ansvariga för brott mot folkrätten ställdes mycket sällan till svars.

Trots löften från Nigerias nye president, om att utreda folkrättsbrott och andra grova människorättskränkningar och övergrepp som begåtts av såväl regeringsstyrkor som Boko Haram, hände mycket lite. Regeringen ställde inte sina egna styrkor till svars och väldigt få misstänkta medlemmar av Boko Haram ställdes inför rätta. Däremot identifierade åklagarkammaren vid ICC åtta möjliga fall som gällde brott mot mänskligheten: sex gällde Boko Haram och två gällde de nigerianska säkerhetsstyrkorna.

Trots att Afrikanska unionens undersökningskommission släppte en rapport om situationen i Sydsudan den 26 oktober och att ett fredsavtal undertecknades i augusti, som lade grunden för AU:s beslut om att inrätta en specialdomstol, en så kallad ”hybriddomstol” gjordes inga framsteg. Domstolen är tänkt att vara en helt afrikansk juridisk mekanism för att lagföra brott i Sydsudan.

I april antog övergångsregeringen i Centralafrikanska republiken en lag om att inrätta en särskild brottmålsdomstol, vilket var ett positivt steg för att kunna utkräva ansvar. Dessvärre gjordes inga framsteg när det gäller att få igång domstolen, som skulle få i uppdrag att utreda och åtala personer misstänkta för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten som begåtts i landet sedan 2003.

Sydafrikas regering uppfyllde inte sina internationella juridiska förpliktelser när den sudanesiske presidenten al-Bashir tilläts lämna landet utan att gripas, då han besökte Johannesburg i juni i samband med den Afrikanska unionens toppmöte. ICC har utfärdat två arresteringsorder mot honom för hans påstådda roll i folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser i Darfur. Regeringen bröt även mot ett domslut från en sydafrikansk domstol om att han skulle hindras från att lämna landet. Sydafrikas agerande gör att landet nu sällat sig till den rad av länder som har underlåtit att gripa och överlämna president al-Bashir till ICC för rättegång. En annan oroande utveckling är att ANC sägs driva linjen att Sydafrika ska lämna ICC. Vid årets slut hade dock inget skett i denna fråga.

Elfenbenskustens president Outtara gjorde ett uttalande i april om att inga fler överlämningar skulle göras till ICC, detta trots att ICC har utfärdat en arresteringsorder mot den tidigare presidenthustrun, Lady Simone Gbagbo för påstådda brott mot mänskligheten.

Vissa stater och även AU fortsatte med sina politiska ansträngningar att undergräva ICC:s opartiskhet och få till stånd åtalsimmunitet för sittande statsöverhuvuden även då de anklagas för brott mot mänskligheten och andra folkrättsbrott. I juni antog dock Afrikanska unionens församling en resolution som upphävde det tidigare kravet om att ICC skulle lägga ned eller

skjuta upp rättsprocessen mot Kenyas biträdande president Ruto och Sudans president al-Bashir.

Då stadgeparts församlingen, APC - ICC:s politiska översynsorgan bestående av de stater som ratificerat Romstadgan - hade sin 14:e session i november, försökte den kenyanska regeringen påverka församlingen och undergräva den pågående rättsprocessen mot biträdande president Ruto, genom att hota med att lämna ICC. Även den namibiska regeringen hotade med att lämna ICC.

Mer positivt var dock när senaten i Demokratiska republiken Kongo i november tog ett viktigt steg genom att rösta för en nationell lagstiftning för att kunna implementera ICC:s Romstadga. Under stadgeparts församlingens 14:e session var det också många afrikanska stater som gav sitt stöd till ICC och vägrade ställa sig bakom förslag som skulle undergräva domstolens oberoende.

För offren för Herrens motståndarmé (LRA), togs ett mycket viktigt steg mot rättvisa i januari då Dominic Ongwen, som utpekats som en av ledarna i LRA, lämnades över till ICC. I början av juli inleddes rättegången mot Hissène Habré i Senegal – den anklagade åtalades för brott mot mänskligheten, tortyr och krigsförbrytelser under sina år som Tchads president, mellan 1982-1990. Detta var en mycket positiv utveckling i den långa kampen mot straffrihet i Afrika.

Förtyck mot oppositionella i samband med val och politiska övergångar

Under året hölls sammanlagt 15 allmänna val eller presidentval på den afrikanska kontinenten. I många fall ledde det till människorättskränkningar och ytterligare restriktioner. I länder som Burundi, Demokratiska republiken Kongo, Elfenbenskusten, Etiopien, Guinea, Republiken Kongo, Sudan, Tanzania, Togo, Uganda och Zambia förbjöds protester, demonstranter attackerades och politiska motståndare, människorättsförsvarare samt journalister greps godtyckligt.

De allmänna valen i Etiopien i maj kantades av restriktioner för organisationer som skulle bevaka valen, säkerhetsstyrkorna använde övervåld mot fredliga demonstranter och valobservatörer från oppositionen trakasserades. Säkerhetsstyrkornas våld vid vallokaler orsakade både skador och dödsfall. Fyra medlemmar av oppositionen utsattes för utomrättsliga avrättningar.

I Guinea ledde spänningarna under valet till våld mellan sympatisörer till olika partier och mellan demonstranter och säkerhetsstyrkorna, de senare använde övervåld och även dödligt våld när de ingrep vid demonstrationer.

Parlaments- och presidentvalen i Sudan ledde till att president al-Bashir blev omvald samtidigt som det kom rapporter om valfusk och riggade val. Valdeltagandet var lågt och oppositionspartier bojkottade valet. I takt med att valen närmade sig intensifierade Sudans myndigheter inskränkningarna av yttrandefriheten, det drabbade media, civilsamhället och de politiska oppositionspartierna och dussintals medlemmar i oppositionen greps.

I länder som Burkina Faso, Burundi, Demokratiska republiken Kongo och Republiken Kongo (Kongo Brazzaville) ledde försöken från den sittande presidenten att bli återvald för en tredje mandatperiod till protester, som möttes med våld från statens sida. Säkerhetsstyrkorna i Burundi slog ned protesterna med våld och både misshandel och tortyr ökade särskilt mot dem som motsatte sig president Nkurunzizas försök att bli omvald. Från september förvärrades situationen ytterligare, människor dödades i princip dagligen, utomrättsliga

avrättningar genomfördes och godtyckliga gripanden och påtvingade försvinnanden blev rutin. Mellan april och december dödades mer än 400 personer.

I september genomförde presidentgardet (RSP) ett kupp försök i Burkina Faso, politiska ledare togs som gisslan, bland dem presidenten och premiärministern, vilket ledde till protester bland allmänheten. Innan militären lyckades slå ned kupp försöket använde RSP våld, även dödligt, för att stoppa protesterna.

Anhöriga till dem som misstänktes ligga bakom det misslyckade kupp försöket i Gambia, i december 2014, greps godtyckligt och fängslades. Tre soldater som misstänktes för inblandning i kupp försöket dömdes till döden. I Lesotho fortsatte den politiska instabiliteten efter kupp försöket 2014.

Kopplat till de kommande presidentvalen 2016 i Demokratiska republiken Kongo och i Uganda förvärrades läget för oppositionen och grundläggande mänskliga rättigheter inskränktes. I takt med att pressen ökade på president Kabila att inte ställa upp för omval ytterligare en mandatperiod efter 14 år vid makten, intensifierade myndigheterna sina tillslag mot människorättsförsvare och journalister och slog ned demonstrationer med våld.

I Uganda – där president Museveni försöker bli omvald för en femte mandatperiod i valet som ska hållas i februari 2016 – grep polisen godtyckligt ledare för oppositionen, bland dem presidentkandidater, och använde övervåld för att skingra fredliga politiska möten.

Krympande utrymme för civilsamhället och attacker mot människorättsförsvare

Övergripen kunde dock inte bara kopplas till val. I många länder försökte regeringar kväsa oppositionen och inskränka yttrandefriheten. Fredliga sammankomster stoppades ofta med övervåld. Omgivningen blev för civilsammansorganisationer och människorättsförsvare allt mer fientlig, bland annat instiftades lagar för att minska utrymmet för dem att agera.

Detta skedde i en mängd länder, bland dem Angola, Burundi, Elfenbenskusten, Ekvatorialguinea, Gambia, Kamerun, Kenya, Lesotho, Mauretanien, Niger, Republiken Kongo, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Somalia, Swaziland, Tchad, Togo, Uganda, Zambia och Zimbabwe.

I Angola ökade tillslagen mot oppositionen med kränkningar av grundläggande rättigheter som följd. Fredliga aktivister greps godtyckligt när de krävde att ledarskapet skulle ställas till svars offentligt.

Tusentals samvetsfångar sitter fortfarande godtyckligt fängslade i Eritrea. Inget utrymme lämnas för politisk opposition, aktivism, oberoende medier eller akademisk frihet.

I Sydsudan minskade utrymmet för journalister, människorättsförsvare och civilsamhället i snabb takt och inskränkte deras möjligheter att agera utan hot eller fruktan.

Inskränkningarna av yttrandefrihet, förenings- och mötesfrihet ökade i Mauretanien och aktivister fängslades för att de demonstrerat mot slaveri. I Senegal förbjöd myndigheterna fortsatt anhängare till oppositionen och människorättsförsvare att hålla demonstrationer och åtal väcktes mot fredliga demonstranter.

I Tanzania utsattes journalister för trakasserier, hot och fängslanden. Fyra lagförslag presenterades för parlamentet, samtliga inskränkte yttrandefriheten utan grund.

I Zambia fortsatte polisen använda lagen om allmän ordning för att inskränka mötesfriheten. I Zimbabwe satte myndigheterna munkavle på yttrandefriheten genom tillslag som gripanden,

övervakning, trakasserier och hot mot dem som drev kampanjer för att få sändningsrättigheter för närradiostationer.

Diskriminering och marginalisering

Trots att Afrikanska unionen utropat 2015 till ”Året för kvinnors egenmakt och utveckling med siktet på Afrikas Agenda 2063”, utsattes kvinnor och flickor för övergrepp, diskriminering och marginalisering i många länder - ofta berodde detta på kulturella traditioner och normer och den institutionaliserade, könsbaserade diskrimineringen, kopplat till orättvisa lagar. I länder med pågående konflikter och närliggande länder som tagit emot ett stort antal flyktingar utsattes många kvinnor och flickor för våldtäkter och andra former av sexuellt våld. En positiv utveckling var dock att Burkina Faso, Madagaskar och Zimbabwe drev nationella kampanjer för att få stopp på barnäktenskap.

Förföljelse och kriminalisering av personer som uppfattas som hbtqi (homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella) förekom i många länder, bland dem Kamerun, Nigeria, Senegal och Sydafrika.

Malawi godkände visserligen rekommendationen från FN:s universella periodiska översyn om att vidta åtgärder för att skydda hbtqi-personer från våld och att åtala förövarna, dessutom utlovades garantier om tillgång till effektiv hälso-och sjukvård. Men landet avslög rekommendationen att avskaffa lagen som kriminaliserar sex mellan samtyckande vuxna av samma kön.

Vid sin 56:e reguljära session, som hölls i Gambia, beviljade den Afrikanska unionen observatörsstatus till hbtqi-organisationen, *the Coalition of African Lesbians (CAL)*. Organisationen har sitt säte i Sydafrika. Vid AU:s följande toppmöte i Sydafrika vägrade dock det verkställande rådet att godkänna kommissionens aktivitetsrapport om inte CAL:s observatörsstatus drogs tillbaka. Detta ledde till farhågor om att kommissionen skulle tvingas dra tillbaka sitt beslut.

Trots fördömanden av Malawis president ökade antalet mord och andra attacker mot albiner i Malawi, individer och kriminella gäng sålde kroppsdelar som användes för trolldom. I Tanzania gjorde heller inte regeringen tillräckligt för att skydda människor med albinism, enligt uppgift dödades en ung flicka för att hennes kroppsdelar skulle kunna säljas. Det rapporterades även om andra fall där människor kidnappats och om stympade och styckade kroppar.

Framtiden

Händelser under året visar på den stora omfattningen och bredden på de utmaningar Afrika står inför när det gäller mänskliga rättigheter. Det finns ett brådskande behov av att internationella och regionala institutioner ger skydd åt miljoner människor och tar itu med den globala flyktingkrisen. Detta måste ske genom ett starkare, tydligare och mer konsekvent agerande för att hantera konflikter. Det gångna året underströk även det desperata behovet av att afrikanska stater tar itu med straffriheten både på hemmaplan och i andra länder - de politiserade attackerna mot ICC måste upphöra. Verkligt ansvarsutkrävande för människorättskränkningar och brott mot internationell humanitär rätt måste genomsyra hela den afrikanska kontinenten.

Vid sidan av ”Året för mänskliga rättigheter i Afrika” är 2016 ett viktigt år för Afrika - det är 35 år sedan den Afrikanska stadgan antogs, 30 år sedan den trädde i kraft och tio år sedan den Afrikanska domstolen inrättades. Med så viktiga årsdagar under det kommande året är

utmaningen för de flesta av Afrikas ledare att lyssna på och arbeta tillsammans med kontinentens växande människorättsrörelse.

Amerika

Händelser under 2015 visade på omfattningen av krisen för mänskliga rättigheter i regionen Amerika. En blandning av diskriminering, våld, ojämlikhet, konflikt, osäkerhet, fattigdom, miljöförstöring och underlåtenhet att säkerställa rättsskipning för kränkningar av mänskliga rättigheter hotade skyddet av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i regionen.

Trots att de flesta stater stödde och ratificerade normer och fördrag om mänskliga rättigheter förblev löftet om rättigheter tomt för miljoner människor, vilket bekräftade en två år lång trend av tillbakagång för mänskliga rättigheter.

En genomgripande straffrihetskultur innebar att förövare av brott mot mänskliga rättigheter kunde agera utan rädsla för konsekvenser, att miljoner människor nekades rättvisa och gottgörelse och att rättssäkerheten försvagades. Straffriheten upprätthölls ofta av svaga, resursfattiga och korruperade säkerhets- och rättssystem, i kombination med en bristande politisk vilja att säkerställa systemens oberoende och opartiskhet.

Under året förlitade sig myndigheterna upprepade gånger på militära åtgärder som lösning på sociala och politiska problem, däribland de kriminella nätverkens ökande inflytande och de multinationella företagens påverkan på mänskliga rättigheter.

Samtidigt var nivåerna av dödligt våld fortsatt extremt höga i regionen. I Latinamerika och Karibien låg åtta av de tio våldsammaste länderna i världen, och fyra av dem – Brasilien, Colombia, Mexiko och Venezuela – stod för ett av fyra våldsamma dödsfall i världen. Endast 20 av 100 mord i Latinamerika ledde till fällande dom; i vissa länder var andelen ännu lägre. Våldsbrott var särskilt vanliga i El Salvador, Guyana, Honduras, Jamaica, Trinidad och Tobago och Venezuela.

Det ökade inflytandet från multinationella företag och deras delaktighet i brott mot mänskliga rättigheter – särskilt inom utvinningsindustrin och andra industrier relaterade till beslagtagandet av mark och naturresurser, huvudsakligen på landområden som tagits i anspråk av och tillhör ursprungsfolk, andra etniska minoriteter och småbrukare – fortsatte att hota mänskliga rättigheter i regionen.

Ett växande antal sociala och miljömässiga konflikter orsakade våld och kränkningar av mänskliga rättigheter. Människorättsförsvare och aktivister som arbetade för att skydda mark, landområden och naturresurser utsattes i ökad grad för mord, påtvingade försvinnanden och andra brottsliga handlingar. I Honduras utsattes lokala civila samhällsorganisationer för våldsamma angrepp och hot av privata säkerhetsvakter med kopplingar till mäktiga markägare. I Brasilien dödades dussintals människor i konflikter över mark och naturresurser.

Diskussioner i Organisationen för de amerikanska staterna (*Organization of American States*, OAS), om att fullborda en föreslagen amerikansk deklaration om ursprungsfolkens rättigheter hindrades av att ursprungsfolken inte kunde delta effektivt och av vissa staters åtgärder för att försvaga förslaget. Ursprungsfolkens representanter lämnade förhandlingarna efter att flera stater insisterade på inkludering av bestämmelser som i praktiken skulle godkänna nationella lagar där skyddet av ursprungsfolkens rättigheter ignoreras.

Samtidigt ledde osäkerhet, våld och ekonomiska svårigheter i Mexiko och Centralamerika till att allt fler, särskilt barn utan medföljande vuxen, lämnade sina hem och korsade gränser för att söka efter bättre levnadsförhållanden och undkomma våld.

Människorättsförsvare fortsatte att trakasseras på grund av sitt arbete. Det var ofta farligt, till och med förenat med dödsfara, att stå upp för mänskliga rättigheter eftersom många regeringar bidrog till att undergräva det offentliga rummet och kriminalisera avvikande åsikter.

Tilltagande människorättskriser på nationell nivå omfattade Mexiko, som plågades av tusentals anmälningar om tortyr och annan misshandel samt rapporter om utomrättsliga avrättningar; minst 27 000 personer var försvunna vid årets slut. Trots att årsdagen av det påtvingade försvinnandet av 43 studenter från lärarhögskolan i Ayotzinapa, ett av Mexikos mest alarmerade brott mot mänskliga rättigheter i modern tid, inföll i september var utredningarna fortsatt bristfälliga.

Ett år efter de massiva demonstrationerna i Venezuela, där 43 personer dog, hundratals skadades och dussintals torterades eller misshandlades på annat sätt, hade ingen befunnits skyldig till brotten som begåtts – inte heller hade anklagelserna mot de personer som godtyckligt kvarhölls av myndigheterna lagts ned. Trots en minskning av protester vid slutet av året ledde regeringens intolerans mot avvikande åsikter ofta till att människorättsförsvare utsattes för hot, trakasserier och angrepp, och polis och militär fortsatte att använda övervåld för att undertrycka protester. Angrepp på oppositionspolitiker och aktivister väckte farhågor om kongressvalens rättvisa genomförande. Luis Manuel Diaz, en lokal oppositionspolitiker i delstaten Guárico, sköts till döds under ett möte inför valen.

Situationen avseende sexuella och reproduktiva rättigheter i Paraguay, särskilt fallet där en tioårig flicka blev gravid efter att ha våldtagits upprepade gånger – enligt uppgift av sin styvfar – fick global uppmärksamhet, och underströk behovet av att avskaffa landets grymma antiabortlagstiftning. Myndigheterna vägrade att tillåta abort, trots bevis på att flickans liv hotades av graviditeten.

Människorättssituationen på Kuba stod vid ett vägskäl. Året präglades av tinande internationella relationer – landet deltog för första gången i det amerikanska toppmötet, historiska möten ägde rum mellan Kubas och USA:s presidenter och påven Franciskus kom på statsbesök – samt framsteg som frisläppandet av samvetsfångar. Myndigheterna undertryckte dock avvikande åsikter och fortsatte att godtyckligt kvarhålla tusentals personer som endast uttryckt sina åsikter på ett fredligt sätt.

I Brasilien ledde uppbyggnaden av infrastrukturen inför de olympiska spelen 2016 till att människor fortlöpande vräktes från sina hem i Rio de Janeiro, ofta utan rimlig uppsägningstid, ekonomisk kompensation eller ersättningsbostäder.

Året omfattade även positiv utveckling. I Colombia fortsatte fredssamtalen mellan regeringen och FARC-gerillan att göra betydande framsteg, vilket ökade förväntningarna på att landets 50-åriga väpnade konflikt snart kan få ett slut.

Jamaicas regering upprättade äntligen en undersökningskommission för brott mot mänskliga rättigheter som begåtts under undantagstillståndet 2010, då polis och militär dödade 76 personer, däribland 44 som påstods ha blivit utomrättsligt avrättade. Perus president

ratificerade en nationell mekanism för att förhindra tortyr och införde ett nationellt register över personer som tvångssteriliserats under 90-talet.

USA godkände många rekommendationer från FN:s allmänna ländergranskningsprocess, UPR, efter en granskning av landets människorättssituation, och upprepade att man stödde kraven på stängning av det amerikanska fängelset i Guantánamo Bay på Kuba, ratificeringen av FN-konventionen om barnets rättigheter och FN-konventionen om avskaffande av diskriminering mot/av kvinnor samt ansvarsutkrävande för tortyr. Ingen av rekommendationerna hade dock genomförts vid årets slut.

Allmän säkerhet och mänskliga rättigheter

Ökat våld och inflytande från icke-statliga aktörer – däribland kriminella nätverk och multinationella företag som verkade utan risk för efterräkningar – fortsatte att underminera regeringarnas möjligheter att skydda mänskliga rättigheter. Insatser för att kontrollera kriminella nätverk, som ibland omfattade användning av väpnade styrkor, ledde till allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och överdrivna inskränkningar av yttrande- och mötesfriheten.

Överdriven våldsanvändning av polis och militär rapporterades i länder som Bahamas, Brasilien, Chile, Dominikanska republiken, Ecuador, Guyana, Jamaica, Trinidad och Tobago och Venezuela.

Brasiliens polis och militär använde ofta överdrivet eller onödigt våld för att undertrycka protester. Antalet mord under polisaktioner förblev högt och utreddes sällan; bristande transparens gjorde det ofta omöjligt att fastställa det exakta antalet döda. Poliserna som inte var i tjänst deltog enligt uppgift i rättsstridigt dödande för dödspatruller som verkade i flera städer. Ett antal rapporterade eldstrider med polisiär eller militär inblandning i Mexiko föreföll vara utomrättsliga avrättningar.

Landsomfattande regeringsfientliga protester i Ecuador under året präglades av sammandrabbningar mellan polis och militär – som upprepade gånger använde överdrivet våld och gjorde godtyckliga gripanden – och demonstranter.

I Peru utsattes personer som motsatte sig utvinningsindustriella projekt för trakasserier, överdrivet våld och godtyckliga gripanden. Sju demonstranter sköts och dödades under omständigheter som tydde på att polis och militär använt övervåld.

I USA dog minst 43 personer efter att polisen använt elpistoler mot dem. Protester hölls mot polisens övervåld i flera städer. Myndigheterna underlät återigen att spåra det exakta antalet personer som dödats av poliser varje år.

Säkerhetsåtgärder avsedda att motverka höga brottsiffror i Venezuela väckte farhågor om överdriven våldsanvändning, däribland eventuella utomrättsliga avrättningar, samt godtyckliga gripanden och tvångsvräkningar av brottsmisstänkta och deras familjer.

Rättvisa och straffrihet

Att få verklig tillgång till rättvisa var fortfarande utom räckhåll för massor av människor, vilket allvarligt underminerade de mänskliga rättigheterna – särskilt i underprivilegierade och marginaliserade samhällsgrupper.

Straffriheten var genomgripande i Honduras och gynnades av ett ineffektivt kriminellt rättssystem som – tillsammans med korruption och brott mot mänskliga rättigheter begångna av poliser – skapade ett svagt förtroende för polisiära och rättsliga institutioner. Regeringen meddelade att man skulle motarbeta korruption och straffrihet genom att ta fram ett initiativ med OAS för att reformera rättssystemet.

I Chile fortsatte militärdomstolar att utreda fall av polisvåld och brott mot mänskliga rättigheter där medlemmar av polis och militär var inblandade, trots att de här domstolarnas opartiskhet och oberoende betvivlats och trots myndigheternas åtaganden att reformera det militära rättssystemet.

Den politiska viljan att ta itu med olösta brott mot mänskliga rättigheter, bland annat tusentals politiska mord och påtvingade försvinnanden från senare halvan av 1900-talet, och att garantera rätten till sanning, rättvisa och gottgörelse var fortsatt låg.

I Bolivia vidtogs begränsade åtgärder för att garantera sanning, rättvisa och fullvärdig gottgörelse åt personer som utsatts för människorättskränkningar under tidigare militära och diktatoriska regimer, även om myndigheterna åtog sig att bilda en sanningskommission. Offentliga rättegångar hölls i Argentina för brott mot mänskligheten som begicks under militärregimen 1976–1983, med åtta nya fällande domar som resultat. Personer från den civila, kommersiella och rättsliga sektorn som var delaktiga i kränkningar av mänskliga rättigheter och brott mot folkrätten hade dock ännu inte ställs inför rätta.

I Chile fanns över 1 000 aktiva fall av tidigare brott mot mänskliga rättigheter; brottsofferorganisationer fördömde det långsamma förloppet i arbetet med att fastställa sanningen om tusentals påtvingade försvinnanden. Åtal väcktes dock mot flera tidigare militärbefäl, inklusive för bortförandet och mordet av sångaren och den politiska aktivisten Victor Jara 1973.

En appellationsdomstol i Guatemala City deklarerade att en amnestiförordning från 1986 inte gällde brott mot mänskligheten och folkmord i Guatemala, vilket innebar att ett mål mot den tidigare presidenten och överbefälhavaren för armén, José Efraín Ríos Montt, kunde fortgå.

I Panama sköts rättegången mot den tidigare presidenten Manuel Noriega avseende det påtvingade försvinnandet av Heliodoro Portugal upp efter att Manuel Noriegas advokat överklagat åtalet, med argumentet att rättegången skulle kränka villkoren för hans utlämning. Det var osäkert om rättegången skulle återupptas.

I Haiti har man efter den tidigare presidenten Jean-Claude Duvaliers död 2014 gjort få framsteg i en utredning av påstådda brott mot mänskligheten begångna under hans ämbetsperiod (1971–1986).

Tortyr och annan misshandel

Trots starka lagar och processer mot tortyr i regionen var tortyr och annan misshandel fortfarande vanligt förekommande; myndigheterna underlät att åtala förövarna eller att betala ut rimliga skadestånd till de drabbade. Grym, omänsklig och förnedrande behandling var vanlig i fängelser eller vid gripanden, och tillämpades huvudsakligen mot brottsmisstänkta för att utdela bestraffning eller framtvunga erkännanden.

I Argentina utreddes inte rapporter om tortyr – däribland misshandel med pådrivare för boskap, skenkvävning med plastpåsar, skendränkning och utdragen isolering – och det fanns inget implementerat system för vittnesskydd. Tortyroffer i Bolivia hindrades från att söka rättvisa och skadestånd på grund av avsaknaden av en oberoende funktion som registrerar och utreder påståenden om övergrepp.

Mexiko blev föremål för en internationell granskning i mars, då FN:s särskilda rapportör för tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning presenterade en rapport för FN:s råd för mänskliga rättigheter, med en beskrivning av tortyrens generaliserade natur och straffriheten inom poliskåren och andra säkerhetsstyrkor.

Tortyr och annan misshandel förekom regelbundet i Brasiliens fängelser, även mot unga pojkar och flickor.

Fängelseförhållandena – med trängsel, våld och brist på mat och vatten – var särskilt hårda i Bahamas, Bolivia, Brasilien, Haiti, Jamaica, USA och Venezuela.

Flyktingar, asylsökande och migranter

Migranter och flyktingar – varav ett stort antal ensamkommande barn och ungdomar – som flydde en eskalerande humanitär kris i Centralamerika och Mexiko utsattes för allvarliga brott mot mänskliga rättigheter när de försökte komma in i USA, och kvarhölls ofta under hårda förhållanden. Det blev ofta dödade, bortförda eller utsatta för utpressning av kriminella gäng, som ofta agerade i maskopi med myndigheterna. Kvinnor och flickor löpte särskilt hög risk att råka ut för sexuellt våld och människohandel.

I USA greps tiotusentals familjer och ensamkommande barn när de försökte ta sig över landets södra gräns under året. Familjer kvarhölls i månader – många utan ordentlig tillgång till läkarvård, sanitära förhållanden, vatten och rättshjälp – när de ansökte om att få stanna i landet.

På andra ställen utsattes migranter och andra generationens invandrare för genomgripande diskriminering, med få åtgärder från staterna för att motverka det inrotade utanförskapet.

Trots genomförandet av en lag avsedd att lösa situationen var många människor av haitiskt ursprung i Dominikanska republiken fortsatt statslösa efter att godtyckligt och retroaktivt ha fråntagits sin dominikanska nationalitet genom en dom i författningsdomstolen 2013. När dominikanska myndigheter meddelade att utvisningar av irreguljära migranter skulle återupptas i juni bestämde sig tiotusentals haitiska migranter för att återvända till Haiti, huvudsakligen av rädsla för våld, utvisning eller främlingsfientligt bemötande från arbetsgivare och grannar; hundratals bosatte sig i provisoriska läger vid gränsen.

I Bahamas förekom påståenden om godtyckliga gripanden av och övergrepp på migranter. Parlamentet godkände migrationsreformer som potentiellt kunde förhindra att barn till irreguljära migranter som föddes på Bahamas fick bahamansk nationalitet, vilket riskerade att göra människor statslösa.

I juli uppmanade FN:s kommitté för mänskliga rättigheter Kanada att inom ett år återkomma med en rapport om ett flertal människorättsfrågor avseende migranter och flyktingar. En positiv omständighet var meddelandet från den nya regeringen om att nedskärningarna av det

tillfälliga federala hälsoprogrammet för flyktingar och asylsökande skulle upphävas och hälsovårdens omfattning återställas.

Nästan 2 000 colombianska medborgare – även flyktingar och asylsökande – utvisades från Venezuela i augusti, utan möjlighet att bestrida utvisningen eller samla ihop sina tillhörigheter. I vissa fall åtskildes barn från sina föräldrar. Många tvångsvräcktes eller fick sina hus förstörda, och en del fångar misshandlades.

I december uttryckte Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter oro över sårbarheten för över 4 500 kubanska migranter som satt fast vid gränsen mellan Costa Rica och Nicaragua, med uppgifter om övergrepp från nicaraguanska myndigheter; kommissionen uppmanade de centralamerikanska staterna att låta kubaner resa landvägen till USA på ett säkert och lagligt sätt.

Ursprungsfolkens rättigheter

Trots att alla stater i regionen har godkänt FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter från 2007 förblev brott mot mänskliga rättigheter – som angrepp, övervåld och mord – en vardagsrealitet för regionens ursprungsfolk, och hotade deras rättigheter till sin mark, sitt territorium och sina naturresurser, sin kultur och till och med sin existens.

Fattigdom, utanförskap, ojämlikhet och diskriminering fortsatte att drabba tusentals, i bland annat Argentina, Bolivia, Kanada, Chile, Colombia, Mexiko, Paraguay och Peru. Statliga och icke-statliga aktörer – däribland företag och markägare – fortsatte att driva bort ursprungsfolk från deras egen mark i strävan efter ekonomisk utveckling.

I utvecklingsprojekt inom bland annat utvinningsindustrin nekades ursprungsfolken gång på gång meningsfull rådgivning och fria och väl underbyggda förhandsgodkännanden, vilket hotade deras kultur och miljö och ledde till tvångsfördrivning av hela samhällen.

Angrepp på medlemmar av ursprungsfolk var vanligt förekommande i Brasilien och de ansvariga ställdes sällan inför rätta. En författningsändring som överförde ansvaret för avgränsning av ursprungsfolkens mark från den verkställande till den lagstiftande grenen av regeringen riskerade att få negativ påverkan på ursprungsfolkens tillgång till mark. Senatens godkännande av ändringen inväntades vid årets slut.

Paraguays högsta domstol avslög ett andra försök från en markägare att ogiltigförklara landets exproprieringslag från 2014, som antogs för att återlämna Sawhoyamaxa-folkgruppens mark till dem. En resolution avseende ett klagomål framfört av folkgruppen om ockupation av deras mark av markägarens anställda hade ännu inte behandlats vid årets slut.

Ecuadors myndigheter underlät att till fullo genomföra 2012 års avgörande i Interamerikanska domstolen för mänskliga rättigheter till fördel för Kichwa-folket i Sarayaku, som bland annat omfattar fullständigt avlägsnande av kvarlämnade sprängämnen från deras mark och lagstiftning som reglerar ursprungsfolkens rätt till fria och väl underbyggda förhandsgodkännanden av lagar, policyer och åtgärder som påverkar deras levebröd.

Människorättsförsvarare

Ett mönster av hot och angrepp mot människorättsförsvarare, advokater, domare, vittnen och journalister fortgick i regionen, och missbruk av rättssystemen för att förtrycka

människorättsförvarare var en ökande trend. Framsteg i utredningar av sådana övergrepp eller förövare som ställdes inför rätta var sällsynta.

Människorättsförvarare riskerade att utsättas för övergrepp och våld i många länder i regionen Amerika. De som arbetade aktivt för att motverka straffrihet och försvara kvinnors och ursprungsfolks rättigheter löpte särskilt hög risk för vedergällning.

Människorättsförvarare i Colombia löpte allvarlig risk att angripas, huvudsakligen av paramilitära grupper.

I Venezuela utsattes människorättsförvarare rutinmässigt för verbala angrepp från myndigheterna. Kubas myndigheter införde hårda restriktioner för grundläggande friheter, med tusentals rapporterade fall av trakasserier av regeringskritiker samt godtyckliga gripanden och kvarhållanden. Människorättsförvarare och andra som öppet kritiserade regeringspolitiken i Ecuador utsattes för angrepp, böter och grundlösa brottsanklagelser; mediekanalet fortsatte att bötfällas enligt en kommunikationslag som potentiellt användes för att underminera yttrandefriheten. Myndigheterna i Bolivia misskrediterade arbetet som utfördes av icke-statliga organisationer, däribland människorättsförvarare, och tillämpade även hårda regler för registrering av icke-statliga organisationer.

Människorättsförvarare i Guatemala – särskilt ledare för ursprungsfolk och demonstranter som försvarade miljö- och markrelaterade rättigheter och motsatte sig gigantiska projekt inom vattenkraft och gruvbrytning – utsattes för ständiga angrepp, hot, trakasserier och skrämselemetoder.

I Honduras, mot bakgrund av ett allmänt klimat präglat av våld och brott, utsattes människorättsförvarare – i synnerhet kvinnor – för hot och angrepp som sällan utreddes, samt rättsliga övergrepp. Kongressen godkände en lag som skulle kunna bli ett viktigt steg mot att skydda människorättsförvarare och journalister, bland andra grupper. En grupp civila samhällsorganisationer uttryckte dock oro över otydligheten och den bristande transparensen i förslaget tillämpningsförfordning och begärde att godkännandet skulle skjutas upp flera månader.

Åtgärder avsedda att skydda människorättsförvarare tillämpades ofta dåligt eller ignorerades helt. Brasiliens nationella program för skydd av människorättsförvarare underlät att tillhandahålla det skydd som utlovades i stadgarna, och genomförandet hindrades av otillräckliga resurser. Fall av hot, angrepp och mord på människorättsförvarare blev sällan föremål för utredning och straffpåföljder. I Mexiko saknades resurser och koordinering inom den federala funktionen för skydd av människorättsförvarare och journalister, vilka därmed inte fick tillräckligt skydd; straffriheten för angrepp och våld kvarstod.

Kvinnors och flickors rättigheter

Ett mönster av ökat våld mot kvinnor fortsatte att vara en av de stora utmaningarna avseende mänskliga rättigheter i regionen. Få framsteg gjordes för att åtgärda problemet, med stater som underlät att prioritera skyddandet av kvinnor och flickor från våldtäkt, hot och mord och ställa förövarna till svars. Det gick långsamt att genomföra lagstiftningen.

Höga nivåer av könsbaserat våld rapporterades i Guatemala, Guyana, El Salvador, Jamaica och Trinidad och Tobago, bland andra länder. Gemomförandet av 2007 års lagstiftning som kriminaliserade sådana övergrepp i Venezuela gick fortsatt långsamt på grund av bristande

resurser. I USA utsattes kvinnor från USA:s och Alaskas ursprungsfolk även fortsättningsvis för oproportionerligt mycket våld, med 2,5 gånger högre risk för att våldtas eller utsättas för sexuella övergrepp än andra kvinnor i landet. I El Salvador mördades 475 kvinnor mellan januari och oktober – en ökning från 294 under 2014.

Kränkningar av sexuella och reproduktiva rättigheter hade betydande inverkan på kvinnors och flickors hälsa. Vid årets slut hade sju länder i regionen – Chile, Dominikanska republiken, El Salvador, Haiti, Honduras, Surinam och Nicaragua – fortfarande totalförbud mot abort, eller saknade en uttrycklig lag som skyddar kvinnans liv. I Chile var ett lagförslag för avkriminalisering av abort under vissa omständigheter avhängigt ett beslut i kongressen vid årets slut. I Dominikanska republiken ogiltigförklarade författningsdomstolen reformer av strafflagen, som i vissa fall avkriminaliserade abort. I Peru avslogs ett lagförslag om avkriminalisering av abort för våldtäktsoffer av en konstitutionell kommission i kongressen.

I Argentina hade kvinnor och flickor svårt att få tillgång till laglig abort. I Brasilien hotades sexuella och reproduktiva rättigheter och kvinnors rättigheter av nya lagar och författningsändringar. Vissa lagförslag föreslog kriminalisering av abort under alla omständigheter, eller innebar ett effektivt hinder för tillgång till säker och laglig abort.

Även när tillgång till aborttjänster i vissa fall var laglig i andra länder innebar utdragna rättsförfaranden att tillgång till säker abort i stort sett var omöjlig, särskilt för dem som inte kunde betala för privata aborttjänster. Begränsad tillgång till preventivmedel och information om sexuella och reproduktiva frågor var ett fortsatt problem, särskilt för de mest marginaliserade kvinnorna och flickorna.

I Bolivia var hög mödradödlighet, särskilt på landsbygden, ett fortsatt problem.

Alla parter i konflikten i Colombia – polis och militär, paramilitära grupper och gerillagrupper – var ansvariga för sexuella våldsbrott; mycket få av de påstådda förövarna ställdes inför rätta.

Rättigheter för homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella

Hbtqi-personer utsattes för fortgående diskriminering och våld i regionen, trots framsteg i vissa länder i form av lagar som förbjuder diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet.

Våldsamma och olösta mord på flera transkvinnor inträffade i Argentina, och hatbrott – däribland mord och våldtäkt – rapporterades mot hbtqi-personer i Dominikanska republiken. Våld och diskriminering mot hbtqi-personer var ett fortsatt problem i El Salvador, Guyana, Honduras, Trinidad och Tobago och Venezuela.

Frivilligt sexuellt umgänge mellan män förblev kriminaliserat i Jamaica, där hemlöshet och fördrivning av unga hbtqi-personer och underlåtenhet att utreda hot och trakasserier mot hbtqi-personer bestod. Positivt var dock att man för första gången arrangerade ett Pride-firande, där justitieministern uppmanade till tolerans under evenemanget och uttryckte sitt stöd för hbtqi-personers rätt att uttrycka sig under fredliga former.

Väpnad konflikt

I Colombia gav de pågående fredssamtalen mellan regeringen och FARC-gerillan den bästa möjligheten på över ett decennium att sätta stopp för regionens mest utdragna inhemska väpnade konflikt en gång för alla. Under året begick dock båda sidor brott mot folkrätten,

liksom allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter, vilket huvudsakligen drabbade ursprungsfolk, afrocolombianer och småbrukare samt människorättsförsvarare.

Polis och militär, gerillagrupper och paramilitära grupper gjorde sig skyldiga till rättstridigt dödande, tvångsfördrivningar, påtvingade försvinnanden, dödshot och sexuella våldsbrott med nästan total straffrihet. Gerillagrupper och paramilitära grupper fortsatte att rekrytera barnsoldater. Anhöriga till offer för brott mot mänskliga rättigheter, som kämpade för rättvisa, samt medlemmar av människorättsorganisationer som hjälpte dem, utsattes för dödshot och andra allvarliga brott mot mänskliga rättigheter.

FARC:s vapenvila från juli och regeringens upphävande av flygbombingar mot FARC:s fästener verkade mildra några av de värsta effekterna av konflikten för civila på landsbygden.

I september kungjorde de båda sidorna att de hade nått en överenskommelse om övergångsrättvisa och meddelade att ett fredsavtal skulle undertecknas senast i mars 2016. Tvivel kvarstod dock över huruvida överenskommelsen, som inte offentliggjordes förrän i december – tillsammans med en lagstiftning som gjorde att misstänkta för brott mot mänskliga rättigheter kunde undvika att ställas till svars – skulle kunna garantera de drabbades rätt till sanning, rättvisa och gottgörelse i enlighet med folkrätten.

Terrorbekämpning och säkerhet

Vid slutet av året hade ingen ställts inför rätta för brott mot mänskliga rättigheter – bland annat tortyr och annan misshandel samt påtvingade försvinnanden – som begåtts inom CIA:s hemliga internerings- och förhørsprogram efter attackerna den 11 september 2001 i USA.

Över ett år efter offentliggörandet av den tidigare hemligstämplade sammanfattningen av en rapport från senatens underrättelsekommitté för information om CIA-programmet var den fullständiga rapporten fortfarande stämplad som topphemlig, vilket underlättade straffrihet. De flesta, om inte alla, som satt frihetsberövade som en del av programmet utsattes för påtvingade försvinnanden och fängelseförhållanden och/eller förhörsmetoder som bröt mot förbudet mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling.

Fångar kvarhölls fortfarande på Guantánamo, de flesta utan åtal eller rättegång medan vissa fortfarande åtalas inför militärkommissioner, enligt ett system som inte uppfyller internationella normer för korrekt rättegång.

Dödsstraff

USA var än en gång det enda landet i regionen som verkställde avrättningar. Det fanns dock tecken på att den världsomfattande trenden mot ett avskaffande av dödsstraffet långsamt men säkert vann terräng även där. Nebraskas lagstiftande församling röstade för att avskaffa dödsstraffet, men avskaffandet hade ännu inte genomförts vid årets slut eftersom motståndare lämnat in en namninsamling om att låta frågan gå till folkomröstning 2016. Pennsylvanias delstatsguvernör tillkännagav ett moratorium för avrättningar; giltiga moratorier fanns även i delstaterna Washington och Oregon.

Asien och Stillaohavsregionen

De samhälleliga och ekonomiska förändringarna i Asien och Stillaohavsregionen fortsatte i rask takt, men situationen för de mänskliga rättigheterna förblev ofta mörk. Utvecklingen gick mot ökat förtryck och ökade orättvisor, vilket utgjorde ett hot mot de mänskliga rättigheterna i området.

Ett centralt, återkommande hot mot människors rättigheter var staters underlåtenhet att utkräva ansvar, och den utbredda, djupa rotade straffriheten; därmed förvägrades människor rättvisa, och människorättskränkningar som tortyr och annan misshandel fortsatte. Straffriheten förvärrade också lidandet i de väpnade konflikterna, exempelvis i Afghanistan och Burma, och vidmakthöll orättvisor genom att skadestånd uteblev efter tidigare konflikter, exempelvis i Indonesien.

I många länder fanns en allvarlig klyfta mellan regeringen och folket. Folket, i synnerhet ungdomar, kände sig ofta fullt berättigade att försvara sina rättigheter, ofta med hjälp av kommunikationsverktyg som sociala medier. Regeringar försökte tvärtom ofta skydda sig mot ansvarsutkrävande och kritik, och somliga regimer - till exempel i Kina, Kambodja, Indien, Malaysia, Thailand och Vietnam - intensifierade sina åtgärder för att motarbeta grundläggande rättigheter. Allvarliga inskränkningar av rätten till yttrandefrihet, föreningsfrihet och rätten till fredliga sammankomster förekom alltjämt i Laos, där myndigheterna genomförde än strängare kontroller av civilsamhällets grupper.

Trots en global utveckling mot avskaffande tillämpades fortfarande dödsstraffet i många av regionens länder, bland annat i Kina och Pakistan, där det dessutom tillämpades i stor omfattning. Indonesien återupptog avrättningar, Maldiverna hotade med att göra det, och ett stort antal avrättningar verkställdes i Pakistan efter att ett moratorium mot att avrätta civila hävts i december 2014. Å andra sidan togs några steg i rätt riktning när Fiji blev det etthundrade landet i världen som helt avskaffade dödsstraffet och Mongoliets parlament antog en ny strafflag som slopade dödsstraffet för alla brott.

Miljoner flyktingar och asylsökande utsattes för svåra förhållanden i hela Asien och Stillaohavsregionen, och länder så väsensskilda som Australien och Kina bröt mot folkrätten genom att tvinga människor att återvända till länder där de löpte risk att utsättas för allvarliga kränkningar. En svår humanitär och människorättslig kris inträffade i Bengaliska viken och Andamansjön, där människosmugglare och människohandlare övergav tusentals flyktingar och migranter ute till havs; omkringliggande stater avvisade till en början flyktingarna, eller tog lång tid på sig med att påbörja sök- och räddningsinsatser.

En förödande jordbävning inträffade den 25 april; framför allt i Nepal orsakade den tillsammans med efterskalv mer än 8 000 människors död och ledde till att 22 000 skadades och fler än 100 000 tvingades lämna sina hem. Regeringen vägrade att ge avkall på den kostsamma och tidskrävande tullhanteringen av sjukvårdsmateriel och nödhjälp vilket ledde till en förtvivlad bristsituation för tusentals människor. En ny författning som drevs igenom efter jordbävningen hade tydliga människorättsliga brister. En federal struktur förkastades av etniska grupper vilket ledde till våldsamma protester och konfrontationer. Säkerhetsstyrkorna brukade överdrivet, omotiverat eller oproportionerligt våld i flera sammandrabbningar med demonstranter, vilket ledde till dussintals dödsfall.

Extremt förtryck och systematiska kränkningar av nästan samtliga mänskliga rättigheter överskuggade livet i Demokratiska folkrepubliken Korea (Nordkorea), och de som flydde ur landet rapporterade att antalet godtyckliga gripanden ökade. Minskade dagsransoner utgjorde ett kraftigt hot mot rätten till mat, och hundratusentals människor kvarhölls i fångläger och interneringsanläggningar där bruket av tortyr och annan misshandel var utbrett och tvångsarbete rutin.

Kinas geopolitiska inflytande fortsatte att växa, men situationen för de mänskliga rättigheterna var fortsatt förfärlig. Under föreivändningen att förbättra den nationella säkerheten förvärrade regeringen förtrycket genom att utforma och anta ett antal aldrig tidigare skådade lagar och förordningar som skulle kunna användas för att tysta olikänkande och slå ner på människorättsförsvare. Myndigheterna trappade också upp kontrollen av internet, massmedia och universiteten.

Upptakten till de allmänna valen i Burma i november - de första sedan en halv-civil regering fick makten 2011 efter nästan fem årtionden av militärstyre - fläckades av de pågående konflikterna i norra delen av landet, och av att minoritetsgrupper berövades politiska rättigheter. Det senare drabbade i synnerhet det förföljda rohingya-folket. Icke desto mindre resulterade valet i en jordskredsseger för Nationella demokratiska förbundet, det parti som leds av den tidigare samvetsfången Ang San Suu Kyi, och segern är en historisk milstolpe som innebär att det finns hopp om att situationen för de mänskliga rättigheterna kan förändras. Det verkliga testet på om detta kommer att ske återstår ännu..

De militära ledarna i Thailand förhalade planerna på en politisk övergångsprocess, och landets respekt för sina människorättsåtaganden fortsatte att minska. De inskränkningar av de mänskliga rättigheterna - i synnerhet yttrandefriheten och mötesfriheten - som infördes efter det militära maktövertagandet 2014 och som enligt myndigheternas löften skulle vara tillfälliga kvarstod och befästes istället.

En ny regering kom till makten i Sri Lanka i januari, med konstitutionella reformer på programmet och med löften om förbättrat skydd för de mänskliga rättigheterna. Många svåra uppgifter återstod dock, exempelvis avseende förekomsten av godtyckliga gripanden och frihetsberövanden, tortyr och annan misshandel, påtvingade försvinnanden och dödsfall i fängsligt förvar. Ett långvarigt klimat av straffrihet för de övergrepp som begåtts av båda sidor under den väpnade konflikten i Sri Lanka, som tog slut 2009, kvarstod till stor del.

Det fanns andra smärre tecken på framsteg i regionen, även om de var bräckliga och haltande. Bland annat gjordes trevande försök att komma till rätta med den utbredda förekomsten av tortyr och annan misshandel i Afghanistan, Indien och Sri Lanka.

Växande aktivism och nedtryckta folkliga protester

Den människorättsaktivism som börjat synas i Asien och Stilla-havsregionen på senare år fortsatte att öka. Demonstrationer och andra aktioner förmörkades dock ofta av myndigheternas försök att - ibland med våld - inskränka rätten till yttrandefrihet, föreningsfrihet och fredliga sammankomster.

I Vietnam skrämde och trakasserade man människor när de utnyttjade sin rätt att delta i fredliga sammankomster; i juli misshandlades och terroriserades människor av säkerhetsstyrkor när de försökte delta i en hungerstrejk i solidaritet med samvetsfångar. På Maldiverna greps och fängslades hundratals av regeringens politiska motståndare när de

deltog i fredliga demonstrationer, och i Malaysia behandlades både organisatörer och deltagare i fredliga protester som brottslingar.

Ett tillslag i Kambodja 2014 mot rätten till fredliga sammankomster skärptes ytterligare genom att demonstranterna fälldes i domstol. Elva aktivister och medlemmar av oppositionen dömdes i juli på långsökta åtalpunkter och befanns skyldiga till upprorsförsök. De hade deltagit i en demonstration i huvudstaden Phnom Penh i juli 2014, en demonstration som ledde till sammandrabbningar med säkerhetsstyrkorna. Ingen trovärdig bevisning som kopplade männen till våldsamheterna presenterades.

Två aktivister i Thailand dömdes till fängelsestraff för att de satt upp en pjäs. Domarna följde ett mönster där de militära myndigheterna på ett exempellöst sätt utnyttjade landets lagstiftning kring majestätsbrott för att komma åt yttrandefriheten. Myndigheterna fortsatte att förbjuda "politiska sammankomster" med fem eller fler deltagare, och införde lagstiftning som krävde av demonstranter att de sökte tillstånd hos polisen/myndigheterna; annars riskerade de fängelse. Studenter och aktivister som genomförde små, symboliska, fredliga demonstrationer drabbades ofta av omotiverat våld eller gripanden och åtal.

Ett brutalt polistillslag mot övervägande fredliga studentprotester i Burma följdes senare av massarresteringar och utbredda trakasserier av studentledare och alla med koppling till protesterna. Bland dessa fanns Phyoe Phyoe Aung, ledare för studentkåren All Burma Federation of Student Unions.

I Republiken Korea (Sydkorea) hölls en serie demonstrationer mot regeringens agerande efter katastrofen 2014 då färjan Sewol sjönk och mer än 300 människor dog. Trots att de flesta protesterna var fredliga spärrade polisen av massmöten i huvudstaden Seoul, som hölls för att uppmärksamma årsdagen av tragedin i april, och använde omotiverat våld mot deltagare i en vaka till minne av offren.

Förtryck av oliktankande

Många regeringar i Asien och Stillahavsregionen uppvisade en djupt rotad intolerans mot oliktankande och tillgrep drakoniska inskränkningar av de mänskliga rättigheterna.

I maj inföll den första årsdagen av militärens införande av undantagstillstånd och maktövertagande i Thailand. Myndigheterna vidtog stränga åtgärder, utnyttjade rättsväsendet och befäste sin makt för att krossa fredlig opposition och kritik av militärstyret. De uppvisade en fortlöpande intolerans mot fredlig opposition, grep godtyckligt studenter och aktivister som motsatte sig statskuppen, och höll akademiker, journalister och parlamentsledamöter i hemligt förvar i militärläger, utan åtal och rättegång. Människor utsattes för bristfälliga rättegångar i militärdomstolar för att de protesterat mot det militära maktövertagandet. Myndigheterna straffade mängder av människor på grund av kommentarer på Facebook, och för yttranden som ansågs förolämpa monarkin, och domstolar utdömde straff på upp till 60 års fängelse.

Nordkoreas regering vägrade tillåta politiska partier, oberoende tidningar eller oberoende organisationer i civilsamhället, och spärrade internationella mobiltelefonitjänster för nästan alla invånare. Många människor tog ändå risken att ringa internationella samtal. Folk som bodde nära gränsen mot Kina utnyttjade den inofficielle privata ekonomin och skaffade sig insmugglade mobiltelefoner kopplade till kinesiska mobilnätverk och kontaktade med hjälp av dem människor utanför Nordkorea - därigenom utsatte de sig för risken att övervakas och frihetsberövas.

I Kambodja fängslades människorättsförsvarare, och myndigheterna skärpte befintliga godtyckliga restriktioner för yttrande- och mötesfriheten, genom öka antalet gripanden för aktiviteter på internet. Den nya lagen avseende sammanslutningar och ickestatliga organisationer undertecknades trots protester från civilsamhället mot att den hotade att underminera föreningsfriheten; det var fortfarande oklart hur lagen skulle implementeras.

I Vietnam kontrollerade staten media och rättsliga såväl som politiska och religiösa institutioner; dussintals samvetsfångar satt kvar i fängelse under svåra förhållanden efter bristfälliga rättegångar. Rapporterna om trakasserier, kortvariga godtyckliga frihetsberövanden och fysiska angrepp på civilsamhällets medlemmar ökade i omfattning.

I juli inledde Kinas myndigheter ett massivt tillslag mot människorättsadvokater, en åtgärd som fortsatte under resten av året. Aktivister och människorättsförsvarare och deras familjer utsattes för systematiska trakasserier, skrämseltaktik, godtyckliga gripanden och våld.

Utrymmet för civilsamhället, människorättsförsvararna och yttrandefriheten minskade också i Sydasiens. Pakistan fortsatte att vara ett av världens farligaste länder för journalister; riktade attacker och mord genomförda av väpnade grupper fortsatte att drabba medarbetare, och regeringen underlät att tillhandahålla godtagbart skydd. Bangladesh blev allt farligare för den som ville yttra en egen åsikt, och ett mönster syntes av åtgärder riktade mot yttrandefriheten, bland annat mord på flera sekulära bloggare och förläggare. Många ickestatliga organisationer drabbades också av juridiska restriktioner för att de kritiserade myndigheterna i Bangladesh och Pakistan. I Indien använde myndigheterna lagar avsedda att begränsa utländsk finansiering för att komma åt ickestatliga organisationer som kritiserade regeringen.

Männikorättsförsvarare i Afghanistan blev måltavlor och utsattes för våld både av statliga och ickestatliga aktörer. De skyldiga riskerade inga straff. Icke-statliga aktörer anklagades för att ha varit inblandade i granatattacker, bombdåd och mord på människorättsförsvarare. Parlamentet genomförde förändringar av massmedialagar på ett sådant sätt att yttrandefriheten ytterligare kunde inskränkas. Efter att talibanerna tog kontrollen över Kunduz-provinsen i september inkom rapporter om massdödande, våldtäkter och försök att lokalisera medarbetare och kvinnliga människorättsförsvarare som stod upptagna på en dödslista.

Även på andra håll var regeringar obenägna att acceptera offentlig kritik, bland annat i Japan, där en lag avseende statshemligheter infördes i december 2014, en lag som i orimligt hög grad skulle kunna begränsa rätten att få ta del av information hos myndigheter. Sydkoreas regering vidgade tillämpningen av lagen om nationell säkerhet så att den kom att omfatta även sådana grupper som politiker, en åtgärd som ytterligare skulle kunna inskränka yttrandefriheten. Indonesiens myndigheter använde en internetlagstiftning för att kriminalisera vissa former av yttrandefrihet, vilket fick till följd att människor kunde dömas och fängslas enbart för att ha uttryckt sina åsikter online.

Restriktionerna gällande fredlig aktivism och oliktankande i Burma ökade, och mängder av samvetsfångar greps och hundratals människor åtalades för att de fredligt utövade rätten till yttrande- och mötesfrihet. Bland dessa fanns protesterande studenter, politiska aktivister, medarbetare och människorättsförsvarare, i synnerhet mark- och fackföreningsaktivister.

Medier belades med restriktioner i Malaysia, och aktivister skrämades och trakasserades. Ett utslag i en federal domstol bekräftade att den repressiva lagen mot uppvigling (Sedition Act)

var förenlig med konstitutionen. Lagen har de senaste åren använts för att godtyckligt gripa och kvarhålla mängder av människorättsförsvarare och andra människor. Domstolsutslaget underminerar yttrandefriheten ännu mer.

Tortyr och annan misshandel

Tortyr och annan misshandel rapporterades från många länder i regionen, däribland Fiji, Indonesien, Malaysia, Mongoliet, Nepal, Nordkorea, Filippinerna, Thailand, Östtimor och Vietnam. Straffriheten för de ansvariga var utbredd.

Tortyr och annan misshandel var fortsatt utbredd i Kina vid frihetsberövanden och under förhör.

Afghanistans regering vidtog åtgärder för att ta fram en nationell handlingsplan med syfte att avskaffa tortyr; underrättelsetjänsten utfärdade en order som upprepade förbudet mot tortyr och annan misshandel, men bruket förblev vanligt bland säkerhetspersonal i hela fängelsesystemet.

I Indien inkom rapporter om tortyr och annan misshandel av människor i fängsligt förvar, och även dödsfall som en följd av tortyr. En positiv åtgärd var att Högsta domstolen instruerade delstaterna att installera övervakningskameror i alla fängelser för att förhindra tortyr och andra kränkningar, och regeringen uppgav att den övervägde att göra ett tillägg till strafflagen för att specifikt definiera tortyr som ett brott.

Det fortsatte att inkomma rapporter om att fångar i Sri Lanka utsattes för tortyr och annan misshandel, inklusive sexuellt våld, liksom att misstänkta dödsfall i fängelser inträffade. Ansvariga för tidigare fall åtnjöt fortfarande straffrihet. Den nya regeringen lovade dock FN:s råd för mänskliga rättigheter att den skulle utfärda tydliga instruktioner till alla säkerhetsstyrkor om att tortyr och annan misshandel var förbjudet och att de ansvariga skulle utredas och straffas.

Väpnad konflikt

De väpnade konflikterna i delar av Asien och Stillahavsregionen fortsatte. Ökad otrygghet, uppror och kriminell verksamhet i Afghanistan resulterade i att civila skadades och dödades av talibanerna och andra väpnade grupper, liksom av regeringstroga styrkor. I stort sett inget ansvar utkrävdes för det rättsstridiga dödande som regeringstroga styrkor och väpnade grupper gjort sig skyldiga till.

I oktober bombade amerikanska styrkor ett sjukhus som drevs av hjälporganisationen Läkare utan gränser i staden Kunduz. 22 människor, både patienter och personal, dödades, och krav restes på en oberoende utredning. Talibanerna slog till mot civilbefolkningen, eller attackerade urskillningslöst, och tog kortvarigt kontroll över större delen av Kunduz-provinsen.

Medlemmar i den burmesiska armén anklagades för övergrepp - inklusive våldtäkter och andra former av sexuellt våld - i synnerhet i delstaten Kachin och norra Shan-staterna, där den väpnade konflikten gick in på sitt femte år. Både statliga och ickestatliga aktörer anklagades för brott mot folkrätten och för kränkningar av de mänskliga rättigheterna, i en miljö präglad av straffrihet.

I Indien fortsatte väpnade grupper att begå övergrepp mot civilbefolkningen, bland annat i Jammu och Kashmir och i centrala Indien. I augusti skapades dock i nordöstra Indien ramverket till ett historiskt fredsavtal mellan regeringen och den inflytelserika väpnade gruppen National Socialist Council of Nagaland (Isak-Muivah-fraktionen).

Det väpnade våldet fortsatte i Thailands tre södra provinser, Pattani, Yala och Narathiwat, liksom i delar av Songkhla.

Straffrihet

Ett stort problem i många länder i Asien och Stillahavsregionen var att det fanns en kronisk och djupt rotad ovilja att säkerställa att rättvisa skipades och ansvar utkrävdes för människorättskränkningar och övergrepp, både sådana som begåtts i det förflutna och sådana som begås nu.

Straffriheten för säkerhetsstyrkornas övergrepp i Indien fanns kvar, och lagstiftning som i princip gav de väpnade styrkorna åtalsimmunitet gällde fortfarande i Jammu och Kashmir och delar av nordöstra Indien.

I Kambodja fortgick straffriheten för de övergrepp som polisen begått vid övervakning av demonstrationer, bland annat de dödsfall som orsakats av omotiverat och omåttligt våld under tidigare år. Bland de olösta fallen fanns den 16-årige Khem Saphath, som sågs sista gången i januari 2014. Han fruktades ha fallit offer för ett påtvingat försvinnande, och enligt uppgift var han en av de minst fem människor som sköts vid ett regeringstillslag. Röda khmertribunalen behandlade för första gången bevisningen gällande folkmordsanklagelser i ett mål mot Nuon Chea, tidigare andreman i Röda khmererna, och Khieu Samphan, statschef under Röda khmerernas era.

I Indonesien inföll femtioårsdagen sedan de massiva människorättskränkningarna 1965 då militären, efter en misslyckad statskupp, systematiskt attackerade medlemmar av det indonesiska kommunistpartiet och misstänkta sympatisörer. Fasansfulla människorättskränkningar begicks och uppskattningsvis mellan 500 000 och en miljon människor miste livet, men sanning, rättvisa och gottgörelse lyste fortfarande med sin frånvaro. 2015 innebar också att det nu är tio år sedan den förödande konflikten i Aceh tog slut. Konflikten höll på i årtionden och utkämpades mellan indonesiska regeringsstyrkor och Rörelsen för ett fritt Aceh (Gerakan Aceh Merdeka) som slogs för regionens självstyre; mellan 10 000 och 30 000 människor dödades under konflikten. Trots tecken på att säkerhetsstyrkorna begått övergrepp som kan utgöra brott mot mänskligheten - och att bägge sidor kan ha begått krigsförbrytelser - har mycket lite gjorts för att nå rättvisa.

Framsteg gjordes dock på vägen mot ansvarsutkrävande i Sri Lanka. En FN-utredning av de påstådda övergrepp som begicks under de sista åren av den väpnade konflikten i landet kom till slutsatsen att dessa övergrepp, som bland annat inbegrep påtvingade försvinnanden och militära attacker med civilbefolkning som mål, skulle kunna vara liktydiga med krigsförbrytelser och/eller brott mot mänskligheten, om det kan bevisas i domstol. Utredningen rekommenderade reformer för att komma till rätta med pågående övergrepp, och inrättandet av en hybriddomstol för att hantera brott mot folkrätten; regeringen har indikerat att den är villig att gå med på det.

Människor på flykt

Flyktingar och asylsökande fortsatte att drabbas av svåra prövningar, både i och utanför Asien och Stillahavsregionen. Människosmuggling och människohandel i Bengaliska viken utsatte tusentals flyktingar och migranter för svåra kränkningar ombord på båtar. Vissa sköts på båtarna, kastades överbord och lämnades att drunkna, eller dog av svält, uttorkning eller sjukdom. Människor misshandlades, ibland i flera timmar, för att de rörde på sig, bad om mat eller om att få använda toaletten.

I maj uppstod en kris i Bengaliska viken och Andamansjön, orsakad av att Thailand slog till mot människohandeln, och av att smugglarna och människohandlarna därpå övergav människor ute till havs, med påföljd att ett okänt antal människor dog och tusentals flyktingar och migranter lämnades åt sitt öde i veckor, utan mat, vatten och sjukvård.

Indonesien, Malaysia och Thailand avvisade till en början överfulla båtar från sina kuster och hindrade tusentals desperata människor från att ta sig i land. Samtidigt tog andra regionala regeringar god tid på sig med att påbörja sök- och räddningsoperationer. Efter internationell kritik tillät Indonesien och Malaysia människor att landstiga och gav dem husrum temporärt. Men hundratals - eller till och med tusentals - människor saknades fortfarande och kan ha dött eller sålts till tvångsarbete. Mot slutet av året kvarstod ett antal allvarliga obesvarade frågor beträffande långsiktiga lösningar för de överlevande då Indonesiens regering - trots att man avsatt resurser för att kunna hysa tusentals flyktingar och asylsökande och tillfredsställa deras grundläggande behov - inte klargjort huruvida flyktingarna kunde stanna efter maj 2016.

Som en konsekvens av den pågående väpnade konflikten och otryggheten i Afghanistan befann sig nästan tre miljoner afghaner på flykt, varav de flesta bodde i Iran och Pakistan och nästan en miljon var internflyktingar i sitt eget land; ofta bodde de i provisoriska läger under svåra förhållanden.

Australien uppvisade en fortsatt oförsonlig attityd mot flyktingar och asylsökande. De åtgärder som vidtogs inbegrep att knuffa ut båtar som försökte angöra, *refoulement*, och obligatoriska och icke tidsbestämda frihetsberövanden, bland annat i anläggningar belägna utanför landets gränser, i Papua Nya Guinea och i Nauru. I mars dokumenterade en oberoende granskning av centret i Nauru påståenden om våldtäkt och andra sexuella övergrepp. I oktober meddelade myndigheterna att asylsökande inte längre skulle kvarhållas i centret, som skulle bli en öppen anläggning, och att de återstående 600 asylansökningarna skulle behandlas "inom en vecka". I december hade behandlingsprocessen ännu inte slutförts.

Gästarbetare kränktes och utsattes för diskriminering i flera länder. Nordkorea skickade iväg minst 50 000 människor för att arbeta i länder som Libyen, Mongoliet, Nigeria, Qatar och Ryssland; ofta under dåliga förhållanden ur säkerhetssynpunkt, och de fick jobba orimligt långa dagar. Lönen fick de via den nordkoreanska regeringen som drog av stora delar.

Växande religiös och etnisk intolerans

Några myndigheter var delaktiga i, eller lät åtminstone bli att ta itu med, en växande religiös och etnisk intolerans, utestängning och diskriminering. Kränkningar rapporterades i flera länder i Asien och Stillahavsregionen, bland annat Laos, Burma, Pakistan, Sri Lanka och Vietnam.

Myndigheterna i Indonesien underlät att säkerställa att alla religioner åtnjöt skydd och att deras anhängare tilläts utöva sin tro utan rädsla, och utan att hotas eller attackeras. En grupp shiamuslimer som 2013 tvångsvräktes från tillfälliga bostäder på östra Java befann sig

fortfarande i ett tillstånd av ovisshet under 2015. De hade tidigare tvångsvräkts från sin hemby 2012, efter attacker av en anti-shiitisk folkmassa. De lokala myndigheterna förbjöd dem att återvända om de inte konverterade till sunniislam. I Acehprovinsen rev de lokala myndigheterna kristna kyrkor och våldsamma folksamlingar fick runt 4 000 människor att fly till provinsen Norra Sumatra.

Religionsfriheten kvävdes systematiskt i Kina. En regeringskampanj med syfte att riva kyrkor och ta ner kristna kors i Zhejiang-provinsen intensifierades. Utövare av Falun Gong förföljdes, och behandlingen av dem inbegrep godtyckliga gripanden, bristfälliga rättegångar, internering, tortyr och annan misshandel. Regeringen upprätthöll en omfattande kontroll av tibetanska buddistkloster. Den regionala regeringen i den övervägande muslimska Uiguriska autonoma regionen Xinjiang antog nya bestämmelser för att på ett strängare sätt kontrollera religiösa angelägenheter och förbjuda all icke-auktoriserad religiös verksamhet.

I Indien inträffade många incidenter av religiöst våld som myndigheterna inte förhindrade; ibland bidrog de till och med till att skärpa spänningarna genom tal som befäste och uppmuntrade motsättningar. Folkmassor angrep muslimska män som de misstänkte för att stjäla, smuggla eller slakta kor; och mängder av konstnärer, författare och vetenskapsmän protesterade mot vad de ansåg vara ett klimat av ökande intolerans.

Diskriminering

Diskriminering förblev ett problem i ett stort antal länder, och myndigheter gjorde ofta inget meningsfullt för att skydda människor från att utsättas.

Genomgripande diskriminering baserad på kastväsendet var ett fortsatt problem i Indien, och medlemmar i dominerande kast fortsatte att utöva sexuellt våld mot kvinnor och flickor i kasten Dalit och i folkgruppen Adivasi. Vissa framsteg gjordes när underhuset i parlamentet antog ett tillägg till lagen om registrerade kaster och registrerade stammar (skydd mot övergrepp); i tillägget erkändes nya brott, krav på att specialdomstolar måste avgöra i dessa fall och att offer och vittnen måste erbjudas skydd.

I Nepal var diskrimineringen utbredd, och bland annat baserad på kön, kast, klass, etniskt ursprung och religion. I Australien sattes medlemmar av ursprungsbefolkningen i fängelse i oproportionerligt stor utsträckning.

Homosexuella, bisexuella, trans- och queerpersoner och intersexuella (HBTQI) stötte på utbredd diskriminering, och relationer mellan människor av samma kön betraktades fortfarande som ett brott i många länder. Ett av distrikten i Japans huvudstad Tokyo blev dock först i landet med att anta en förordning enligt vilken certifikat kunde utfärdas som erkänner partnerskap mellan människor av samma kön. Överhuset i Indiens parlament antog en lag avsedd att skydda transpersoners rättigheter.

Kvinnors och flickors rättigheter

Kvinnor i hela regionen utsattes ofta för våld, övergrepp och orättvisor, bland annat diskriminering på grund av kön och övergrepp och kränkningar av sexuella och reproduktiva rättigheter.

I Nepal fick könsbaserad diskriminering en lång rad negativa konsekvenser för kvinnor i marginaliserade grupper. Bland annat begränsades kvinnors och flickors möjlighet att själva bestämma över sin sexualitet och göra val avseende reproduktion, exempelvis genom att

protestera mot tidiga giftermål och säkerställa godtagbar mödravård. Risken att bli utpekad och diskriminerad av polis och myndigheter i Indien avskräckte fortfarande kvinnor från att anmäla sexuellt våld, och de flesta av landets delstater saknade fortfarande standardiserade metoder för hur polisen skulle hantera våld mot kvinnor.

Sexuellt och annat könsrelaterat våld var fortsatt mycket vanligt i Papua Nya Guinea, där det också förekom rapporter om våld och mord på kvinnor och barn efter anklagelser om trolldom. Regeringen gjorde få ansatser att förebygga detta.

Dödsstraff

Trots viss framgång med att minska bruket av dödstraff i Asien och Stillahavsregionen på senare år tillämpade åtskilliga länder fortfarande detta straff, även på sätt som stred mot folkrätten. Bruket att avrätta människor återupptogs i några länder.

Pakistan nådde en skammens milstolpe när antalet avrättade människor i landet passerade 300 sedan ett moratorium mot avrättningar hävts i december 2014, efter en terroristattack.

Indiens justitieutskott rekommenderade i augusti att dödsstraffet avskaffas för alla brott utom för sådana som är relaterade till terrorism eller faller under beteckningen "krigföring mot staten".

Ett antal tillägg till Kinas strafflagstiftning började tillämpas; de reducerade antalet brott som är belagda med dödsstraff. Statliga medier hävdade att detta låg i linje med regeringens målsättning att avrätta färre människor, men förändringarna innebar inte att lagen anpassades till folkrättsliga riktlinjer kring dödsstraff. Statistik över hur dödsstraffet används fortsatte att klassas som statshemligheter.

En ny strafflag, där dödsstraffet avskaffas för alla brott, antogs av Mongoliets parlament, och ska börja tillämpas från september 2016.

Europa och Centralasien

2015 var ett turbulent år i Europa och Centralasien, och ett mörkt år för de mänskliga rättigheterna. Det började med hårda strider i östra Ukraina och slutade med kraftiga sammanstötningar i östra Turkiet. Inom EU inleddes och avslutades året med väpnade attacker i och runt Paris i Frankrike, och dominerades helt av den svåra belägenhet som miljontals människor, de flesta på flykt från konflikter, befann sig i när de anlände på Europas stränder. I detta läge försämrades respekten för mänskliga rättigheter över hela regionen. I Turkiet och före detta Sovjetunionen övergav ledare alltmer respekten för mänskliga rättigheter, i takt med att deras kontroll över medierna hårdnade och att de än mer resolut riktade in sig på att oskadliggöra sina kritiker och motståndare. Inom EU tog sig denna bakåttävande tendens ett annorlunda uttryck. Underblåsta av kvardröjande ekonomisk osäkerhet, besvikelse över etablissemangets politik och tilltagande EU- och invandrarfientliga stämningar, hade populistiska partier betydande framgångar i olika val. I avsaknad av karaktärsfast ledarskap framstod de mänskliga rättigheternas ställning som grundvalen för de europeiska demokratierna som svagare än någonsin.

Långtgående anti-terroriståtgärder och förslag för att begränsa tillströmningen av migranter och flyktingar tillkännagavs för det mesta med alla de sedvanliga försäkringarna att mänskliga rättigheter skulle respekteras, men dessa försäkringar blev alltmer innehållslösa.

I Storbritannien lade det styrande konservativa partiet fram ett förslag om att upphäva den brittiska lagen om mänskliga rättigheter; i Ryssland gavs författningsdomstolen makten att upphäva beslut fattade av Europadomstolen för mänskliga rättigheter; i Polen genomdrev endast månader efter valet det styrande partiet Lag och Rättvisa åtgärder som inskränkte författningsdomstolens kontrollverksamhet. Alltmer försvagade på den internationella scenen, ignorerade EU-medlemmar sådana kränkningar av mänskliga rättigheter som de tidigare kraftigt skulle ha fördömt, allt eftersom de sökte nå ekonomiska överenskommelser med och värva stöd av tredjeländer i sina ansträngningar att bekämpa terrorism och stänga ute flyktingar och migranter.

Även om framsteg nåddes - åtminstone i de flesta västeuropeiska länder - när det gäller jämlikhet för homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella (hbtqi-personer) och EU-kommissionen fortsatte att arbeta mot systematisk diskriminering av romer, gav nästan alla underliggande trender inom regionen dystra framtidsutsikter när det gäller tillståndet för mänskliga rättigheter 2016.

Flyktingkrisen

Bilden som definierade året var den av Alan Kurdi, en 3-årig syrisk pojke liggande på en turkisk strand. Han var en av de 3 700 flyktingar och migranter som förlorade livet under sina försök att nå Europas stränder, medan EU:s medlemsstater kämpade med att klara av följderna för Europa av en global flyktingkris. Medan Turkiet tog emot över 2 miljoner syriska flyktingar och Libanon och Jordanien tog emot ytterligare 1,7 miljoner tillsammans, tog sig 1 miljon flyktingar och migranter, många av dessa flyktingar från Syrien, irreguljärt in i EU under året. EU, världens rikaste politiska sammanslutning med en sammanlagd befolkning på över 500 miljoner, misslyckades dock kapitalt med att formulera ett sammanhängande, humant och rättighetsrespekterande svar på denna utmaning.

Början på året var olycksbådande när europeiska ledare avböjde att ersätta den italienska marinens sök- och räddningsoperation Mare Nostrum med ett adekvat alternativ, trots att trycket på den centrala Medelhavsrutten bevisligen fortsatt. Det krävdes att mer än 1 000

flyktingar och migranter fick sätta livet till i en rad incidenter utanför Libyens kust under ett enda veckoslut i mitten av april för att slutligen tvinga fram en omprövning. Vid ett snabbt sammankallat toppmöte, samtyckte EU:s ledare till att utvidga EU:s gränsmyndighets Frontex gränskontroll till sjöss, Operation Triton, medan ett antal länder, däribland Storbritannien och Tyskland, skickade ytterligare några örlogsfartyg till regionen. Resultaten var positiva: enligt Internationella migrantorganisationen (IOM), sjönk antalet dödsfall längs den centrala Medelhavsrutten med 9 procent jämfört med 2014, även om 18.5 dödsfall per 1 000 resande fortfarande registrerades. Antalet flyktingar och migranter som dog i det Egeiska havet ökade dock väsentligt: 700 personer hade dött där vid årets slut, vilket motsvarade cirka 21 procent av samtliga dödsfall i Medelhavet under 2015, jämfört med 1 procent under 2014.

Ökningen av dödsfall i Egeiska havet återspeglar den kraftiga ökningen av irreguljära ankomster via sjövägen till Grekland, från sommaren och framåt. I avsaknad av säkra och lagliga vägar in i EU-länderna, genomförde över 800 000 människor, till övervägande del flyktingar som flydde från krig eller förföljelse i Syrien, Afghanistan, Eritrea, Somalia och Irak, den farliga överfarten till Grekland. Endast 3 procent av alla som kom till Grekland irreguljärt anlände via landgränsen, som till stor del är avstängd med stängsel.

De logistiska och humanitära utmaningar som är resultatet av att ett så stort antal människor är på flykt tillintetgjorde Greklands redan tynande mottagningssystem. Allt eftersom hundratusentals flyktingar och migranter lämnade Grekland och marscherade vidare genom Balkanområdet, de flesta med målet att nå Tyskland, bröt den så kallade Dublinförordningen – EU-systemet för ansvarsfördelning av behandling av asylansökningar mellan medlemsstater, också ihop. Koncentrationen av flyktingar och asylsökande till endast ett fåtal yttre gränsländer, i huvudsak Grekland och Italien, gjorde det omöjligt att upprätthålla ett system där det första EU-land den asylsökande kommer till tilldelas det primära ansvaret för att behandla asylansökningen. Även Schengenfördraget – som avskaffade gränskontroller mellan EU-länder – visade tecken på att spricka, när Tyskland, Österrike, Ungern, Sverige och Danmark tillfälligt upphävde överenskommelsens villkor.

Allt eftersom krisen växte, organiserade EU:s ledare toppmöte efter toppmöte, men utan framgång. Samtidigt som Europeiska kommissionen förgäves försökte föreslå konstruktiva åtgärder för omfördelningen av asylsökande och organisationen av mottagningsanläggningar längs vägen, tvekade eller aktivt hindrade medlemsländer i EU för det mesta potentiella lösningar. Endast Tyskland visade ett ledarskap som svarade mot utmaningen.

Föga ansträngningar gjordes för att öka antalet säkra och lagliga vägar in i EU för flyktingar. Medlemsstater kom överens om ett system för vidarebosättning av 20 000 flyktingar från hela världen som föreslogs av Europeiska kommissionen i maj och som omfattade hela EU. FN:s flyktingorgan UNHCR bedömde antalet syriska flyktingar i behov av vidarebosättning till 400 000 men, med undantag av Tyskland, erbjöd sig nästan inga EU-länder att ta emot fler än några få tusen flyktingar.

Europeiska ledare hade också svårt att komma överens om och införa en effektiv mekanism för att omfördela de flyktingar och migranter som anlände över EU. På ett toppmöte i maj röstade EU:s ledare för att godkänna en plan för omfördelning av 40 000 asylsökanden från Italien och Grekland, trots kraftigt motstånd från ett antal centraleuropeiska länder. I september utökades planen med ytterligare 120 000, inklusive omfördelningen av 54 000 asylsökanden från Ungern. Planen var otillräcklig från början och stupade på grund av logistiska utmaningar och mottagarstaters motvilja att fullfölja åtaganden som de hade

förbundet sig till; endast cirka 200 asylsökanden hade omfördelats från Italien och Grekland vid årets slut. Ungern avböjde att medverka.

Allt eftersom trycket ökade, växlade Balkanländerna mellan att stänga sina gränser och att helt enkelt forsla igenom flyktingar och migranter. Gränsvakter använde tårgas och batonger när de slog tillbaka folkmassan när Makedonien kortvarigt stängde sin gräns i augusti och Ungern genomförde en permanent stängning av sin gräns mot Serbien i september. Vid årets slut var en mer eller mindre välordnad korridor genom Makedonien, Serbien, Kroatien, Slovenien och Österrike etablerad, vilket innebar en tillfällig lösning på krisen som förblev totalt avhängig Tysklands fortsatta villighet att ta emot anländande asylsökande och flyktingar. Tusentals sov fortfarande utomhus medan myndigheter längs vägen brottades med att tillhandahålla lämpliga övernattningsplatser.

Ungern var först ut med att vägra delta i pan-europeiska lösningar på flyktingkrisen. Efter att ha sett en betydande ökning i antalet anländande flyktingar och migranter i början av året, vände Ungern ryggen mot kollektiva ansträngningar och bestämde sig för att spärra av landet. Över 200 kilometer stängsel byggdes längs gränserna mot Serbien och Kroatien och lagar infördes som gjorde det nästan omöjligt för flyktingar och asylsökande som anlände via Serbien att söka asyl. ”Vi menar att alla stater har rätt att bestämma om de vill ha ett stort antal muslimer i sina länder”, sa den ungerske premiärministern Viktor Orbán i september.

Den allmänna opinionen över hela Europa varierade från likgiltighet eller fientlighet till kraftfulla yttringar av solidaritet. De upprörande scenerna av kaos och nöd längs flyktingvägen genom Balkan, föranledde otaliga individer och icke-statliga organisationer att fylla tomrummen i den humanitära hjälp som erbjöds flyktingar och migranter. De allra flesta europeiska ledare valde dock att lyssna till högröstade invandrarfientliga röster och farhågor gällande förlust av nationell suveränitet och säkerhetshot. Följaktligen var de enda åtgärder de var ense om sådana som förstärkte ”Fästning Europa”.

Allt eftersom året gick, inriktade sig europeiska toppmöten allt mer på åtgärder utformade för att hålla flyktingar och migranter ute eller påskynda deras återresa. EU-ledare enades om en gemensam lista med ”säkra” ursprungsländer till vilka asylsökanden kunde återsändas efter en påskyndad handläggning. De kom överens om att stärka Frontex kapacitet när det gäller att verkställa utvisningar. Framför allt började de vända sig till ursprungsländer, och särskilt transitländer, för att inskränka flödet av flyktingar och migranter till Europa. Tillvägagångssättet att lägga ut EU:s gränskontroller på tredje land nådde sin kulmen när en gemensam handlingsplan träffades med Turkiet i oktober. I huvudsak innebar överenskommelsen att Turkiet samtyckte till att begränsa flödet av flyktingar och migranter till Grekland genom att förstärka sina gränskontroller, i utbyte mot 3 miljarder euro i bistånd för landets bosatta flyktingpopulation och, inofficiellt, att EU blundar för det växande antal felsteg Turkiet gör sig skyldigt till när det gäller mänskliga rättigheter. EU bortsåg från det faktum att - trots Turkiets i huvudsak positiva mottagning av över 2 miljoner syriska flyktingar - många fortfarande lever i oerhörd fattigdom, medan de som kom från andra länder hade mycket små utsikter att någonsin erkännas som flyktingar på grund av Turkiets oerhört bristfälliga asylsystem. Mot slutet av året framkom bevis på att Turkiet tvångsförpassade flyktingar och asylsökande som hade internerats i landets västliga provinser till Syrien och Irak. Detta belyser ytterligare att EU inskränkte inflödet av flyktingar och migranter på bekostnad av deras mänskliga rättigheter.

Mot slutet av året anlände fortfarande dagligen cirka 2 000 människor till Grekland. Även om mottagningskapaciteten på de grekiska öarna och längre fram längs flyktingvägen genom Balkan hade ökat och mottagningsförhållandena förbättrats, förblev de fullständigt otillräckliga jämfört med utmaningens storlek. Utan några tecken i sikte på att antalet anländande migranter och flyktingar väsentligen kommer att avta under 2016, befann sig inte EU närmare att finna hållbara, rättighetsrespekterande lösningar för dem som söker skydd inom unionens gränser än i början av året.

Väpnad konflikt

I januari och februari återupptogs tunga strider i Ukrainas östra region Donbass när ryskstödda separatister i de självutnämnda folkrepublikerna Donetsk och Luhansk ville flytta fram och rätta ut sin frontlinje. Under stora militära förluster drog sig ukrainska styrkor tillbaka från den länge omstridda flygplatsen i Donetsk och området runt staden Debaltseve. Tung beskjutning från båda sidor resulterade i ett stort antal civila offer. Vid årets slut uppskattade FN att antalet människor som dödats under konflikten översteg 9 000. Siffran inkluderade 2 000 civila, av vilka många verkar ha dött till följd av urskillningslös beskjutning med raketer och granatkastare. Krigsbrott och andra brott mot internationella humanitär rätt omfattade tortyr och annan misshandel av fångar på båda sidorna och separatiststyrkornas summariska avrättning av fångar. Även om konflikten avtog vid årets slut, när ett bräckligt eldupphör inleddes, var utsikten gällande ansvarsutkrävande för de begångna brotten fortfarande var avlägsen. Den 8 september accepterade Ukraina Internationella brottmålsdomstolens (ICC) domsrätt när det gäller påstådda brott som begåtts inom landets gränser sedan den 20 februari 2014, dock gjordes inga framsteg när det gäller ratificeringen av Romstadgan för ICC. Ett fåtal brottsutredningar gällande misstänkta övergrepp begångna av ukrainska styrkor – mest paramilitära grupper – inleddes av ukrainska myndigheter men ingen hade fällts i domstol vid årets slut. Total straffrihet härskade i Donetsk- och Luhanskregionerna, där en mer genomgripande laglöshet fick fäste.

Det var visade sig även svårt att utkräva ansvar för övergrepp begångna under de proeuropeiska demonstrationerna 2013-2014 i huvudstaden Kiev ("Euromajdan"). I november rapporterade riksåklagarmyndigheten att utredningar av över 2 000 brottsliga händelser relaterade till Euromajdan pågick och att rättsliga åtgärder hade påbörjats mot 270 individer. Rättegången mot två tidigare kravallpoliser (Berkut) åtalade för dråp och myndighetsmissbruk inleddes, men ingen fällande dom meddelades för brott relaterade till Euromajdan under året. En internationell rådgivande expertgrupp som sattes upp av Europarådet för att övervaka utredningar av Euromajdan publicerade två rapporter i april och november, som båda bedömde utredningarna som bristfälliga.

Även om framgångarna fortsatte att utebli gällande ansvarsutkrävande för tidigare brott mot mänskliga rättigheter, uppnåddes vissa framsteg när det gäller upprättandet av strukturella reformer inom Ukrainas brottsbekämpande myndigheter, ökända för korruption och övergrepp. En lag som stöddes av Europarådet och som möjliggjorde upprättandet av en ny myndighet med befogenhet att undersöka brott begångna av offentliganställda, innefattande bland annat tortyr och annan misshandel, antogs till slut. Ukraina tog sina första försiktiga steg mot institutionell reform, men Donbassregionen förblev långt ifrån stabil och var - liksom Krim - ett svart hål för oövervakade brott mot de mänskliga rättigheterna.

Samtidigt som striderna i Ukraina avtog bröt svåra sammandrabbningar ut i Turkiet då den ständigt osäkra fredsprocessen med Kurdistans arbetarparti (PKK) kollapsade i juli. Vid slutet av året hade över 100 människor rapporterats bli dödade under insatsoperationer i tätorter,

som i allt högre grad visade tecken på militarisering. Det kom åtskilliga rapporter om att de turkiska styrkorna använde sig av övervåld och utomrättsliga avrättningar. Militära och polisiära insatser genomfördes som regel inom ramen för utgångsförbud som rådde dygnet runt och som ofta pågick under flera veckor. Under tiden stängdes de boendes tillförsel av vatten och elektricitet av och de hade ingen möjlighet att skaffa mat eller undergå medicinsk behandling. Till stor del undkom Turkiet internationell kritik för den avsevärda upptrappningen av människorättskränkningar, då landet drog maximal nytta av sin avgörande roll gällande Syrienkonflikten och flyktingkrisen för att dämpa kritiken av agerandet inom landet.

Yttrande-, förenings- och mötesfrihet

Respekten för yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet försämrades över hela före detta Sovjetunionen. Statlig kontroll av media, internetcensur, undertryckandet av protester och kriminaliseringen av den legitima utövningen av dessa friheter tilltog nästan överallt.

Det oavbrutna trycket på regeringskritiker i Ryssland ökade i intensitet när repressiva lagar antagna i efterdyningarna av Vladimir Putins återval till president tillämpades. Vid årets slut hade över 100 icke-statliga organisationer inkluderats, de flesta genom tvång, på justitieministeriets lista över ”utländska agenter”. Inte en enda icke-statlig organisation lyckades med att via juridiska instanser bli borttagna från listan. Människorättscentret Memorial var en av flera icke-statliga organisationer som bötfälldes för att ha underlåtit att märka sina publikationer med varningstexten ”utländsk agent”, vilket banar vägen för en lagföring av organisationens ledare i framtiden. Lagen, vars syfte var att avskräcka icke-statliga organisationer från att ta emot utländsk finansiering och misskreditera dem som mottog sådan finansiering, fick ett tillägg i maj genom en ny lag som gjorde det möjligt för myndigheter att benämna utländska organisationer som ”icke önskvärda” om det ansågs att de utgjorde ett ”hot mot landets konstitutionella ordning, försvar eller statens säkerhet”. Målet verkade vara utländska givarorganisationer, i synnerhet amerikanska. Vid årets slut hade fyra givare med hemvist i USA förklarats ”icke önskvärda”, vilket gjorde deras fortsatta verksamhet i Ryssland – och allt samarbete med dem – olagligt. Myndigheterna utökade sin kontroll över media och internet ytterligare. Tusentals webbplatser och sidor blockerades av statliga tillsynsorgan, ofta i strid med rätten till yttrandefrihet. Mötesfriheten inskränktes också ytterligare och antalet offentliga protester minskade. För första gången åtalades fyra fredliga demonstranter med stöd av en lag från 2014 som kriminaliserade upprepade brott mot lagen om sammankomster.

I Azerbajdzjan dömdes som väntat de framstående ledarna för icke-statliga organisationer som gripits 2014 för en rad fabricerade åtalpunkter. Vid slutet av året befann sig fortfarande minst 18 samvetsfångar, däribland människorättsförsvarare, journalister, ungdomsaktivister och oppositionspolitiker, bakom galler. Leyla Yunus, chef för Institutet för fred och demokrati (Institute for Peace and Democracy), och hennes man och medarbetare Arif Yunus frigavs mot slutet av 2015, även om de fortfarande anklagades falskeligen för förräderi.

Människorättssituationen i Kazakstan var också på tillbakagång. Den nya brottsbalk som trädde i kraft i januari, behöll kriminaliseringen av framkallande av samhällelig och annan ”missämja”. Fyra brottsutredningar öppnades för detta vagt formulerade brott, däribland mot aktivisterna Yermek Narymbaev och Serkzhan Mambetalin efter att de på sin facebook-sida publicerat utdrag ur en opublicerad bok som ansågs svartmåla det kazakiska folket. De satt kvar i häkte vid årets slut.

Kazakstan delar samma misstänksamhet mot utländsk finansiering av icke-statliga organisationer som Ryssland och hämtade inspiration därifrån när de införde ändringar till

lagen om frivilligorganisationer. En central ”operatör” skapades med uppgift att samla in pengar och administrera statliga och icke-statliga medel, inklusive utländsk finansiering, till frivilligorganisationer för projekt och aktiviteter som överensstämmer med den begränsade listan över-insamlingsändamål som är godkänd av regeringen. Även Kirgizistan lekte med tanken att instifta en ”utländska agenter”-lag i linje med Rysslands; ett lagförslag presenterades för parlamentet med starkt stöd av president Atambaev, men drogs tillbaka ”för vidare diskussioner” i juni. Parlamentet kom också till den tredje behandlingen av en lag som kriminaliserade ”främjandet av en positiv attityd” till ”icke-traditionella sexuella relationer” innan den också drogs tillbaka för ytterligare överläggningar.

Tadzjikistans president Emomali Rahmon beviljades livstids åtalsimmunitet och titeln ”nationens ledare”, medan Uzbekistan och Turkmenistan i grund och botten förblev helt oförändrade med sina djupt förtryckande lagar. Georgien och Ukraina fortsatte att erbjuda i stort sett fria levnadsförhållanden, men inget av dem utan osäkerhetsmoment. I Ukraina blev det alltmer farligt att uttala pro-ryska synpunkter: den pro-ryska journalisten Oles Buzina sköts till döds av två maskerade män i april och journalisten Ruslan Kotsaba blev Ukrainas första samvetsfånge på fem år när han kvarhölls i häkte anklagad för förräderi i februari. Efter antagandet av fyra så kallade ”avkommuniseringslagar” i maj som förbjöd användningen av kommunistiska och nazistiska symboler, påbörjade justitieministeriet rättsliga åtgärder för att förbjuda Ukrainas kommunistparti. Oppositionspartiet Enade nationella rörelsen (*United National Movement*) i Georgien och ett antal icke-statliga organisationer anklagade regeringen för att ha iscensatt en utdragen rättslig strid mellan en avsatt tidigare andelsägare och den nuvarande ägaren av den oppositionsvänliga TV-stationen Rustavi 2. Domstolen i Tbilisi beslutade i november att stationens general- och finansdirektörer skulle bytas ut.

På andra håll i Europa ägde den kanske mest betydande tillbakagången för mänskliga rättigheter rum i Turkiet. Mot bakgrund av två parlamentsval i rad, som resulterade i egen majoritet för det regerande Rättvise- och utvecklingspartiet (AKP), det alltmer enväldiga styret av dess tidigare ledare och nuvarande president Recep Tayyip Erdoğan samt sammanbrottet av fredsprocessen med PKK, drabbades yttrandefriheten ytterligare. Otaliga bristfälliga åtal med stöd av förtals- och anti-terroristlagstiftning drabbade politiska aktivister, journalister och andra kritiker av ämbetsmän eller regeringspolitik. Politiska måltavlor var framför allt prokurdiska kommentatorer och anhängare av mediekanaler associerade med Fethullah Gülen, som tidigare var allierad med AKP. Människor som kritiserade presidenten, i synnerhet i sociala medier, åtalades allt oftare. Över 100 fall av förtal enligt paragraf 299 för ”förolämpande av presidenten” initierades av presidenten och sanktionerades av justitieministeriet.

Kritiska mediekanaler och journalister utsattes för ett enormt tryck. Journalister avskedades regelbundet av redaktörer för sin kritiska rapportering och utläggningar. Nyhetswebbplatser, bland annat stora delar av den kurdiska pressen, blockerades på oklara grunder efter myndighetsbeslut, med stöd från en medgörlig domarkår. Journalister trakasserades och misshandlades av polis när de täckte händelser i de övervägande kurdiska sydöstra delarna av landet. Mediekanaler associerade med Fethullah Gülen blev systematiskt drabbade och stängdes antingen ner eller togs över av myndigheterna.

Demonstrationer rörande särskilt känsliga ämnen fortsatte att bli upplösta. Förstamajdemonstrationer förbjöds för tredje året i rad och Istanbuls årliga Pride-parad upplöstes med våld för första gången på över tio år. Uppgifter om övervåld från polisen i

samband med upplösning av demonstrationer förekom ofta, i synnerhet i de sydöstra delarna av landet.

Antiterrorism och säkerhet

Året inleddes med våldsamma attacker i Paris mot journalister som arbetade på den satiriska veckotidskriften *Charlie Hebdo* och mot ett judiskt snabbköp. Sjuttionio människor förlorade livet. En våg av sympatyttringar, både i Frankrike och utomlands, följde dåden. Ännu en serie attacker i och i utkanterna av Paris den 13 november ledde till ytterligare 130 dödsoffer. Attackerna gav förnyade incitament – i Frankrike i synnerhet, men även på annat håll i Europa – till en mängd åtgärder som hotade mänskliga rättigheter. Dessa omfattade bland annat insatser mot dem som reste eller hade för avsikt att resa utomlands för att utföra eller på annat sätt bedriva illa definierade terroristrelaterade handlingar; omfattande nya övervakningsbefogenheter; utökade befogenheter till frihetsberövande med försvagade processrättsliga garantier; och ”anti-radikaliseringståtgärder” som potentiellt skulle kunna undertrycka yttrandefriheten och diskriminera vissa grupper.

Några av de mest betydelsefulla åtgärderna skedde inom övervakningsområdet, då ett antal stater antog eller la förslag på insatser som gav underrättelse- och polismyndigheter nästan obehindrad tillgång till elektronisk kommunikation. I Frankrike godkände parlamentet två övervakningslagar som medgav omfattande exekutiva befogenheter att övervaka människors kommunikation och internetanvändning, bland annat genom urskillningslös massavlyssning av internettrafik. Den andra lagen, som antogs i oktober, banade väg för användandet av massövervakningsteknik för kontroll av kommunikation in i och ut ur landet, i strävan att uppnå en vag förteckning över målsättningar, bland annat att främja utrikespolitik, ekonomi och vetenskap. Inga av dessa nya övervakningsåtgärder behövde föregås av ett domstolsbeslut, istället gavs begränsade och tillfälliga befogenheter till en myndighet med uppgift att underrätta premiärministern.

Schweiz antog en ny övervakningslag som gav vittgående befogenheter till den federala underrättelsetjänsten att avlyssna data över internetkablar som går in i eller ut ur Schweiz, få tillgång till metadata, internethistorik och innehållet i e-post, samt använda statliga spionprogram. Den holländska regeringen la fram ett lagförslag som i praktiken skulle legalisera massinsamlingen av telekomdata, inklusive intern kommunikation utan att föregås av domstolsbeslut. Regeringen i Storbritannien föreslog en nytt lagförslag, Investigatory Powers Bill, som skulle tillåta underrättelsetjänster att avlyssna all kommunikation in i och ut ur landet, och tvinga telefon- och internetbolag att överlämna sina kunders internet- och telefonhistorik – allt med otillräcklig rättslig kontroll.

Medan europeiska regeringar hotade rätten till privatliv, markerade ett antal viktiga internationella domstolsbeslut vad som sannolikt kommer att bli en häftigt debatterad och i hög grad omtvistad fråga under de kommande åren. I fallet *Roman Zakharov mot Ryssland* betonade Europadomstolens stora kammare i december nödvändigheten av att det föreligger en misstanke i det enskilda fallet och att en meningsfull rättslig prövning sker för att ett övervakningsrelaterat ingripande mot rätten till privatliv ska kunna anses vara nödvändigt och proportionerligt.

Domen i fallet Digital Irland 2014 blev en milstolpe, och därefter avkunnade EU-domstolen ytterligare en avgörande dom. I oktober ogiltigförklarade domstolen det 15 år gamla så kallade Safe Harbour-avtalet mellan USA och EU, som tillät privata företag att överföra personuppgifter mellan USA och EU, och som byggde på antagandet att det förelåg ett

väsentligen likvärdigt skydd för grundläggande rättigheter rörande personuppgifter i USA:s respektive EU:s lagstiftning. Till följd av Edward Snowdens avslöjanden om omfattningen av det amerikanska övervakningsprogrammet, drog domstolen slutsatsen att ”amerikanska myndigheter kunde få tillgång till de personuppgifter som överfördes från medlemsstaterna till USA och bearbeta dem på ett sätt [som gick] längre än vad som var strängt nödvändigt och proportionerligt med hänsyn till skyddandet av den nationella säkerheten”.

Det ökande användandet av extraordinära rättighetshotande antiterrorist-åtgärder efter 11 september-attackerna 2001 mot USA tog sig särskilt livliga uttryck i Frankrike efter attackerna i november. Ett undantagstillstånd utlystes inledningsvis under tolv dagar, och förlängdes sedan med tre månader. Under undantagstillståndet infördes ett stort antal åtgärder, bland annat möjligheten att genomföra husrannsakingar utan tillstånd, att tvinga människor att förbli på specifika platser, samt makten att upplösa föreningar eller grupper diffust beskrivna som deltagande i handlingar som utgör brott mot den allmänna ordningen. Inom loppet av bara ett par veckor genomförde de franska myndigheterna 2 700 husrannsakingar, som endast resulterade i att två terrorismrelaterade brottsutredningar inleddes (dock påbörjades ytterligare 488 utredningar för orelaterade brott), 360 människor sattes i husarrest och 20 moskéer och ett stort antal muslimska föreningar stängdes ned. Under året väckte myndigheterna en lång rad åtal under den vagt utformade lagstiftningen gällande ”ursäktande/rättfärdigande av terrorism” (*apologie du terrorisme*). Flera av åtalen stod i klar strid med rätten till yttrandefrihet.

Frankrike var dock inte ensamt om att agera - nya lagförslag för bekämpning av terrorism i efterverkningar av november-attackerna lades fram i länder över hela regionen, däribland i Belgien, Luxemburg, Nederländerna och Slovakien. I alla dessa länder innehöll lagförslagen en utökning av den tillåtna tidsperioden för frihetsberövande innan åtal väcks för personer misstänkta för terrorismrelaterade brott på en lägre bevisnivå än ”skälig misstanke”.

Till följd av antagandet av FN:s säkerhetsråds resolution 2178 år 2014, verkade europeiska stater under året för ett antagande av lagstiftning för att minska och kriminalisera resande eller förberedelse av resande utomlands med det vagt definierade syftet att utföra eller på annat sätt ägna sig åt terrorism-relaterade handlingar. I december lade EU-kommissionen fram ett förslag till ett nytt direktiv som skulle införa ett förbud mot resor och handlingar associerade med resor företagna med avsikt att begå terroristhandlingar utomlands i medlemsstaternas nationella lagstiftning. Detta skedde efter och hänvisade till ett fördrag som, under överseende av Europarådet, antagits tidigare under året och som innehöll liknande åtgärder. Dessa och andra lagar som införts för att angripa fenomenet med så kallade ”utländska krigare”, hotade i varierande grad en rad människorättsgarantier. I ett antal länder, i synnerhet i Storbritannien, passade dessa lagar in i en bredare uppsättning åtgärder som utformats för att förhindra och identifiera ”våldsam extremism” och som riskerade att leda till diskriminering mot och stigmatisering av muslimer.

Mellanöstern och Nordafrika

För miljontals människor i Mellanöstern och Nordafrika var 2015 ett år som förde med sig elände och oupphörlig misär. Väpnade konflikter i Syrien, Irak, Jemen och Libyen fortsatte att döda, skada och tvinga civila på flykt - i Syriens fall i en verkligt enorm omfattning. På andra platser slog statliga myndigheter ner på oliktankande och skruvade åt kontrollen med hänvisning till hotet för den allmänna säkerheten från väpnade grupper, vilka genomförde ett stort antal bombattentat och andra attacker såväl inom som utanför länder i regionen.

Väpnad konflikt

Under de pågående väpnade konflikterna i Syrien, Jemen och stora områden i Irak och Libyen begick regeringsstyrkor och icke-statliga styrkor upprepade krigsförbrytelser och allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna utan risk för efterräkningar. Tusentals civila skadades och dödades och miljontals fördrevs från sina hem in i förtvivlan och armod. De stridande styrkorna visade liten eller ingen hänsyn till civilbefolkningens liv och struntade i de rättsliga förpliktelser alla parter, såväl statliga som icke-statliga, har att skona civila.

Den svåraste av dessa väpnade konflikter fortsatte att rasa i Syrien och orsakade omfattande förödelse och förlust av människoliv. Striderna hade också en allvarlig negativ inverkan på Syriens grannar och andra länder i och utanför regionen. Enligt FN hade vid årsslutet fler än 250 000 människor dödats i Syrien sedan regeringens brutala undertryckande av folkliga protester och krav på reformer som började 2011. Civila fortsatte att drabbas hårdast av konflikten. Miljontals tvingades fly från sina hem; vid slutet av 2015 hade ytterligare 1 miljon människor flytt från Syrien, vilket gjorde att antalet flyktingar – mest i Turkiet, Libanon och Jordanien – ökade till 4,6 miljoner. Tusentals försökte ta sig till Europa via farliga sjövägar från Turkiet och mer än 7,6 miljoner var internflyktingar inom Syriens gränser. Vissa hade tvingats på flykt upprepade gånger.

Styrkor lojala till Syriens president Bashar al-Assad fortsatte att ohämmat bomba och granatbeskjuta civila områden som kontrollerades av oppositionen under hela 2015, vilket ledde till att tusentals dödades och sårades. Enligt uppgift användes kemiska vapen i vissa attacker. Regeringstroga styrkor fortsatte att attackera sjukvårdsinrättningar och belägra civila områden som kontrollerades av den väpnade oppositionen, med följderna att den kvarvarande civilbefolkningen stängdes in och dömdes till svält och fullkomlig misär alltmedan de utsattes för återkommande bombattacker och granatbeskjutning. Samtidigt genomförde även icke-statliga grupper rättstridigt dödande och utsatte regeringskontrollerade områden för urskillningslös granatbeskjutning. Stora områden av Syrien, i likhet med större delen av norra Irak, kontrollerades av den väpnade grupp som kallade sig Islamiska staten (IS), vars styrkor också fortsatte att begå krigsbrott och brott mot mänskligheten samtidigt som de skamlöst tillkännagav sina övergrepp över internet i propaganda- och rekryteringssyfte. I IS-kontrollerade områden, såsom al-Raqqa i Syrien och Mosul i Irak, genomdrev gruppen skoningslöst sin egen restriktiva tolkning av islam och satte skräck i sina motståndare genom summariska avrättningar och andra grymma straff. I synnerhet i Irak fortsatte IS att attackera shiamuslimer och medlemmar av den yazidiska folkgruppen och andra minoriteter; i tidigare IS-kontrollerade områden i Irak hittades över ett dussin massgravar som innehöll mänskliga kvarlevor av yazidier som hade utsatts för summariska avrättningar av IS-styrkor. Många yazidiska kvinnor och flickor förblev försvunna efter att ha tillfångatagits av IS-krigare och tvingats in i sexuellt slaveri. I Irak erövrade IS-styrkor Ramadi, huvudstaden i den övervägande sunnitiska Anbarprovinsen, i maj. Regeringsstyrkor fördrevs och tusentals människor flydde söderut mot huvudstaden Bagdad. Efter erövringen

av staden genomförde IS-styrkor en våg av dödande av civila och medlemmar av säkerhetsstyrkorna. De gjorde sig av med kropparna genom att slänga dem i floden Eufkrat. De införde strikta kläd- och uppförandekoder och straffade påstådda överträdelser genom offentliga avrättningar. IS-styrkor dödade enligt uppgift dussintals män som de påstod var homosexuella genom att kasta dem från hustak. De utplånade också religiösa och kulturella föremål, bland annat i den syriska staden Palmyra, som har tagits upp på Unescos världsarvslista.

Den irakiska regeringen försökte återerövra Ramadi och andra IS-kontrollerade områden i de norra och östra delarna av landet. Inledningsvis förstärktes säkerhetsstyrkorna i huvudsak med shiamilis, som tidigare varit ansvarig för sekteristiskt dödande och andra allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna, och genom att begära flyganfall genomförda av en USA-ledd internationell koalition, samt stöd från Iran. Under framryckningen granatbesköt regeringsstyrkor urskillningslöst mot områden som IS kontrollerade eller stred om, vilket ledde till att civila dödades och skadades. Med stöd av luftangrepp utförda av den USA-ledda internationella koalitionen, och från sunnitiska stamkrigare - men inte från shiamilis - återtog den irakiska armén Ramadi i december. De irakiska myndigheterna fortsatte att frihetsberöva tusentals i huvudsak sunnitiska muslimer utan rättegång, på grund av påstådda terroristmisstankar och utsatte dem för tortyr och annan misshandel utan risk för efterräkningar. Många andra dömdes till döden eller långa fängelsestraff efter oerhört bristfälliga rättegångar inför domstolar som vanligtvis baserade sina fällande domar på ”bekännelser” framtvungade under tortyr.

I Jemen spred en rad stridande styrkor elände och förödelse i hela landet. Tidigt på året drog Huthi-styrkor, som tillhör den norra shiamuslimska minoritetsgruppen zaidier, och som erövrade huvudstaden Sanaa i september 2014, söderut. De understöddes av styrkor solidariska med den tidigare presidenten Ali Abdullah Saleh och hotade Jemens andra och tredje största städer, Taiz och hamnstaden Aden vid Röda havet. Huthi-styrkor besköt urkillningslöst civila områden i Jemen och över gränsen till Saudiarabien; anföll sjukhus och sjukhuspersonal; utsatte hänsynslöst civila för risk genom att inleda attacker från områden i närheten av bostadshus, sjukhus och skolor; placerade ut trampminor, som utgör en pågående risk för civila; använde dödligt våld mot demonstranter; stängde ned icke-statliga organisationer samt kidnappade och fängslade journalister och andra kritiker.

Den 25 mars ingrep en militärkoalition bestående av nio arabiska stater, ledda av Saudiarabien, i konflikten på begäran av den jemenitiska presidenten Abd-Rabbu Mansour Hadi, som hade tagit sin tillflykt till den saudiarabiska huvudstaden Riyadh när Huthi-styrkorna avancerade. Målet var att återinsätta president Hadi och hans regering. Koalitionen inledde en kampanj av luftanfall mot Huthi-styrkorna och områden de kontrollerade eller stred om, upprättade en partiell luft- och sjöblockad och placerade ut marktrupper för att bistå jemenitiska styrkor som stred mot Huthi-styrkorna. Medan några attacker utförda av koalitionen hade militära mål, var många urskillningslösa, oproportionerliga eller riktade - till synes avsiktligt - mot civilbefolkningen och civila mål, däribland skolor, sjukhus och vägar, i synnerhet i Sadaprovinsen i norra Jemen, Huthi-styrkornas huvudsakliga bas. I vissa områden fällde även koalitionsflygplan USA-tillverkade klusterbomber, trots det internationella förbudet mot användandet av dessa inbyggd urskillningslösa vapen, och riskerade därmed civila liv.

Beväpnade styrkor som var motståndare till Huthi-rebellerna, däribland IS, utsatte tillfångatagna Huthi-krigare för summariska rättegångar och genomförde självmordsattentat

och andra attacker med civila som mål. IS bombattacker mot två shiamoskéer den 20 mars dödade fler än 140 människor, alla eller nästan alla civila, och skadade hundratals andra.

Enligt FN hade i slutet av året fler än 2 700 civila förlorat sina liv i den väpnade konflikten i Jemen och fler än 2,5 miljoner hade tvingats fly från sina hem, vilket skapade en humanitär kris.

Den jemenitiska konflikten var inte den enda i vilka internationella styrkor blev direkt delaktiga. I både Irak och Syrien använde en USA-ledd internationell militärkoalition bestående av väst- och arabstater flygplan och drönare mot IS styrkor och vissa andra beväpnade grupper. Anfallen skördade ibland civila offer. Rysslands väpnade styrkor ingrep i Syrien för att bistå al-Assad-regimen - trots dennes ständigt växande lista över brott mot de mänskliga rättigheterna - med luftanfall och anfall med kryssningsrobotar mot såväl områden kontrollerade av oppositionens styrkor som mot IS. Vid årets slut hade hundratals civila rapporterats döda till följd av dessa attacker.

Även Libyen förblev fast i väpnad konflikt ännu fyra år efter Muammar Gaddafi-regimens fall. Två rivaliserande regeringar och parlament tävlade om överhöghet: en med bas i de östliga delarna av landet, som erkändes internationellt och stöddes av militärkoalitionen Operation Dignity, och den andra, stödd av Libya Dawn-koalitionen, bestående av västbaserad väpnade milis och andra styrkor i huvudstaden Tripoli. På annat håll stred väpnade grupper, däribland lokala avdelningar av IS och al-Qaida, som kämpade för sina egna ideologiska, regionala, stamrelaterade, ekonomiska och etniska agendor, över herraväldet.

De olika styrkorna som stod mot varandra begick allvarliga brott mot krigets lagar, såsom direkta attacker mot civila - däribland sjukvårdare - och urskillningslösa eller oproportionerliga attacker, liksom rättstridigt dödande, bortföranden, godtyckligt fängslande, tortyr och andra allvarliga övergrepp. Styrkor anslutna till IS i de libyska städerna Sirte och Derna genomförde offentliga avrättningar, prygelstraff och amputeringar. Utländska medborgare med andra religioner var särskilt utsatta. I februari, publicerade en väpnad grupp ansluten till IS en videoupptagning på internet som detaljrikt visade massmordet på 21 migranter som hade förts bort flera veckor tidigare, de flesta dem var kristna egyptiska kopter. Detta utlöste ett luftanfall av egyptiska krigsflygplan som vedergällning.

Företrädare för Libyens två rivaliserande regeringar undertecknade i december ett fredsavtal som FN medlat fram vilket där de förband sig att sätta stopp för våldet och bilda en nationell samlingsregering. Även om avtalet exkluderade flera beväpnade grupper och miliser och inte fick slut på stridigheterna, gav det åtminstone Libyens hårt ansatta befolkning lite hopp vid slutet av ett år då cirka 600 civila hade dödats i samband med den väpnade konflikten och då nästan 2,5 miljoner människor var i behov av humanitär hjälp och beskydd.

Stora och djupt rotade problem kvarstod på andra platser i regionen. Det skedde inga framsteg gällande en lösning på Israel-Palestina-konflikten under året, även om den inte återigen blossade upp till fullskaligt krig. Israel upprätthöll sin oförsonliga land-, sjö- och luftblockad av Gaza, vilket kvävde återuppbyggnaden där efter förödelsen orsakad av den väpnade konflikten 2014. På den ockuperade Västbanken fortsatte Israel att stödja olagliga bosättningar och strängt begränsa palestiniernas rörelsefrihet med en mängd militära vägspärrar, avspärrningar och ett stängsel/mur som löper över hundratals kilometer. Tusentals palestinier som opponerade sig mot Israels militära ockupation eller deltog i protester mot den greps och häktades. Hundratals hölls i förvar enligt förnyelsebara myndighetsbeslut som gav

myndigheterna rätt att frihetsberöva dem på obestämd tid utan åtal eller rättegång; andra sköts av israeliska trupper som regelbundet använde övervåld mot palestinska demonstranter. Spänningen steg kraftigt under årets sista kvartal när en rad knivattacker och andra attacker mot israeler utfördes av enskilda palestinier. Israeliska soldater och poliser svarade med dödligt våld, även i vissa fall under omständigheter där individerna inte utgjorde något överhängande hot mot människors liv. Israeliska styrkor dödade minst 156 palestinier från de ockuperade palestinska områdena, däribland barn, huvudsakligen under årets sista kvartal. I några fall tycktes det röra sig om utomrättsliga avrättningar.

I januari tillkännagav den palestinska presidenten Mahmoud Abbas Palestinas anslutning till Romstadgan och erkände Internationella brottmålsdomstolens (ICC) domsrätt i brott som ligger inom dess mandat och som begåtts inom de ockuperade palestinska områdena sedan juni 2014. Varken den palestinska samlingsregeringen under president Abbas eller Hamas de facto-styre i Gaza gjorde dock några ansatser för att undersöka krigsbrott som bland annat urskillningslös beskjutning med raketer och granater, summariska avrättningar och andra allvarliga övergrepp begångna av palestinska beväpnade grupper under den väpnade konflikten med Israel 2014. Inga åtgärder vidtogs heller för att ställa palestinska säkerhetstjänstemän ansvariga för rättstridigt frihetsberövande och tortyr till svars. På samma sätt underlät Israel att genomföra oberoende utredningar av de omfattande krigsförbrytelser och andra brott mot folkrätten dess styrkor begått i Gaza under den väpnade konflikten 2014, och de ställde inte heller de ansvariga till svars för utomrättsliga avrättningar på Västbanken eller för tortyr och annan misshandel av fångar.

Flyktingar, internflyktingar och migranter

Det pris som människor fick betala under 2015 för de väpnade konflikterna i Syrien, Irak, Jemen och Libyen var omätbart, även om den oavbrutna strömmen av flyktingar som flydde dessa länder och det ännu större antalet människor som blev internflyktingar inom ländernas gränser antydde vidden av detta. Vid årets slut hade de fyra konflikterna tillsammans skapat fler än 5 miljoner flyktingar och asylsökanden och fler än 13,5 miljoner internflyktingar enligt FN:s flyktingorgan UNHCR. På annat håll, som exempelvis i Iran, orsakade även statligt förtryck en ständig ström av flyktingar som sökte skydd utomlands.

Staterna i Mellanöstern och Nordafrika var de som påverkades mest av flyktingkrisen. Vid slutet av året hade Libanon tagit emot gott och väl över 1 miljon flyktingar från Syrien – de utgjorde mellan en fjärdedel och en tredjedel av Libanons totala befolkning – och Jordanien hade tagit emot över 641 800 flyktingar från Syrien. Närvaron av så många flyktingar utsatte värdländernas resurser för en enorm belastning, en belastning som endast delvis avhjälpes av det vacklande internationella humanitära biståndet och stödet och innebar stora sociala och säkerhetsrelaterade utmaningar. I både Libanon och Jordanien vidtog myndigheterna åtgärder för att hejda flödet av nyanlända; kontrollerna skärptes vid officiella och informella gränsövergångar, vissa kategorier av människor hindrades från att ta sig in i länderna, särskilt medlemmar av Syriens långvariga palestinska flyktingbefolkning, och hårdare vistelsekrav infördes för dem som redan hade släppts in. Över 12 000 flyktingar från Syrien, som förvägrats inresa i Jordanien, blev kvar i ett avlägset ökenområde på den jordanska sidan av gränsen mot Syrien under fruktansvärda villkor. Samtidigt, i december, återsände Jordaniens myndigheter fler än 500 sudanesiska flyktingar och asylsökande till Sudan, där de riskerade kränkningar av sina mänskliga rättigheter, i strid med den internationella principen om *non-refoulement*.

Livet förblev mycket svårt och osäkert även för dem som hade lyckats fly från Syrien och de andra länderna som var indragna i väpnade konflikter på grund av de vedermödor och den osäkerhet de utsattes för som flyktingar. Dessa svårigheter drev hundratusentals flyktingar att utsätta sig för nya risker när de sökte större säkerhet längre bort, framför allt i EU-länder. Ett mycket stort antal människor gav sig av, i synnerhet från Libyen och Turkiet, som ensamt hade tagit emot 2,3 miljoner flyktingar från Syrien, för att försöka ta sig över de farliga vattnen till Italien och Grekland, ofta i överfulla båtar som inte var sjövärdiga och som tillhandahölls av människosmugglare till ockerpriser. Många klarade överfarten och kunde ta sig till den relativa säkerheten i Europa där de ställdes inför ett distinkt blandat mottagande då EU:s medlemsstater käbblade om vem som skulle bära ansvaret för dem och vad varje stats ”rättvisa andel” av flyktingar var. Oräkneliga andra, bland annat spädbarn och andra barn, förlorade dock sina liv till havs när de kommit till den delen av resan.

Förutom de över 1 miljon flyktingar från Syrien som utökade Libanons befolkning fortsatte landet att härbärgera flera hundratusen palestinska flyktingar, årtionden efter konflikterna med Israel som hade fått dem att fly sina hem. De libanesiska myndigheterna gav dem skydd men de förblev utsatta för diskriminerande lagar och politik som förvägrade dem rätten att ära fast egendom, tillträde till gratis offentlig utbildning och vissa kategorier av yrkesverksamhet.

Migranter liksom flyktingar och internflyktingar förblev särskilt utsatta för övergrepp i ett antal länder. I Algeriet och Marocko riskerade migranter från länder söder om Sahara att bli frihetsberövade och godtyckligt utvisade. I Libyen höll myndigheter baserade i Tripoli upp till 4 000 migranter och andra papperslösa utländska medborgare frihetsberövade på obestämd tid i anläggningar där de utsattes för tortyr eller annan misshandel. Andra flyktingar, asylsökande och migranter utsattes för allvarliga övergrepp, såsom diskriminering och arbetskraftsexploatering. I Israel förvägrade myndigheterna asylsökanden från Eritrea och Sudan tillgång till en rättvis bedömningsprocess för att avgöra deras flyktingstatus. Vid årets slut höll myndigheterna över 4 200 personer i fängsligt förvar i anläggningar i öknen och de utövade påtryckningar på andra för att få dem att lämna Israel ”på frivillig basis” eller i annat fall bli frihetsberövade på obestämd tid.

Också migrantarbetare, många från Syd- och Sydostasien, fortsatte att utsättas för flera former av exploatering och övergrepp i de olje- och gasrika länderna i Gulfoområdet där det så kallade sponsorsystemet *kafala* fjättrade dem till sina arbetsgivare och där arbetsrätten gav dem otillräckligt skydd. I Qatar, där 90 procent av arbetsstyrkan bestod av migrantarbetare, underlät regeringen i hög utsträckning att genomföra reformerna som utlovades 2014; många byggnadsarbetare förblev utsatta för farliga levnads- och arbetsvillkor och tusentals hembiträden, mestadels kvinnor, utsattes för talrika övergrepp bestående av allt från låga löner och alltför långa arbetsdagar till fysisk misshandel, tvångsarbete och människohandel. I Kuwait gav dock en ny lag för första gången utländska hembiträden rätt till en dags vila per vecka och 30 dagars betald ledighet årligen.

Förtryck av olikttänkande

Regeringar över hela regionen fortsatte att slå ned på kritik och olikttänkande och inskränkte rättigheten till yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet. I Algeriet och Marocko använde statliga myndigheter vittomfattande lagar mot kränkning och/eller förtal för att åtala och fängsla nätkritiker och andra. På samma sätt agerade egyptiska myndigheter och regeringarna i Bahrain, Kuwait, Oman och Förenade Arabemiraten. Bland de personer som dessa Gulfstater slog ner mot fanns individer som anklagades för att ha skadat sina länders relation med Saudiarabien genom att gjort inlägg som bedömdes som respektlösa mot Saudiarabiens

avlidna kung eller som var kritiska till Saudiarabiens militära intervention i Jemen. I Qatar fortsatte en poet att avtjäna ett 15-årigt fängelsestraff för att ha skrivit och reciterat texter som myndigheterna ansåg anstötliga för landets emir. I Jordanien stod dussintals journalister och aktivister åtalade enligt straffrättsliga bestämmelser som förbjuder kritik av kungen och av myndighetsinstitutioner och enligt en terroristlag som ändrades 2014 och som kriminaliserade kritik av utländska regeringschefer eller stater.

I Iran resulterade inte den internationella överenskommelsen avseende landets kärnenergiprogram och lättnaden av de finansiella och ekonomiska sanktionerna i att det statliga förtrycket minskade i omfattning. Myndigheterna fortsatte att inskränka rätten till yttrande-, förenings- och mötesfrihet; tillgången till Facebook, Twitter och andra sociala medier spärrades, utländska sändningar stördes, och journalister, människorättsförsvare, medlemmar av fackföreningar, konstnärer och andra som uttryckte avvikande åsikter, greps, häktades och fängslades, däribland tre oppositionella politiska ledare som har hållits fängslade utan åtal eller rättegång sedan 2009.

Inte heller myndigheterna i Saudiarabien tålde någon som helst kritik eller avvikande åsikter och de som vågade förespråka reform eller yttra stöd för de mänskliga rättigheterna straffades hårt. Bloggaren Raif Badawi satt kvar i fängelse och avtjänade det 10-åriga straff han fick 2014 när han fälldes i en domstol för att ha ”förolämpat islam” och brutit mot lagstiftningen gällande cyberbrott genom att starta webbsidan Free Saudi Liberals Network, som stängdes av myndigheterna. Domstolen dömde honom också till 1 000 piskrapp. Doktor Zuhair Kutbi, som greps i juli, hölls frihetsberövad i månader innan han ställdes inför rätta och fängslades för att ha förespråkat konstitutionell monarki som statsskick i en TV-intervju.

I Egypten fortsatte regimen de ständigt pågående tillslagen mot Muslimska brödrskapet som började när armén avsatte Muhammad Mursi från presidentposten i juli 2013. Tillslagen utökades till att även omfatta regimens övriga kritiker och motståndare samt förespråkare av mänskliga rättigheter och politiska reformer. Myndigheterna höll tusentals personer fängslade av politiska skäl; vid årets slut hade åtminstone 700 suttit frihetsberövade utan att ha dömts i en domstol under längre tid än den längst tillåtna perioden om 2 år. Tusentals andra ställdes inför rätta i bristfälliga massrättegångar inför brottmåls- eller militärdomstolar som dömde till massfängelsestraff och till döden. Vissa fångar utsattes för påtvingade försvinnanden. Myndigheterna tillbakavisade all kritik av tillslagen mot oliktänkande under återopande av hotet från väpnade grupper som genomförde alltmer dödliga attacker mot säkerhetsstyrkor, statliga tjänstemän och civila.

De nationella rättsväsendena var svaga över hela regionen. De saknade självständighet och hade inte förmågan att garantera rättssäkerheten och rätten till en rättvis rättegång, särskilt gällande fall mot individer som uppfattades som kritiker av regeringen eller som oppositionella. Under hela 2015 fortsatte domstolar i länder som Bahrain, Iran, Irak, Jordanien, Saudiarabien och Förenade Arabemiraten, liksom de i Egypten, att döma till fängelse- och dödsstraff efter att ha förklarat de åtalade skyldiga i bristfälliga rättegångar; snarare än att vara orädda försvarare av rättvisan fungerade dessa domstolar endast som instrument för statligt förtryck.

Dödsstraff

Dödsstraffet tillämpades i hög utsträckning i regionen, bland annat i Algeriet, Libanon, Marocko och Tunisien, där inga avrättningar har verkställts på många år. Däremot förblev regeringarna i Iran, Irak och Saudiarabien bland dem som verkställer flest avrättningar i

världen, med Iran i spetsen för en oroande ökning av antalet avrättningar. Dessa länder genomförde sammanlagt hundratals avrättningar trots tydliga bevis på att många av de som avrättades hade dömts till döden efter bristfälliga rättegångar eller för förbrytelser som exempelvis narkotikarelaterade brott, som inte orsakade förlust av människoliv och som inte kan karaktäriseras som ”synnerligen allvarliga brott”. Ungdomsbrottslingar fanns bland dem som avrättades i Iran och bland dem som riskerade att avrättas i Saudiarabien.

Tortyr och annan misshandel

Tortyr och annan misshandel av fångar förblev vanligt och utbrett förekommande i regionen. Det användes för att tvinga fram information och ”erkännanden” och för att straffa och terrorisera offren och avskräcka andra. De som utförde tortyren gjorde det nästan alltid utan risk för efterräkningar; domstolar brydde sig sällan om de åtalades påståenden om tortyr under häktningsstadiet och regeringar genomförde sällan oberoende utredningar gällande tortyr eller vidtog åtgärder för att skydda fångar, trots att de flesta länder har ratificerat FN:s konvention mot tortyr. I Syrien fortsatte regeringsstyrkor att systematiskt använda sig av tortyr, vilket orsakade ytterligare oräkneliga dödsfall bland fångar. I Egypten misshandlade säkerhetsstyrkorna ofta fångarna när de greps och utsatte dem därefter för slag, elchocker och smärtsamma och ansträngande kroppsställningar. Iranska domstolar fortsatte att utdöma straff som bryter mot förbudet mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller straff, bland annat spöstraff, berövande av synen, stening och stympling.

Straffrihet och ansvarsskyldighet

Regeringsstyrkor och icke-statliga väpnade grupper begick krigsbrytelser, andra kränkningar av internationell humanitär rätt och allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna utan risk för efterräkningar i Syrien, Irak, Jemen och Libyen. Inte heller skedde något ansvarsutkrävande för liknande brott och övergrepp som begåtts av israeliska styrkor och palestinska väpnade grupper varken under konflikten 2014 eller under tidigare konflikter. I Algeriet förblev det ett brott att kräva rättvisa för offer för allvarliga övergrepp begångna av statliga styrkor under inbördeskriget som pågick under 1990-talet. I Libanon skedde inga framsteg i arbetet med att fastställa vad som hade hänt de tusentals personer som utsatts för påtvingade försvinnanden eller försvann under och i efterdyningarna till det inbördeskriget som slutade för två decennier sedan. I Egypten underlät myndigheterna att utreda och garantera att ansvar utkrävdes för säkerhetsstyrkornas dödande av hundratals demonstranter sedan juni 2013.

I maj började Tuniens sannings- och värdighetskommission (Truth and Dignity Commission), som tillsatts efter ”Jasminrevolutionen” 2011 att höra vittnesmål som ett led i dess utredningar av tidigare människorättskränkningar. Kommissionen förblev dock försvagad av korruptionsanklagelser och avhopp samtidigt som ett nytt lagförslag hotade att kullkasta alla utsikter om ansvarsutkrävande för ekonomiska brott som begåtts under regimen som satt vid makten fram till 2011. I Libyen dömde myndigheterna i Tripoli före detta befattningshavare under Gaddafitiden till långa fängelsestraff eller till döden för påstådda krigsbrott och andra lagöverträdelser som begåtts under upproret 2011 och den efterföljande väpnade konflikten. Deras rättegång var kantad av grova oegentligheter; myndigheterna underlät att uppfylla ICC:s krav på att de skulle överlämna Saif al-Islam Gaddafi, son till Muammar Gaddafi; istället ställde de honom inför rätta och dömde honom till döden.

Diskriminering – minoriteter

I flera länder fortsatte religiösa och etniska minoriteter att utsättas för diskriminering. Baha'ier, sufier, yarsaner (Ahl-e Haqq), sunnimuslimer, kristna konvertiter från islam och

shiamuslimer som blivit sunniter fängslades eller hindrades från att obehindrat utöva sin tro i Iran. Aktivister som kämpade för minoriteters rättigheter och som tillhörde Irans missgynnade etniska grupper, bland annat ahwaziaraber, azerbajdzjanturkar, balucher och kurder, dömdes till hårda fängelsestraff och fortsatte att dömas till döden i oproportionerligt hög utsträckning. I Saudiarabien förblev diskrimineringen mot shiaminoriteten djupt rotad och shialedare och aktivister fängslades och dömdes, i vissa fall, till döden efter bristfälliga rättegångar. I Kuwait fortsatte regeringen att förvägra över 100 000 biduner medborgarskap. Regeringen hävdade att de vistades olagligt i landet, trots att många biduner hade fötts och bott hela sina liv i Kuwait, och individer som arbetade för bidunernas rättigheter riskerade att bli frihetsberövande och åtalade. I Israel utsattes palestinska medborgare för diskriminering på många områden, i synnerhet i fråga om bostäder och landrättigheter.

Tvångsvräkningar

Israeliska myndigheter fortsatte att riva palestinska hem på Västbanken, inklusive i Östra Jerusalem, som de påstod hade byggts utan praktiskt taget oåtkomliga israeliska tillstånd; de boende tvångsvräktes och familjerna till palestinier som attackerade israeler straffades genom att deras hem förstördes. De rev även hem tillhörande palestinier som var israeliska medborgare, huvudsakligen i beduinbyar i Negev/Naqab-regionen. I Egypten utförde militärer tvångsvräkningar när de skapade en ”buffertzön” längs landets gräns med Gazaremsan.

Kvinnor och flickor

Kvinnor och flickor utsattes alltjämt för diskriminering, både enligt lagen och i praktiken, i alla länder i Mellanöstern och Nordafrika; i många länder utsattes de också i hög utsträckning för sexuellt och annan våld. I allmänhet gav lagar om personlig status kvinnor färre rättigheter än män i samband med skilsmässa, vårdnad av barn och arvsrätt. Flera länders nationalitetslagar förvägrade kvinnor gifta med utländska män, i motsats till män gifta med utländska fruar, rätten att föra sin nationalitet vidare till parets barn.

I Jordanien fortsatte kvinnor att få otillräcklig skydd mot våld, inklusive så kallade ”hedersrelaterade” brott. Regeringen reviderade lagstiftningen som tillät våldtäktsmän att undkomma åtal om de gifte sig med offret, med undantag av fall där offret är mellan 15 och 18 år. I Bahrain erbjöd en ny lag offren för våld i hemmet större skydd men endast efter att landets parlament röstade emot en paragraf som skulle ha kriminaliserat våldtäkt inom äktenskap. I Saudiarabien tilläts kvinnor för första gången att rösta och ställa upp i lokalval, men de förbjöds fortfarande att köra bil. Irans parlament godkände de generella principerna i ett lagförslag som undergräver kvinnors rätt att fritt bestämma om och när hon vill gifta sig, skilja sig och skaffa barn och debatterade andra lagförslag som hotade att ännu mer befästa diskrimineringen mot kvinnor, däribland ett som skulle hindra tillgång till information om preventivmedel och förbjuda frivillig sterilisering. Iranska kvinnor förblev även underkastade de obligatoriska ”beslöjnings-lagarna” (*hijab*) samt utsattes för trakasserier, våld och fängslande av de polis- och paramilitära styrkor med uppgift att upprätthålla sådana lagar.

Kvinnor och flickor utgjorde halva befolkningen i regionen och bidrog enormt mycket till varje samhälle inom den. Trots det förvägrades de jämlikhet med män i praktiskt taget alla aspekter av livet. Inget land hade ett kvinnligt statsöverhuvud, ett försvinnande litet antal kvinnor innehade en hög politisk befattning eller viktig diplomatisk placering och, i synnerhet på högre befattningar, fanns inom domarkåren inga, eller försvinnande få, kvinnor. Detta var knappast förvånande med tanke på den fortsatta förekomsten av stereotypa och diskriminerande attityder mot kvinnor och deras mänskliga rättigheter. De yttersta och mest offentliga uttrycken av sådana fördomar och kvinnohat var brotten mot kvinnor och flickor,

bland annat våldtäkt, tvångsäktenskap, sexuellt slaveri och summariska avrättningar utförda av IS-styrkor, i synnerhet i Irak. Men genom hela regionen var förekomsten av könsrelaterat våld och bristen på upprättelse för överlevande allt annat än sällsynt.

Vi slutet av 2015 var de starka förhoppningarna om politiska reformer och människorätsreformer, som den arabiska vårens stora folkliga resningar hade gett upphov till över hela regionen fyra år tidigare, så gott som totalt krossade. I stället för politiska och sociala reformer, ekonomiska framsteg och ett stärkt skydd för de mänskliga rättigheterna var regionen härjad av väpnade konflikter, allt hårdare statligt förtryck, rättighetskränkningar och hotet av attacker från väpnade grupper. Trots det, mitt i all förtvivlan och mörker, visade tusentals modiga individer – människorättsförsvarare, sjukvårdspersonal och volontärer, advokater, journalister, samhällsaktivister och andra – genom sina gärningar att förhoppningarna som uttrycktes 2011 förblir levande, djupt rotade och allt annat än en tom dröm.

Landavsnitt

Afghanistan

Islamiska republiken Afghanistan

Stats- och regeringschef: **President Muhammad Ashraf Ghani Ahmadzai**

Säkerhetsläget i landet förvärrades då upproret och den kriminella aktiviteten ökade i intensitet. De första tre månaderna av 2015 var den mest våldsamma perioden av alla motsvariga perioder som registrerats. FN:s stöduppdrag i Afghanistan (UNAMA) registrerade 1 592 civila dödsoffer och 3 329 sårade under årets första sex månader. 70 procent av de civila offren tillskrevs talibanerna och andra väpnade grupper och 16 procent styrkor lojala med den afghanska regeringen. Talibanerna attackerade i allt högre utsträckning mjuka och civila mål. I september tog talibanerna kontroll över stora delar av Kunduz-provinsen och regeringen uppgav att omkring 20 000 personer blivit internflyktingar på grund av konflikten. Majoriteten fick ingen humanitär hjälp från regeringen. Departementet för kvinnofrågor registrerade tusentals fall av våld mot kvinnor under årets sista nio månader. En rad förövare fortsatte att hota, trakassera och angripa människorättsförsvarare i ett klimat präglat av straffrihet, då regeringen underlät att utreda fallen och ställa de som misstänktes vara ansvariga för brotten inför rätta. Det afghanska parlamentet ändrade massmedielagen, vilket journalister och människorättsgrupper befarade skulle begränsa yttrandefriheten ytterligare. Afghanistan fortsatte att tillämpa dödsstraffet, ofta efter bristfälliga rättegångar.

Bakgrund

Den 19 april blev enhetsregeringens kabinett fulltaligt efter att ha fått parlamentets godkännande. Den 30 juni lanserade regeringen sin första nationella handlingsplan gällande FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Handlingsplanen omfattade regeringens utfästelser för att öka kvinnors roll i resolutionens fyra hörnstenar: deltagande, skydd, förebyggande, undsättning och återhämtning. Den 29 juli tillkännagav regeringen att talibanledaren Mullah Omar dött i april 2013 i Pakistan. På detta tillkännagivande följde en rad attacker i huvudstaden Kabul mellan den 7 och 10 augusti. Mullah Akhtar Mohammad Mansoor, Mullah Omars ställföreträdare sedan 2010, kungjordes som hans efterträdare. I sitt första offentliga uttalande som ny ledare den 1 augusti uppmanade han till enighet mellan talibaner och fortsatt jihad, samtidigt som han beskrev uppgifter om en fredsprocess som fiendens propaganda. I maj uppskattade inrikesdepartementet att det fanns omkring 7 180 utländska krigare i Afghanistan, av vilka majoriteten var knutna till de väpnade grupperna Tehreek-e-Taliban Pakistan och Uzbekistans islamiska rörelse.

Det förekom uppgifter om att gruppen Islamiska staten (IS) hade uppstått i minst fyra provinser i Afghanistan, även om det var oklart i vilken utsträckning grupperna som agerade under dess flagga hade någon koppling till IS i Syrien.

Övergripping av internationella och afghanska styrkor och av regeringsvänliga väpnade grupper

Antalet civila som dödats och sårats på grund av operationer utförda av internationella militärstyrkor minskade betydligt på grund av tillbakadragandet av styrkor tillhörande USA/Internationella säkerhetsstyrkan (ISAF).

Attacker av regeringsvänliga styrkor, framförallt de afghanska nationella säkerhetsstyrkorna (ANSF), resulterade dock i ett ökande antal dödade och sårade civila under årets första sex månader, enligt UNAMA. Av totalt 4 921 civila offer ska 796 ha orsakats av styrkor lojala med regeringen – en ökning med 60 procent jämfört med samma period 2014.

Det förekom rapporter om övergrepp utförda av den afghanska lokala polisen (ALP), bland annat trakasserier, misshandel, olagliga frihetsberövanden, riktade mord och barnvåldtäkt. I september rapporterade *New York Times* att den amerikanska militären ignorerade klagomål från sina trupper om att sexuella övergrepp mot unga pojkar hade begåtts av ALP-befäl på dess baser.

Det existerade i praktiken inget ansvarsutkrävande för rättsstridigt dödande utfört av regeringsvänliga styrkor och grupper, även om president Ghani lovade att vidta åtgärder för att minska antalet civila offer.

Den 3 oktober bombade amerikanska styrkor ett sjukhus drivet av Läkare utan gränser i Kunduz-provinsen i norra Afghanistan, vilket dödade 40 personer, inklusive 14 ur sjukhuspersonalen, och förstörde delar av sjukhusbyggnaden. Läkare utan gränser uppmanade till en oberoende utredning av bombningen.

Övergrepp av väpnade grupper

Attacker utförda av talibanerna eller andra väpnade grupper fortsatte att orsaka majoriteten av de civila offren. UNAMA tillskrev 70 procent av antalet dödade och sårade civila mellan den 1 januari och 30 juni till attacker utförda av väpnade grupper (3 436 civila offer, inklusive 1 213 dödade och 2 223 sårade, vilket utgör en minskning med 3 procent från samma period 2014). Talibanerna tog på sig ansvaret för händelser som orsakat över 1 000 civila offer, och UNAMA tillskrev ytterligare 971 sådana fall till befälhavare med anknytning till talibanerna. UNAMA dokumenterade 10 civila offer orsakade av grupper med anknytning till IS, framförallt i de östra delarna av landet.

De flesta av de civila offer som tillskrivits talibanerna och andra väpnade grupper var ett resultat av kränkningar av internationell humanitär rätt, som uppgick till krigsbrott. Talibanerna och andra väpnade grupper fortsatte att avsiktligt attackera civila och civila mål och använde vapen som tryckkokare som improviserade sprängmedel (IEDs). Enligt sina offentliga uttalanden återinförde talibanerna sin hållning att avsiktligt attackera individer associerade med regeringen eller som de ansåg vara ”ytterst skadliga”.

Elva kliniker drivna av icke-statliga organisationer och nio offentliga skolor stängdes i Nangahar-provinsen på grund av hot från IS, enligt organisationen International NGO Safety Organization (INSO). INSO registrerade 150 attacker mot hjälparbetare, vilket ledde till 33 döda, 33 skadade och 82 fall av bortföranden under nio månaders tid 2015.

Civila fortsatte att dödas och utsättas för gisslantagning och godtyckliga bestraffningar från väpnade grupper som ett resultat av rättegångar av ad hoc-juridiska strukturer. Dessa uttömde inte alla rättsliga garantier, i strid med internationell humanitär rätt.

Den 23 februari fördes 30 civila, mestadels medlemmar av den hazariska folkgruppen, bort av väpnade grupper i Zabul-provinsen. Den 11 maj släpptes 19 av dem i utbyte mot släktingar till

uzbekiska upprorsmän som satt i regeringsfängelser. Vad som hänt med de återstående 11 personerna var fortfarande okänt vid årets slut.

Den 10 april hittades i Uruzgan-provinsen kropparna efter fem afghanska anställda vid den icke-statliga organisationen Rädda barnen. De hade blivit bortförda den 1 mars i ett försök att utväxla dem mot talibanska fångar.

Den 28 september tog talibanerna kontroll över staden Kunduz, och frigav då nästan 700 fångar, bland dem minst 100 talibanmedlemmar. Såväl offentlig som privat egendom förstördes, inklusive egendom tillhörande medieorganisationer. Uppgifter om våldtäkter och rättsstridigt dödande var mycket vanligt förekommande.

Människorättsförvarare

Hot, trakasserier och attacker mot människorättsförvarare fortsatte begås i ett klimat präglat av straffrihet, då regeringen underlät att utreda fallen och ställa de som misstänktes vara ansvariga för brotten inför rätta. Människorättsförvarare utsattes för bombningar, granatattacker och lönnmord av såväl statliga som icke-statliga aktörer. Kvinnor som deltog i offentligheten löpte större risk att utsättas för diskriminering och våld än män då de uppfattades utmana kulturella och sociala normer.

Den 8 januari skadades senator Rohgul Khairzad svårt då hennes bil besköts av okända angripare. Hon hade tidigare blivit attackerad år 2013 då talibaner besköt hennes bil, vilket dödade hennes 7-åriga dotter och bror, samt gjorde hennes 11-åriga dotter förlamad.

Den 16 februari dog Angiza Shinwari, rådsmedlem i Nangahar-provinsen och kvinnorrättsförvarare, efter en riktad bombattack mot hennes fordon som även dödade hennes chaufför och skadade fyra andra personer. Ingen tog på sig ansvaret för händelsen och inga gripanden genomfördes.

Den 28 september tog talibanerna kontroll över Kunduz-provinsen i en överraskningsattack. Det förekom rapporter om hus-till-hus-genomsökningar efter anställda vid massmedier och kvinnliga människorättsförvarare, vilkas namn ska ha förekommit på en dödslista. Många kvinnliga människorättsförvarare flydde från staden medan andra tvingades gå under jorden.

Flyktingar och internflyktingar

Afghanistan fortsatte att skapa det näst högsta antalet flyktingar och internflyktingar i världen, efter Syrien. Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR var närmare 3 miljoner afghaner flyktingar, av vilka majoriteten levde i Iran eller Pakistan. Nästan en miljon afghaner var internflyktingar i Afghanistan.

Den väpnade konflikten, bristen på säkerhet och naturkatastrofer var huvudorsakerna till att människor tvingades på flykt i Afghanistan. Trots regeringens lansering av en nationell handlingsplan för internflyktingar i februari 2014, levde vid slutet av 2015 fortfarande många tusen personer i läger och provisoriska skydd, där överbefolkning, bristande hygien och hårda väderförhållanden ökade förekomsten av smittsamma och kroniska sjukdomar som malaria och hepatit.

Enligt FN:s kontor för samordning av humanitära frågor (OCHA) rapporterades omkring 103 000 personer ha tvingats på flykt under de första sex månaderna av 2015, huvudsakligen på grund av den väpnade konflikten och den bristande säkerheten i hela Afghanistan. Regeringen

uppgav att cirka 20 000 personer blivit internflyktingar till följd av konflikten i Kunduz-provinsen i september.

Våld mot kvinnor och flickor

Regeringen vidtog åtgärder för att öka kvinnors deltagande i styrningen av landet. Den 21 mars tillkännagav president Ghani och Abdullah Abdullah, Afghanistans högsta verkställande tjänsteman, fyra kvinnor bland de nominerade till att leda departementet för kvinnofrågor, departementet för högre utbildning, departementet för sociala frågor, offer och rörelsehindrade samt departementet för narkotikabekämpning.

Den 20 augusti hade 75 kvinnliga polisråd (PWCs) bildats – 45 i inrikesdepartementets direktorat och Kabuls polisdistrikt, och 30 i provinserna. De introducerades av inrikesdepartementet i december 2014 i syfte att stärka och bygga upp kapaciteten bland kvinnliga poliser. Den 14 september godkände det afghanska kabinettet föreskriften mot sexuella trakasserier av kvinnor och flickor, som kriminaliserar och straffbelägger vissa typer av sexuella trakasserier av kvinnor. Vid slutet av året författade departementet för kvinnofrågor (MOWA) utkastet till ytterligare en reglering för att förhindra diskriminering på arbetsplatsen, som skulle skickas till justitiedepartementet för granskning 2016. Till följd av ett presidentdekret den 2 januari frigavs 144 kvinnor och flickor som hade fängslats för så kallade ”moraliska” brott.

Departementet för kvinnofrågor registrerade över 4 000 fall av våld mot kvinnor under årets sista nio månader. Våld mot kvinnor var kraftigt underrapporterat i Afghanistan på grund av bristande säkerhet, avsaknad av en fungerande regering och domstolsväsende, samt traditionella sedvänjor, som sammantaget avskräckte offren och deras familjer från att anmäla våldet.

Den 12 februari grep polisen i Balkh sex personer i samband med en 11-årig flickas bröllop. Den 19 mars dödades Farkhunda Malikzada av en mobb i närheten av helgedomen Shah-e Du Shamshira efter att falskeligen ha anklagats för att ha bränt ett exemplar av koranen. En domstol i Kabul dömde fyra män till döden för mordet på henne, medan andra fick fängelsestraff. Den 2 juli upphävde en överklagningsinstans de fyra dödsstraffen och sänkte dem till fängelsestraff på mellan 10 och 20 år.

Den 9 augusti hängdes en kvinna som anklagats för äktenskapsbrott under en rättegång genomförd av talibanerna i en klandomstol i Badakhshan-provinsen.

Yttrandefrihet

Journalister i Afghanistan fortsatte att utsättas för våld och censur av såväl statliga som icke-statliga aktörer. En del journalister dödades under attacker, medan andra tvingades lämna sina hem och ta tillflykt på andra håll. Organisationen Nai, som vakar över medierna i Afghanistan, rapporterade om 73 fall av attacker mot journalister och mediefolk, av vilka majoriteten begåtts av företrädare för regeringen, inklusive polisen och säkerhetstjänsten, liksom valda ämbetsmän. Regeringen underlät att utreda dem som misstänktes ligga bakom attackerna mot journalister och mediefolk. Den 28 januari ändrade det afghanska parlamentet massmedielagen och begränsade mediefriheten, vilket journalister och människorättsgrupper befarade ytterligare skulle begränsa yttrandefriheten.

Tortyr och annan misshandel

Den 4 maj etablerade regeringen en arbetskommitté för att lansera en nationell handlingsplan för elimineringen av tortyr. Den 25 juni utfärdade den nationella säkerhetsstyrelsen, Afghanistans underrättelsetjänst, ett påbud som upprepade förbudet mot tortyr, och särskilt dess användning vid polisförhör. Trots denna utveckling förblev tortyr och misshandel, liksom bruket av isoleringshäkte, vanligt förekommande i hela fängelsesystemet, samtidigt som myndigheterna fortsatte att gripa och frihetsberöva människor godtyckligt utan rättssäkerhet. Människor frihetsberövades ofta för handlingar som inte var brott enligt afghansk lag; bland annat så kallade "moraliska" brott som "rymning", vilket framförallt drabbade kvinnor och flickor. Fängelseförhållandena låg fortsatt under internationella normer med överbeläggning, bristande tillgång på mat och vatten och undermåliga sanitära förhållanden.

Även om konflikt-relaterade fångar som hållits i amerikanskt förvar överfördes till de afghanska myndigheterna i december 2014, kvarstod bristen på ansvarsutkrävande för illegala frihetsberövanden, misshandel och tortyr av fångar som begåtts av amerikanska trupper i Afghanistan.

Dödsstraff

Afghanistan fortsatte att tillämpa dödsstraffet, ofta efter bristfälliga rättegångar. Vid årets slut inväntades fortfarande granskningen av närmare 400 dödsstraffsfall som beställts av president Ghani år 2014.

Den 28 februari hängdes Raees Khudaidad i Pul-e-Charkhi-fängelset i Kabul, efter att ha åtalats för mord, kidnappning och väpnat rån.

Brasilien

Förbundsrepubliken Brasilien

President och regeringschef: Dilma Rousseff

Uppgifter om allvarliga människorättskränkningar fortsatte att inrapporteras, bland annat om människor som dödades av polisen eller torterades eller misshandlades i häkte. Unga svarta män från *favelas* (kåkstäder) och människor i marginaliserade grupper var de som löpte störst risk. Säkerhetsstyrkorna använde ofta överdrivet och omotiverat våld för att slå ner protester. Konflikter om landområden och naturresurser resulterade i mängder av dödsfall. Samhällen på landsbygden och deras ledare var fortsatt utsatta för hot och attacker från markägare, särskilt i landets norra och nordöstra del. Homosexuella, bisexuella, trans- och queerpersoner och intersexuella (hbtqi-personer) var fortsatt utsatta för diskriminering och våld. Nya lagar och författningsändringar hotade att bli ett bakslag för kvinnors och barns rättigheter och sexuella och reproduktiva rättigheter, men civilsamhällets motstånd mot denna nya lagstiftning intensifierades, och unga människor och kvinnor stod i främsta ledet när motståndet organiserades. Brasilien kandiderade inte för omval till en plats i FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Allmän säkerhet

Den allmänna säkerheten och den stora mängden mord bland svarta ungdomar förblev ett stort problem. Regeringen presenterade ingen konkret nationell plan för att minska antalet mord i landet, trots att man i juli meddelat att så skulle ske. Enligt en rapport utgiven av Brasiliens forum för allmän säkerhet mördades fler än 58 000 människor under 2014; antalet poliser som dödades minskade med 2,5 procent jämfört med året innan och landade på 398; fler än 3 000 människor dödades av polisen, en ökning med cirka 37 procent jämfört med 2013.

Rättstridigt dödande

Antalet människor som dödades vid polisingripanden förblev högt under året, men bristen på transparens i de flesta delstater gjorde det omöjligt att fastställa det exakta antalet dödsfall som dessa ingripanden resulterade i. I delstaterna Rio de Janeiro och São Paulo märktes en kraftig ökning av antalet människor som dödades av poliser i tjänst, en fortsättning på den trend som observerades 2014. Dödsfall orsakade av poliser i tjänst utreddes sällan och ofta inkom uppgifter om att inblandade poliser försökte ändra brottsplatsen och lägga skulden på offret. Poliser försökte ofta rättfärdiga dödsfallen med att de handlat i självförsvar, och hävda att offret gjort motstånd vid gripandet.

I september dödades en 13-årig pojke vid ett polisingripande i Manguinhos, och en 16-årig pojke sköts till döds i Maré; bägge platserna är *favelas* i Rio de Janeiro.

I februari sköts tolv människor till döds och fyra skadades av militärpolis vid ett ingripande i stadsdelen Cabula i staden Salvador i delstaten Bahia, belägen i landets nordöstra del. De boende uppgav att de kände sig hotade och rädda på grund av militärpolisens frekventa närvaro efter händelsen. En utredning genomförd av den civila polisen kom till slutsatsen att militärpolisen handlade i självförsvar. Organisationer som arbetade med fallet fann dock starka bevis för att de tolv personerna blivit utomrättsligt avrättade. Åklagarmyndigheten fördömde de inblandade militärpolisernas agerande och ifrågasatte opartiskheten i den utredning som den civila polisen genomfört.

Den 2 april dödades Eduardo de Jesus Ferreira, en tioårig pojke, av militärpoliserna utanför sitt hem i stadsdelen Complexo do Alemão i Rio de Janeiro. Poliserna försökte modifiera brottsplatsen och avlägsna hans kropp, men förhindrades att göra detta av pojkens familj och grannar. Eduardos mor och familj tvingades senare lämna staden på grund av dödshot.

Fem unga svarta män mellan 16 och 25 år gamla sköts till döds av medlemmar ur militärpolisens 41:sta bataljon i området Costa Barros i Rio de Janeiro den 29 november. Bilen som männen satt i besköts över 100 gånger av poliserna.

Uppgifter förekom också om att poliserna som inte var i tjänst deltog i dödspatruller i ett antal städer och dödade människor rättsstridigt.

I Manaus i den nordliga delstaten Amazonas dödades 37 människor under en enda helg i juli. I Osasco, en stad som ingår i São Paulos storstadsområde, dödades 18 människor under en natt, och de första utredningarna tyder på att militärpoliserna var inblandade.

I februari sköts den 29-åriga Vitor Santiago Borges av medlemmar av de väpnade styrkorna. Händelsen ägde rum i *favelan* Maré och Vitor blev förklarad som en följd av sina skador. Varken han eller hans familj fick godtagbar hjälp av myndigheterna, som inte heller genomförde någon fullständig och opartisk utredning av händelsen. Armén hade haft övervakningsuppdrag i området sedan april 2014. Soldater hade skickats dit före världsmästerskapen i fotboll och meningen var att de skulle lämna stadsdelen när turneringen var avslutad. De fortsatte dock att bedriva brottsbekämpande verksamhet i området fram till juni 2015. De boende rapporterade att ett antal människorättskränkningar begicks av de militära styrkorna under denna tid; människor utsattes bland annat för fysiskt våld och skjutningar inträffade.

Straffrihet

Poliser som gjort sig skyldiga till rättsstridigt dödande åtnjöt i princip total straffrihet. År 2011 påbörjades 220 utredningar av sådana dödsfall i staden Rio de Janeiro, men 2015 hade bara ett fall lett till att en polis åtalades. I april 2015 var 183 av dessa utredningar ännu oavslutade.

Nationalkongressen inrättade två parlamentariska utredningskommittéer, en i senaten och en i deputeradekammaren, med uppgift att utreda den höga morderfrekvensen bland svarta ungdomar. Ett förslag om att ändra den befintliga avväpningslagen, i syfte att tillåta en ökad tillgång till skjutvapen, fick samtidigt vind i ryggen i nationalkongressen. Brasilien ratificerade inte det multilaterala vapenhandelsfördraget Arms Trade Treaty.

En parlamentarisk utredningskommitté inrättades i oktober i Rio de Janeiros delstatsparlament. Dess utredning av dödsfall orsakade av poliserna ska vara avslutad i maj 2016. Den civila polisen i Rio de Janeiro meddelade att alla dödsfall av den här typen skulle utredas av enheter för mordutredningar.

Fängelseförhållanden, tortyr och annan misshandel

I mars nominerade presidenten elva experter till det Nationella organet för att förhindra och bekämpa tortyr. Gruppen är en del av det Nationella systemet för att förhindra och bekämpa tortyr och i dess uppdrag kommer det ingå att besöka och inspektera fängelser och häkten.

Kraftig överbeläggning, förnedrande förhållanden, tortyr och våld förblev vanligt förekommande i fängelser. Inga konkreta åtgärder vidtogs av myndigheterna för att komma till rätta med den allvarliga överbeläggningen och de hårda förhållandena i Pedrinhasfängelset i delstaten Maranhão i landets nordöstra del. I oktober uppdagades att en fånge i Pedrinhas 2013 hade blivit dödad, grillad och delvis uppäten av andra fångar.

Fångrevolter rapporterades från ett antal delstater. I delstaten Minas Gerais dödades i oktober tre fångar vid en fångrevolt i fängelseanläggningen i Teofilo Otoni, och i juni dödades två fångar under liknande omständigheter i Governador Valadares-fängelset. I oktober uppstod oroligheter i Londrinafängelset i den sydliga delstaten Paraná.

Barns rättigheter

Rättsskipningssystemet för minderåriga var också drabbat av kraftig överbeläggning och förnedrande förhållanden. Det förekom många rapporter om tortyr och våld mot både pojkar och flickor, och ett antal minderåriga dog i fängsligt förvar under året.

I augusti godkände deputeradekammaren ett tillägg till författningen enligt vilket åldern då man kan ställas inför rätta som vuxen sänks från 18 år till 16 år. Vid årets slut hade senaten ännu inte godkänt tillägget. Om det antas kommer det att innebära att Brasilien bryter mot flera av sina skyldigheter att i enlighet med internationell människorättslagstiftning skydda barns rättigheter.

Mötesfrihet

I delstaten Paraná hölls den 29 april en demonstration mot förändringar i det regelverk som styr lärarnas sociala trygghetsförmåner och pensioner. Demonstrationen möttes av onödigt våld eller övervåld från militärpolis, och polisen använde tårgas och gummikulor för att skingra demonstranterna. Mer än 200 demonstranter skadades och minst sju människor frihetsberövades kortvarigt. Myndigheten för offentliga försvarare och åklagarmyndigheten vidtog rättsliga åtgärder mot regeringen till följd av händelsen. Fallet var ännu inte avgjort vid årets slut.

I oktober godkände senaten ett lagförslag som gör terrorism till ett särskilt brott i strafflagen. Det fanns farhågor om att lagen, om den antogs i sin nuvarande form, skulle kunna användas för att kriminalisera demonstranter och stämpla dem som "terrorister". Lagförslaget väntade fortfarande på slutligt godkännande av deputeradekammaren vid årets slut.

Rätten till bostad

Sedan 2009, när Rio de Janeiro valdes till värd för 2016 års olympiska spel, har tusentals människor vräcks från sina hem i samband med att ny infrastruktur uppförs för evenemanget. Många familjer fick inte korrekt förvarning om att de skulle vräkas, erhöll otillräcklig ekonomisk kompensation, och erbjöds ingen godtagbar alternativ plats att slå sig ner på. De flesta av de 600 familjerna i stadsdelen Vila Autódromo, som ligger nära den framtida Olympiaparken, blev vräkt av kommunen. I juni ordnade de kvarvarande invånarna en fredlig demonstration mot avhysningarna då ett antal av de kommunala väktarna attackerade dem. Fem av invånarna skadades, däribland Maria da Penha Macena som fick sitt näsben brutet. Vid årets slut levde de kvarvarande invånarna i skuggan av de pågående rivningsarbetena och saknade grundläggande service som elektricitet och vatten.

I staden Rio de Janeiro finns andelsfastigheter som tillhör bostadsprojektet "Mitt hus, mitt liv" för familjer med låga inkomster; större delen av dessa kontrollerades av *milícias* (organiserade kriminella grupper som i huvudsak består av icke-tjänstgörande eller före detta poliser, brandmän eller militärer) eller organiserade kriminella gäng. Det innebär att tusentals familjer riskerade att utsättas för våld, och många av dem tvingades bort från sina hem efter hot.

Människorättsförvarare

Det nationella programmet för skydd av människorättsförvarare levererade inte det skydd som dess stadgar utlovade. Brist på resurser var ett fortsatt hinder för genomförandet, vilket innebar ökade risker för människorättsförvarare, och frånvaron av ett juridiskt ramverk i programmet underminerade också dess effektivitet. Ett lagförslag om att skapa ett sådant regelverk för att underlätta samordningen mellan den federala regeringen och delstatsregeringarna i skyddet av människorättsförvarare var fortfarande inte beslutat i kongressen vid årets slut.

Konflikter om markområden och naturresurser resulterade fortfarande i ett stort antal dödsfall varje år. Landsbygdssamhällen och deras ledare hotades och attackerades av markägare, särskilt i landets norra och nordöstra regioner. I oktober dödades fem människor i Vilhena i delstaten Rondônia i samband med markkonflikter i området.

Raimundo Santos Rodrigues, även känd som José dos Santos, sköts till döds den 25 augusti i staden Bom Jardim i delstaten Maranhão. Han fru, som var tillsammans med honom vid tillfället, skottsbadades. Raimundo Santos Rodrigues var medlem av styrelsen för Gurupis biologiska reservat, ett naturskyddsområde i Amazonas regnskog i delstaten Maranhão. I flera år hade han rapporterat om och drivit kampanjer mot illegal avverkning och skogsskövling i Amazonas, och arbetat för att försvara rättigheterna i området. Han var också medlem i fackförbundet för lantarbetare i Bom Jardim. Han hade tagit emot flera dödshot, och dessa hade upprepade gånger anmälts till myndigheterna av kyrkans landkommission (Land Church Commission) och en lokal människorättsorganisation. Inga åtgärder hade dock vidtagits för att skydda honom.

Fall av hot, attacker och mord med människorättsförvarare som offer utreddes sällan och oftast straffades ingen för dem. Flaviano Pinto Neto, ledare för samhället Charco Quilombola i delstaten Maranhão, dödades i oktober 2010, och farhågor fanns att de ansvariga inte skulle ställas inför rätta. Trots en grundlig utredning ogillade domstolen åtalet och la istället skulden för dödsfallet på offret själv. Vid årets slut var det fortfarande oklart om beslutet skulle överklagas av åklagarmyndigheten.

Den 5 november brast gruvbolaget Samarco - som ägs av Vale och BHP Billiton - gruvdamm i delstaten Minas Gerais, vilket orsakade vad som ansågs vara Brasiliens största miljökatastrof någonsin. Dammburstningen orsakade dödsfall, skador och andra allvarliga människorättskränkningar, bland annat otillräcklig tillgång till rent vatten och säkra bostäder för de drabbade familjerna och samhällena, liksom brist på tillförlitlig information. Floden av giftig lera kränkte också rätten till försörjningsmöjligheter för fiskare och andra arbetare som direkt eller indirekt var beroende av Rio Doce-flodens vatten.

Ursprungsbefolkningars rättigheter

Processen för att avgränsa och skydda ursprungsbefolkningars landområden fortsatte i extremt långsam takt, trots att den federala regeringen hade både juridisk makt och ekonomiska

möjligheter att driva på genomförandet. Flera fall var ännu inte avgjorda vid årets slut. Attacker mot medlemmar av ursprungsbefolkningen var fortfarande vanligt förekommande, och de ansvariga ställdes sällan inför rätta.

Situationen för Guarani-Kaiowá-folket i Apika'y i Mato Grosso do Sul försämrades dramatiskt, vilket sågs med växande oro. Ett vräkningsbeslut som kunde ha gjort dem hemlösa upphävdes tillfälligt i augusti. Risker för avhysning kvarstod dock vid årets slut.

Den 29 augusti attackerade lokala ranchägare ursprungssamhället Ñanderú Marangatú i Antonio João-området i delstaten Mato Grosso do Sul. En man, Simião Vilhalva, dödades och flera kvinnor och barn skadades. Ingen utredning av attacken initierades, och inga åtgärder vidtogs för att skydda samhället från ytterligare våldsamheter.

Ett tillägg till konstitutionen som flyttade över ansvaret för avgränsningen av ursprungsbefolkningens mark från den verkställande till den lagstiftande makten, där jordbruksindustriens påtryckningsgrupper är mycket starka, godkändes i oktober av en särskild kommitté i deputeradekammaren. Tillägget väntade på godkännande vid ett plenarsammanträde i slutet av året. Om det går igenom skulle det få stora negativa konsekvenser för ursprungsbefolkningens möjligheter att få tillträde till sitt land.

Sexuella och reproduktiva rättigheter

Ny lagstiftning och nya författningstillägg som diskuterades i kongressen utgjorde ett allvarligt hot mot sexuella och reproduktiva rättigheter, och mot kvinnors rättigheter. Vid slutet av året övervägde kongressen lagförslag enligt vilka alla former av abort skulle förbjudas, exempelvis ett som kallades Lagförslag om det ofödda barnet. Ett annat förslag skulle effektivt stoppa möjligheten till säker och laglig abort inom det offentliga sjukvårdssystemet, även i de fall då det enligt Brasiliens nuvarande lagstiftning är tillåtet, exempelvis då kvinnans liv är i fara eller om hon blivit gravid efter en våldtäkt. Om förslaget går igenom skulle det också innebära att våldtäktsoffer inte längre får krishjälp.

Demokratiska republiken Kongo

Demokratiska republiken Kongo

Statschef: Joseph Kabila

Regeringschef: Augustin Matata Ponyo Mapon

Regeringen intensifierade sitt undertryckande av de protester som riktades mot president Kabilas försök att kandidera till presidentposten utöver de två perioder som konstitutionen medger. Kränkningar av rätten till yttrande-, förenings- och mötesfrihet ökade. Människorättsförsvarare, ungdomsaktivister och politiker blev hotade, trakasserade, godtyckligt gripna och i vissa fall dömda för att fredligt ha utövat sina rättigheter. I de östra delarna av Demokratiska republiken Kongo (DRK) förblev säkerhetssituationen instabil, med ett stort antal väpnade grupper som allvarligt kränkte de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt. Den kongolesiska armén och FN:s fredsbevarande styrka MONUSCO (UN Organization Stabilization Mission in the DRC) lyckades inte skydda civilbefolkningen, vilket ledde till att ett stort antal civila dödades och att många tvingades fly från sina hem.

Bakgrund

Spekulationer om ändringar i konstitutionen och andra sätt att förlänga president Kabilas mandat, som går ut i december 2016, har lett till allmänna protester och vida spridd kritik.

I februari påbörjade regeringen en decentraliseringsprocess och delade in landets 11 provinser i 26 enheter. Den oberoende nationella valkommissionen (CENI) lyckades inte organisera vare sig de lokalval som planerats till 25 oktober eller val av guvernörer för de nya provinserna. Den 29 oktober utsåg presidenten speciella kommissionärer som skulle styra provinserna. I oktober avgick såväl CENI:s president som dess vicepresident, vilket ledde till ökad oro för att presidentvalet inte skulle organiseras inom konstitutionens tidsram.

I september uteslöts ”G7”, en plattform av partier inom majoriteten, från den styrande koalitionen sedan de uppmanat presidenten att respektera konstitutionen.

Nio medlemmar utsågs till den Nationella kommissionen för mänskliga rättigheter.

I Beni-territoriet i provinsen Nord-Kivu fortsatte den regeringsledda militära operationen ”Sokola 1” (”operation upprepning” i Lingala), som riktade sig mot den väpnade gruppen Allierade demokratiska styrkor (ADF). I början av september ökade antalet attacker mot civila av vad som antogs vara medlemmar av ADF; dessförinnan hade det inte förekommit några attacker på nästan fyra månader.

Demokratiska styrkorna för Rwandas befrielse (FDLR) fick sex månaders frist för att lägga ned vapnen, och när denna löpt ut genomförde den kongolesiska armén operation ”Sokola 2” för att oskadliggöra FDLR, vars militära kapacitet fortfarande påstås vara i stort sett intakt.

Efter utnämningen av två generaler som misstänktes för brott mot de mänskliga rättigheterna beslöt MONUSCO att avsluta sin militära samverkan med den kongolesiska armén i ”Sokola 2”. Arméns operationer mot Fronten för patriotiskt motstånd i Ituri (FRPI) fortsatte emellertid med stöd av MONUSCO. Det allmänt försämrade förhållandet mellan armén och MONUSCO medförde att de inte kunde ge ett tillfredsställande skydd åt civila, något som utlöste bildandet av självutnämnda ”självförsvarsgrupper”.

Föreningsfrihet och mötesfrihet

Säkerhetsstyrkor använde övervåld då de skingrade demonstrationer riktade mot ett lagförslag om en ändring av vallagen. Demonstranterna såg förslaget som ett försök att förlänga president Kabilas regeringsperiod. Minst 36 människor dödades och flera hundra greps mellan 19 och 21 januari. Två oppositionsledare, Ernest Kyaviro och Cyrille Dowe, greps vid protesterna och hölls i isoleringshäkte i 86 respektive 145 dagar. Den 20 januari greps Jean-Claude Muyambo, som hade lämnat den regerande koalitionen efter att offentligt ha uttalat sig mot en tredje regeringsperiod för president Kabila. Åtalspunkterna tycks ha varit politiskt motiverade, och rättegången pågick vid årets slut.

Den 15 mars stormade säkerhetsstyrkor en presskonferens i huvudstaden Kinshasa, där ungdomsaktivister var i färd med att lansera en plattform för medborgarutbildning, Filimbi. Tjugosju personer greps. Två av dem, Fred Bauma och Yves Makwambala, satt kvar i häkte vid årets slut och stod inför allvarliga anklagelser, bland annat konspiration mot statsöverhuvudet. Solidaritetsprotester som förekom efter gripandena trycktes systematiskt ned. De protesterande utsattes för godtyckliga gripanden samt tortyr och annan misshandel. Den 18 september dömdes fyra aktivister från ungdomsrörelsen Lutte pour le Changement (LUCHA, ”kamp för förändring”) för uppvisning till civil olydnad, i strid med deras rätt till fredliga sammankomster.

Den 15 september anfördes ett fredligt oppositionsmöte i Kinshasa av oidentifierade angripare. Polisen gav inget skydd åt de protesterande.

Den 8 oktober utfärdade borgmästaren i Lubumbashi ett förbud mot alla offentliga politiska protester.

Yttrandefrihet

Yttrandefriheten inskränktes allvarligt under året. Myndigheterna inriktade sig framför allt på politiker och aktivister som fredligt arbetade mot vad som uppfattades som försök från president Kabila att förlänga sin regeringstid och mot förseningar av organisationen av presidentvalet.

Vano Kiboko, en tidigare parlamentsledamot från den regerande koalitionen, greps och dömdes sedan han under en presskonferens föreslagit att koalitionen skulle börja söka efter en tänkbar efterträdare till president Kabila.

Journalister utsattes även fortsättningsvis för trakasserier, hot och godtyckliga gripanden; det fria flödet av information hindrades ofta.

Den 16 januari fick Canal Kin Télévision (CKTV) och Radiotélévision Catholique Elikya (RTCE) sina sändningssignaler nedstängda, sedan de sänt oppositionens uppmaning till massprotester. RTCE:s sändning kunde återupptas i juni. CKTV förblev nedstängd. Radio Télévision Lubumbashi Jua, en station ägd av Jean-Claude Muyambo, stängdes då ägaren lämnade den styrande koalitionen. TV-stationen Canal Futur förblev stängd året ut.

Under januariprotesterna stängdes internet och sms-tjänster ned av myndigheterna, under förevändning att skydda den allmänna ordningen. Signalerna från Radio France Internationale utsattes också för tillfälliga störningar.

Fem radiostationer som hade stängts i november 2014 efter att ha rapporterat om attacker av ADF förblev stängda hela året

Godtyckliga gripanden och fängslanden

Antalet godtyckliga gripanden och fängslanden förblev högt. Många av dem utfördes av underrättelsetjänster. Ofta följdes de godtyckliga gripandena av långa perioder i isoleringshäkte, under vilka människor satt frihetsberövade utan att åtalas för något, utan att ha tillgång till advokat och utan att ställas inför domare.

Övergrepp av väpnade grupper

Väpnade grupper fortsatte att begå övergrepp mot civila i den östra delen av landet. ADF gjorde sig skyldiga till ett stort antal fall av rättsstridigt dödande, plundring och kidnappning såväl som till fall av våldtäkt och sexuellt slaveri. Den 2 maj anföll ADF två bosättningar i närheten av Mavivi i provinsen Nord-Kivu och dödade minst 10 civila.

Övergreppen från FDLR:s sida omfattade bland annat såväl rättsstridigt dödande, plundring, våldtäkt och annat sexuellt våld som tvångsarbete. FDLR-krigare tvingade civila att arbeta i gruvor och att transportera stulet gods, vapen och ammunition.

FRPI var ansvarigt för omfattande plundringar, våldtäkt och annat sexuellt våld samt rättsstridigt dödande av civila. Operationer riktade mot de väpnade grupperna ledde till att många civila tvingades fly från sin hem.

Våld mot kvinnor och flickor

Sexuellt våld mot kvinnor och flickor grasserade fortfarande ohejdat, både i och utanför stridszoner och både i städer och på landsbygden. Att lagföra den typen av brott var även fortsättningsvis en utmaning på grund av resursbrist. De flesta av gärningsmännen åtnjöt total straffrihet.

Barnsoldater

Under hela året fortsatte väpnade grupper att rekrytera barn. De användes i strid eller som vakter, betjänter, skatteinkasserare, sändebud eller kockar. Under årets första åtta månader lyckades man rädda flera barn från väpnade grupper än under hela 2014.

Våld mellan folkgrupper

Konflikten mellan folkgrupperna Batwa och Luba fortsatte under året, och detta ledde till att ett stort antal civila dödades. Den 21 oktober undertecknades en fredsöverenskommelse mellan de båda folkgrupperna.

Företags ansvar

De kongolesiska domstolarna vägrade fortfarande att ge rättvisa och rätt till kompensation till de invånare i byn Kawama, Lubumbashi, som år 2009 blev offer för tvångsvräkningar. Vräkningarna utfördes av polisen med hjälp av bulldozrar som tillhörde gruvföretaget Entreprise Générale Malta Forrest -- ett dotterbolag till det belgiska företaget Groupe Forrest International -- som har koncession på gruvbrytning i byns omedelbara närhet. Företaget vidhöll sitt förnekande av att det hade något som helst ansvar för att möjliggöra vräkningarna. Ett överklagande av domstolens beslut var uppe för behandling i Lubumbashi.

Straffrihet

Rättssystemet led fortfarande av allvarlig brist på kapacitet att åtala alla brott mot internationell rätt. En bestående straffrihet för tidigare brott ledde till fortsatta kränkningar och övergrepp mot civila både av väpnade grupper och av armén.

Armén påstods ligga bakom en attack mot staden Matukaka i februari, vid vilken över tio civila dödades. Bernard Byamungu, från det 809:e regementet, greps i februari för en likartad

attack mot civila i byarna Tenambo och Mamiti i oktober 2014. Enligt uppgift satt han kvar i militärhåkte vid årets slut.

FRPI-ledaren Cobra Matata greps i januari. Han åtalades av militäråklagare för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten, bland annat för rekrytering av barnsoldater.

I mars kom uppgifter om att över 400 kroppar hade begravts i en massgrav i utkanten av Kinshasa. Några av dessa misstänktes ha fallit offer för utomrättsliga avrättningar och påtvingade försvinnanden. Vid årets slut hade ingen trovärdig, oberoende och effektiv utredning ägt rum.

I september påbörjades en rättegång vid överklagningsinstansen i Lubumbashi mot 23 medlemmar av befolkningsgrupperna Bantu och Batwa, som anklagades för folkmord och brott mot mänskligheten. Det var första gången en rättegång gällande internationella brott ägde rum i en civil domstol landet.

Ytterligare ett steg togs i kampen mot straffrihet då nationalförsamlingen och senaten i juni respektive september antog lagstiftning som implementerade Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC) i juni respektive november. Det slutliga lagförslaget, som offentliggjordes som lag den 2 januari 2016, innehåller dödsstraff för krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord.

Fängelseförhållanden

Fängelseförhållandena förblev hemska. Undernäring, brist på grundläggande hygien, infektionssjukdomar och dålig medicinsk vård ledde till att tjugotals fångar dog. Fängelserna var starkt överbelagda och fängelseadministrationen var kraftigt underfinansierad.

Människorättsförvarare

Människorättsförvarare och aktivister utsattes alltfört för såväl trakasserier, hot, godtyckliga gripanden och misshandel som kvarhållanden i isoleringshåkte och hemliga fängelser.

Christopher Ngoyi, en människorättsförvarare som dokumenterade polisens övervåld vid januariprotesterna, greps och kvarhölls i isoleringshåkte i 21 dagar. Vid årets slut satt han fortfarande häktad i väntan på rättegång.

Ungdomsrörelser som arbetade för medborgarutbildning och medborgarstyre drabbades särskilt. Tre personer med band till Filimbi och LUCHA utsattes för godtyckligt gripande och hölls i isoleringshåkte innan de släpptes utan åtal.

Den 18 september kom den slutliga domen för dubbelmordet på människorättsförvararen Floribert Chebeya och hans chaufför Fidel Bazana. Polisofficer Daniel Mukalay befanns skyldig till mord under förmildrande omständigheter och dömdes till 15 års fängelse, medan fyra andra officerare frikändes.

Internationell rättvisa

I april greps ADF-ledaren Jamil Mukulu i Tanzania. Han utlämnades till Uganda den 10 juli och åtalades för mord, terrorism, förräderi, människorättskränkningar, kidnappning och rekryterande av barnsoldater i både Uganda och DRK.

Den 2 september började rättegången mot den före kongolesiske generalen Bosco Ntaganda vid Internationella brottmålsdomstolen ICC. Han åtalades för 13 fall av krigsförbrytelser och fem fall av brott mot mänskligheten som enligt uppgift begåtts under åren 2002-2003 i Ituri-

provinsen. Brotten omfattade bland annat mord, våldtäkt och sexuellt slaveri, liksom tvångsrekrytering och användning av barnsoldater.

Två ledare inom FDLR, Ignace Murwanashyaka och Straton Musoni, dömdes i september av en domstol i Tyskland. Båda fälldes för att ha lett en terroristorganisation och Ignace Murwanashyaka befanns skyldig till krigsförbrytelser.

Sylvestre Mudacumura, som anges vara befälhavare för FDLR:s väpnade gren, förblev på fri fot trots en pågående militär operation mot FDLR.

Eritrea

Staten Eritrea

Stats- och regeringschef: Isaias Afewerki

Tusentals människor fortsatte att lämna landet för att fly från den allmänna värnplikten på obestämd tid, ett riksomfattande system som i praktiken innebär tvångsarbete. Under sommaren utgjorde eritreaner - efter syrier och afghaner - den tredje största flyktinggruppen som flydde över Medelhavet, och en majoritet av dem som miste livet under resan. Någon rättssäkerhet fanns fortfarande inte, politisk opposition var alltså förbjuden och oberoende medier samt oberoende universitet var fortsatt förbjudna att verka. Restriktioner gällande religionsfrihet och rörelsefrihet kvarstod. Godtyckligt frihetsberövande utan åtal eller rättegång var alltså normen för tusentals samvetsfångar.

Bakgrund

I maj kungjordes nya lagar gällande civilrätt och straffrätt, liksom tillämpningsförfaranden för dessa. De nya lagarna ersatte övergångslagarna som funnits sedan landet blivit självständigt.

I september skrev ett samriskföretag bestående av det kanadensiska företaget Sunridge Gold Corp och det eritreanska Eritrean National Mining Corporation (ENAMCO) under en överenskommelse med ministeriet för energi och gruvdrift avseende guld-, koppar- och zinkgruvdrift. I Kanada stämde det kanadensiska gruvbolaget Nevson Resources på grund av att dess eritreanskägda underleverantör Segen Construction - också ett samarbetsbolag till ENAMCO - uppgavs ha använt värnpliktiga som arbetskraft vid gruvan i Bisha.

Tvångsarbete – allmän värnplikt

Den obligatoriska allmänna värnplikten fortsatte att användas utan tidsbegränsning i ett system som i praktiken innebär tvångsarbete. En betydande del av befolkningen var inkallad till militärtjänst, i vissa fall i upp till 20 års tid. De inkallade fick undermåliga löner som inte räckte till att täcka familjernas grundläggande behov och de fick endast permission på begränsad och slumpmässig basis, vilket i många fall splittrade deras familjer. Värnpliktiga tjänstgjorde i försvarsstyrkorna och tilldelades uppgifter inom jordbruk, byggindustri, undervisning eller andra områden. Det fanns inga bestämmelser om rätt till vapenvägran.

Barn uttogs fortfarande till militär utbildning till följd av kravet att alla skolelever ska genomföra årskurs tolv vid det militära träningslägret Sawa. Där levde de under svåra förhållanden med militär disciplin och vapenträning. Det hände att barn slutade skolan i förtid för att undgå detta öde. Barn uttogs även till militärräder i syfte att söka upp dem som flytt undan värnplikten.

Tusentals människor försökte att undkomma detta system, bland annat genom att fly från landet. De som fångades under flykten – både vuxna och barn - frihetsberövades godtyckligt, ofta under svåra förhållanden, utan åtal, rättegång eller tillgång till vare sig jurist eller familjemedlemmar.

De som lyckades undgå att gripas och istället försökte fly över gränsen till Etiopien riskerade istället att bli skjutna i enlighet med en ”skjut för att döda”-policy .

Även äldre eritreaner värvades alltså till ”Folkarmén”. Under hot om allvarliga straffåtgärder tilldelades de där vapen och uppgifter. Män upp till 67 års ålder rekryterades.

Samvetsfångar

Tusentals samvetsfångar och politiska fångar fortsatte att hållas frihetsberövade utan åtal eller rättegång, och förvägrades rätten att träffa en advokat eller familjemedlemmar. Bland dessa frihetsberövade fanns före detta politiker, journalister och utövare av icke godkända religioner, varav många har suttit fängslade i långt över tio år.

Regeringen förnekade att de höll många av dessa personer frihetsberövade och vägrade att ge anhöriga någon information vare sig om var de befann sig eller om deras hälsotillstånd. Inte heller ville man bekräfta uppgifter om dödsfall i häktet.

Tortyr och annan misshandel

Frihetsberövade vuxna och barn levde under svåra förhållanden, ofta i underjordiska celler eller i containrar, med brist på mat, vatten och sängplats. Dessutom var tillgången till sanitetsinrättningar och dagsljus bristfällig. I vissa fall uppgick dessa förhållanden till tortyr, och barn fick ibland sitta fängslade tillsammans med vuxna.

Flyktingar och asylsökande

Eritreaner som flydde från landet för att nå Europa utsattes för många faror på vägen genom Sudan och Libyen och över Medelhavet. Bland annat riskerade de att bli tagna som gisslan mot en lösensumma av beväpnade grupper och människosmugglare.

Flyktingar som nådde Europa vittnade om att de hade betalat människosmugglare, många av dem eritreaner själva, för varje etapp av resan från hemlandet. Armépersonal sägs ha varit involverad i smuglingen av människor från Eritrea.

Ett stort antal barn lämnade Eritrea på egen hand för att undgå värnplikten, vilket gjorde att de riskerade att bli utnyttjade. Människosmugglare sägs ha erbjudit barn en gratis flyktväg till Europa, men när de väl nått Libyen har de hållit barnen som gisslan och begärt pengar från deras föräldrar i Eritrea för att släppa barnen fria.

Som en konsekvens av det ökande antalet flyktingar skärpte vissa europeiska länder, till exempel Storbritannien, sin hantering av asylärenden rörande eritreanska medborgare. Ohållbara påståenden kring förbättringar i ursprungslandet framfördes som skäl för att avslå ansökningar.

Internationell granskning

I juni presenterade FN:s Undersökningskommission för mänskliga rättigheter i Eritrea (Commission of Inquiry for Human Rights in Eritrea) sin första rapport, vilken innefattade otaliga fall av brott mot de mänskliga rättigheterna sedan landet blev självständigt. Enligt rapporten kan regeringen vara ansvarig för brott mot mänskligheten.

Etiopien

Etiopiens federala demokratiska republik

Statschef: Mulatu Teshome Wirtu

Regeringschef: Hailemariam Desalegn

Medlemmar och ledare av oppositionspartier, liksom demonstranter, utsattes för utomrättsliga avrättningar. I maj ägde allmänna val rum mot bakgrund av restriktioner riktade mot civilsamhället, media och den politiska oppositionen. Dessa inskränkningar innefattade övervåld mot fredliga demonstranter, upplösning av oppositionens kampanjer och trakasserier av valobservatörer från oppositionen.

Bakgrund

I det allmänna valet vann det styrande partiet - Etiopiska folkets revolutionära demokratiska front (*Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front, EPRDF*) - alla mandat i de federala och regionala parlamenten.

Oppositionspartiet Semayawi uppgav att Etiopiens nationella valkommitté (*National Election Board of Ethiopia, NEBE*) vägrade att registrera de flesta av partiets föreslagna kandidater till underhuset i det etiopiska parlamentet: av 400 kandidater tilläts endast 139 att ställa upp i valet. Medrekkoalitionen, också ett oppositionsparti, uppgav att NEBE endast godkände 270 av de 303 kandidater de tänkt registrera.

Regnbrist under den stora skördesäsongen från juni till september ledde dessutom till svält som drabbade mer än åtta miljoner människor i de norra och östra delarna av landet.

Godtyckliga gripanden och fängslanden

På Addis Abebas internationella flygplats grep polis och säkerhetsagenter den 15 mars Omot Agwa Okwoy, Ashinie Astin Titoyk och Jemal Oumar Hojele när de var på väg till en workshop i Nairobi i Kenya. Workshopen hade organiserats av frivilligorganisationen Bread for All med hjälp av de icke-statliga organisationerna Anywaa Survival Organisation och GRAIN. Polisen kvarhöll de tre männen utan att frige dem mot borgen i 161 dygn, vilket är längre än de tillåtna fyra månader som Anti-terrorismförordningen (*Anti-Terrorism Proclamation, ATP*) slår fast och enligt vilken männen åtalades den 7 september.

Den 12 maj grep säkerhetsagenter två aktivister och tre anhängare av partiet Semayawi när de var i färd med att sätta upp kampanjaffischer i huvudstaden Addis Abeba. De släpptes mot borgen efter att ha varit frihetsberövade i fyra dygn.

Den 19 maj arbetade Bekele Gerba och andra medlemmar av oppositionspartiet Oromo Federalist Congress (OFC) med en kampanj i regionen Oromia, när polis och lokal säkerhetspolis misshandlade och grep dem samt frihetsberövade dem i några timmar.

Mer än 500 medlemmar av koalitionspartiet Medrek greps vid olika vallokaler i Oromiaregionen den 24 och 25 maj. Säkerhetsagenter misshandlade och skadade 46 personer under valet; sex personer ådrog sig skottskador och två dödades.

Utomrättsliga avrättningar

Fyra medlemmar och ledare av oppositionspartier dödades efter valet.

Samuel Eweke, grundare av partiet Semayawi, påträffades död i staden Debre Markos den 15 juni. Några dagar tidigare hade han publicerat en artikel i partitidningen *Negere Ethiopia* där han kritiserade hur de lokala myndigheterna samt polisen och andra säkerhetstjänstemän uppträtt. Semayawipartiet uppgav att Eweke hade hotats av säkerhetstjänstemän efter att artikeln hade publicerats.

Den 16 juni kom tre okända män fram till Medrekmedlemmen Taddesse Abreha när han var på väg hem i den västra Tigrai-regionen. Männen försökte strypa honom och Taddesse dog strax efter att han kommit hem.

Medrekmedlemmen Berhanu Erbu påträffades död den 19 juni nära en flod i Hadiyaregionen, 24 timmar efter att han hade förts bort från sitt hem av två polismän.

Asrat Haile, valobservatör för Medrek i Adio Kaka-enheten, Ginbo Woreda-distriktet och Kefa-zonen, avled efter att ha misshandlats upprepade gånger av polisen den 5 juli.

Inget av dessa dödsfall utreddes, förutom Samuel Ewekes. Samayawipartiet ansåg att rättegången, domen och straffsatsen för Ewekes mördare endast var ett spel för gallerierna, avsett att skydda den verkliga brottslingen.

Yttrandefrihet

Under upptakten till de allmänna valen fortsatte regeringen att använda Anti-terrorismförordningen (ATP) för att kväsa yttrandefriheten genom att kvarhålla journalister i häkte samt genom utdragna rättegångar. Regeringen lät gripa och åtala minst 17 journalister med stöd av ATP. Många flydde också från landet på grund av trakasserier och politiskt motiverade åtal.

Den 9 juli grep polisen Habtamu Minale, redaktör på tidningen Kedami och reporter på tidningen YeMiliyoch Dimts, i hans hem. Han släpptes den 26 juli utan åtal.

Den allmänne åklagaren lade ner åtalet mot två medlemmar av blogggruppen Zone 9. Den 16 oktober frikände Högsta domstolen fem av bloggarna i gruppen från misstanken om terrorism, efter att de hade tillbringat över 500 dygn i rannsakningshäkte.

Den 22 oktober fällde och dömde Högsta domstolen Gizaw Taye, chef för Dadimos Entertainment and Press, till 18 års fängelse för terrorism. Taye dömdes i sin frånvaro.

Mötesfrihet

Den 27 januari använde polisen övervåld för att upplösa en fredlig demonstration i Addis Abeba, organiserad av oppositionspartiet Enhet för demokrati och rättvisa (*Unity for Democracy and Justice*). Polisen slog demonstranterna med batonger, käppar och järnstänger på huvudet, i ansiktet och på händer och ben, och skadade fler än 20 av dem.

Den 22 april utlyste regeringen ett möte på Meskeltorget i huvudstaden för att fördöma att anhängare till den väpnade grupp som kallar sig för Islamiska staten (IS) dödat etiopiska migranter i Libyen. När några demonstranter skrek slagord under mötet använde polisen övervåld, inklusive tårgas och slag, för att skingra massan vilket trappade upp situationen och ledde till sammandrabbningar mellan demonstranterna och polisen. En journalist rapporterade att 48 människor hade skadats och lagts in på sjukhus, samt att många fler hade ådragit sig

mindre skador. Hundratals uppgavs ha gripits. Woyneshet Molla, Daniel Tesfaye, Ermias Tsegaye och Betelehem Akalework greps den 22 april och åtalades för att ha manat till våld under mötet. De dömdes till två månaders fängelse och hölls i fängsligt förvar i mer än tio dygn efter att deras strafftid hade gått ut, trots att rätten hade beordrat att de skulle släppas. Polisen släppte dem mot borgen den 2 juli.

Irak

Republiken Irak

Statschef: Fuad Masum

Regeringschef: Haider al-Abadi

Situationen för de mänskliga rättigheterna har fortsatt att försämrats. Regeringens säkerhetsstyrkor, med regeringen allierade miliser och den väpnade gruppen Islamiska Staten (IS) har begått krigsförbrytelser och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Regeringsstyrkor har genomfört urskillningslösa angrepp på områden som har befunnit sig under IS kontroll och har utfört utomrättsliga avrättningar. IS-styrkor har utfört massavrättningar och bortföranden, inklusive bortföranden av kvinnor och flickor till sexuellt slaveri. Statliga myndigheter har hållit tusentals människor fängslade utan rättegång. Tortyr och annan misshandel av fångar har varit utbrett. Många rättegångar har inte uppfyllt internationella normer för korrekt rättegång. Kvinnor och flickor har utsatts för diskriminering och sexuellt och annat våld. Journalister har arbetat under riskfyllda villkor. Domstolarna har fortsatt att utdöma dödsstraff, huvudsakligen för terrorism. Dussintals avrättningar har verkställts.

Bakgrund

Den väpnade konflikten mellan regeringens säkerhetsstyrkor och IS-styrkor har fortsatt. De senare har kontrollerat de områden norr och öster om huvudstaden Bagdad, inklusive staden Mosul, som huvudsakligen bebos av sunni-muslimer. Regeringsstyrkorna har understötts av folkliga mobiliseringsenheter (Popular Mobilization Units, PMU:s) som huvudsakligen består av shia-miliser. I maj intog IS-styrkor Ramadi, huvudstaden i Anbar-provinsen, vilket ledde till att tusentals människor flydde till Bagdad och andra städer. Tillfångatagna medlemmar av säkerhetsstyrkorna massakrerades. Som reaktion på IS-styrkornas framryckning godkände premiärminister al-Abadi att PMU:s skulle tillåtas delta i regeringsstyrkornas motoffensiv, detta trots att PMU begått allvarliga människorättsbrott mot sunnimuslimer. I slutet av året befann sig Mosul fortfarande under IS kontroll medan Ramadi återtoggs av de irakiska säkerhetsstyrkorna i december. Kurdiska peshmerga-styrkor upptäckte massgravar i Sinjar efter att de hade återerövat staden från IS i november.

Konflikten har enligt FN förorsakat omkring 6 520 civilas död mellan januari och oktober och lett till att närmare 3,2 miljoner människor tvingats lämna sina hem sedan januari 2014, vilket har förvärrat den pågående humanitära krisen. Många av de fördrivna har sökt skydd i det halvautonoma irakiska Kurdistan i landets norra delar.

Alla parter i konflikten har begått krigsförbrytelser, andra överträdelser av internationell humanitär rätt samt brott mot de mänskliga rättigheterna. Både PMU och IS har enligt uppgift använt sig av barnsoldater.

Parlamentet bildade i januari en rådgivande nämnd för mänskliga rättigheter, avsedd för frivilligorganisationer. Syftet var att underlätta samrådet med grupper inom det civila samhället angående en revidering av lagstiftningen för att göra den förenlig med de mänskliga rättigheterna. Inga väsentliga reformer inom rättsväsendet har dock vidtagits under året.

I augusti lade en officiell utredning gällande erövringen av staden Mosul av IS-styrkor i juni 2014 skulden på den förre premiärministern Nuri al-Maliki och hans administration för att säkerhetsstyrkorna hade övergivit staden.

I september ratificerade president Masum lag 36 2015 som förbjöd politiska partier att ha militära grenar eller att samarbeta med väpnade grupper. En föreslagen amnestilag och ett lagförslag om ansvarsskyldighet och rättvisa hade emellertid inte blivit antagna vid årets slut. Premiärminister al-Abadi har förbundit sig att avskeda korruperade officerare. En föreslagen lag om Nationalgardet, med syfte att reglera de väpnade miliserna, främja en större lokal kontroll av säkerhetsstyrkorna och polisen samt att minska marginaliseringen av sunnimuslimer och kurder inom säkerhetsstyrkorna, har visat sig vara särskilt kontroversiell. Några av parlamentsledamöterna har påstått att lagen hotar den nationella säkerheten.

Flera av FN:s människorättsorgan som har skrivit rapporter om Irak år 2015 har uttryckt oro över hur situationen för de mänskliga rättigheterna har försämrats. Det gäller bland annat barnrättskommittén, kommittén mot tortyr och människorättskommittén.

Intern väpnad konflikt

Styrkor tillhörande regeringen och PMU har begått krigsförbrytelser, andra kränkningar av internationell humanitär rätt samt brott mot de mänskliga rättigheterna, huvudsakligen mot sunnitiska samhällen i IS-kontrollerade områden. Urskillningslösa luftangrepp av regeringsstyrkor i provinserna Anbar, Ninawa och Saladin dödade och skadade civila och träffade moskéer och sjukhus.

I områden som återerövrats från IS har regeringens säkerhetsstyrkor och med dem allierade miliser dödat lokala sunnimuslimer som repressalieåtgärd då de misstänktes för att ha stött IS och för att ha bränt ner bostadshus och moskéer. Ett sådant fall inträffade i januari då säkerhetsstyrkor och med dem allierade shia-miliser utomrättsligt avrättade minst 56 sunnimuslimer i byn Barwana i Diyala-provinsen efter att ha samlat ihop män från trakten, skenbart för att kontrollera deras identitet. Offren arkebuserades, i de flesta fall med händerna bundna.

I januari angrep också medlemmar av en yezidi-milis Jiri och Sibaya, två huvudsakligen sunniarabiska byar i den nordvästliga Sinjar-regionen. Milisen dödade 21 civila, inklusive barn och äldre män och kvinnor, på ett avrättningsliknande sätt samt förde bort andra civila. Enligt lokalbefolkningen var kurdiska peshmerga- och asayish-styrkor närvarande när dödandet ägde rum. Sunniarabers hem plundrades också och brändes ner av yezidi-miliser sedan peshmergastyrkor hade återerövrat Sinjar från IS i november.

Amerikanska, brittiska, franska och andra utländska militära styrkor utförde luftangrepp mot IS som stöd för den irakiska regeringen. Enligt uppgift dödade och skadade en del av dessa angrepp civila i områden som kontrollerades av IS eller där IS befann sig i strid.

Övergrepp av väpnade grupper

Väpnade grupper har dödat och skadat civila över hela Irak i självmords- och bilbombsattacker. Dessa har varit antingen urskillningslösa eller medvetet inriktade på civila. IS-krigare har dödat civila genom urskillningslös beskjutning och har fortsatt att röva bort civila i områden där de har skaffat sig kontroll, bland annat civila som har motsatt sig deras herravälde. I mars och november rapporterade media att IS-styrkor använde kloringas i

bombattacker. Ungefär 500 personer, bland dem civila, dog under striderna om kontrollen av staden Ramadi i maj. IS-styrkor som tog kontroll över staden dödade civila och medlemmar av säkerhetsstyrkorna, och kastade några av kropparna i floden Eufrat. Den väpnade gruppen dödade också summariskt några av sina egna krigare därför att de hade flytt.

IS har påtvingat de invånare som blivit kvar i de av dem kontrollerade områdena strikta regler beträffande klädsel, uppträdande och förflyttning och de har strängt bestraffat brott mot dessa regler. IS-krigare har utfört offentliga avrättningar och andra straff, ibland efter att deras ”domstolar” har dömt människor för att ha brutit mot deras regler eller mot deras tolkning av den islamska rätten. IS har också summariskt dödat dussintals män som de har uppfattat vara homosexuella, ofta genom att kasta ner dem från höga byggnader. I Mosul har IS-styrkor kontrollerat alla förflyttningar in i och ut från staden. De har hindrat människor från att lämna staden för att få medicinsk behandling på annat håll om inte har kunnat skaffa garantier som kunde gå i god för att de skulle komma tillbaka. Enligt uppgift har IS halshuggit några garantier när människor de tillåtit lämna staden inte återvände.

IS-krigare har bränt ner eller förstört shiamuslimska, yezidiska samt flera religiösa riktningars helgedomar och kulturella artefakter och även bostäder som övergetts av regeringstjänstemän och medlemmar av säkerhetsstyrkorna.

Våld mot kvinnor och flickor

Kvinnor och flickor har utsatts för diskriminering såväl rättsligt som i praktiken och de har varit otillräckligt skyddade mot sexuellt och annat våld. De har utsatts för svåra övergrepp i IS-kontrollerade områden där enligt uppgift kvinnor och flickor har sålts som slavar, blivit tvingade att gifta sig med IS-krigare eller dödsdömda om de vägrade. I mars dödade enligt uppgift IS-styrkor minst nio shiamuslimska kvinnor som tillhörde den turkmenska minoriteten för att de hade vägrat att gifta sig med IS-krigare sedan IS-styrkor hade dödat deras makar.

Godtyckligt gripanden och fängslanden

Säkerhetsstyrkorna har företagit gripanden utan häktningsorder och utan att informera vare sig de fängslade eller deras familjer om vad anklagelsen har gällt. Fångar, särskilt sådana som misstänkts för terrorism, har hållits helt isolerade från omvärlden i veckor eller månader efter att de fängslats, ofta under förhållanden som uppgår till påtvingade försvinnanden och i hemliga fängelser och fångläger som kontrolleras av inrikes- och försvarsministerierna och som inte är öppna för inspektion av åklagarmyndigheten eller någon annan kontrollmyndighet. I maj svarade inrikesministern på anklagelser om påtvingade försvinnanden från de fängslades familjer. Han förnekade då att hans ministerium drev hemliga fängelser. Många av fångarna har släppts utan åtal men tusentals andra har hållits kvar under svåra förhållanden. Det gäller Nassiryah-fängelset söder om Bagdad, vilket huvudsakligen har använts för att förvara sunnimuslimska män som har dömts för, eller som ska ställas inför rätta för, terrorism. Fångarna har enligt uppgift blivit utsatta för övergrepp.

Tortyr och annan misshandel

Tortyr och annan misshandel har förblivit vanligt och utbrett i fängelser och fångläger och har begåtts utan att bestraffas. Förhørsledare har torterat häktade personer för att pressa fram ”bekännelser” som skulle användas mot dem i rättegångar. Enligt uppgift har somliga fångar dött som följd av tortyr. I april sade en medlem av parlamentets utskott för mänskliga

rättigheter att häktade personer fortfarande utsattes för tortyr och att framtvungade bekännelser användes. FN:s kommitté mot tortyr har kritiserat regeringen för dess underlåtande att utreda anklagelser om tortyr och har krävt starkare garantier mot tortyr.

Bristfälliga rättegångar

Det straffrättsliga systemet har förblivit synnerligen bristfälligt och domarkåren har inte varit oberoende. Rättegångar, särskilt sådana där de åtalade har varit anklagade för terrorism och hotats av dödsstraff, har varit systematiskt bristfälliga. Domstolarna har ofta godtagit ”bekännelser” som tillkommit genom tortyr som bevis. Det har förekommit att ”bekännelser” har offentliggjorts i statligt reglerade tv-kanaler innan de misstänkta har ställts inför rätta.

Advokater som har företrätt terrorismmisstänkta har hotats och skrämts av säkerhetstjänstemän och har blivit fysiskt angripna av milismedlemmar. Domare, advokater och tjänstemän vid domstolarna har fortsatt blivit angripna och dödade av IS och andra väpnade grupper.

I juli dömde Iraks centrala brottmålsdomstol i Bagdad 24 påstådda IS-medlemmar till döden. De dömdes för att i juni 2014 rättsstridigt ha dödat minst 1 700 kadetter från militärlägre ”Speicher” nära Tikrit i Saladin-provinsen. Fyra andra män frikändes. Rättegången, som avslutades efter bara några timmar, baserades huvudsakligen dels på ”erkännanden” som de åtalade sa att de hade tvingats göra under tortyr i väntan på rättegången, dels på videofilmer av massakern som tidigare hade spridits av IS. Alla åtalade förnekade att de hade varit inblandade i mordet. Några förnekade att de alls hade befunnit sig i Tikrit vid tiden för brottet. Ingen av de åtalade hade själv fått välja juridiskt biträde utan de företräddes av advokater som tillsatts av domstolen. Dessa yrkade på mildhet men ifrågasatte inte bevisningen eller huruvida ”bekännelserna” skulle godtas.

Yttrande- och mötesfrihet

Myndigheterna har inskränkt yttrandefriheten, inklusive friheten för medierna. I juni införde regeringen en ny lag för att reglera medieföretagen. Enligt den oberoende statliga kommissionen för mänskliga rättigheter var lagen alltför restriktiv.

I juli och augusti begav sig tusentals människor ut på gatorna i Bagdad, Basra och andra städer för att protestera mot korruptionen inom statsförvaltningen, mot den minskade tillgången på elektricitet, mot vattenbristen och mot myndigheternas oförmåga att tillgodose annan basservice. Minst fem personer dödades när säkerhetsstyrkorna använde överväld för att skingra demonstranterna. Under de följande veckorna dödades flera av demonstrationsledarna av oidentifierade angripare i Bagdad, Nassiriya och Basra. Inrikesministern hävdade att mordet inte hade samband med protesterna men det var oklart i vilken utsträckning de utreddes av myndigheterna.

Journalisternas belägenhet har förblivit riskfylld. De har varit utsatta för hot och våld från säkerhetsstyrkorna samt dödade och utsatts för bortföranden av IS och andra väpnade grupper. I april hävdade inrikesministern att mediernas negativa rapportering om säkerhetsstyrkorna var ett hinder för kampen mot IS.

I februari blev ett antal journalister överfallna av livvakterna till en högt uppsatt tjänsteman inom säkerhetsstyrkorna vid en presskonferens i Bagdad. I april lämnade Bagdadchefen för Reuters nyhetsbyrå, Ned Parker, Irak på grund av de hot som han hade utsatts för av

shiamuslimsk milis. Hoten kom efter att han hade rapporterat att PMU:s hade begått övergrepp och plundrat efter att de hade återerövrat Tikrit från IS.

I maj hittades Raed al-Juburu, en frispråkig journalist vid tv-kanalen al-Rasheed och kolumnist för tidningen *Azzaman*, död i sitt hem i Bagdad med kulhål i bröstet. Resultatet av utredningen av hans död hade vid årets slut fortfarande inte offentliggjorts.

Flyktingar och internflyktingar

Irak fortsatte att hysa omkring 244 527 flyktingar från Syrien. Strider mellan regeringsstyrkor och IS fick mer än 3,2 miljoner människor, huvudsakligen från provinserna Anbar, Ninawa och Saladin att fly från sina hem och bli internflyktingar. Många har flytt till irakiska Kurdistan eller andra provinser. En del har tvångsförflyttats flera gånger. Cirka 500 000 människor flydde från Anbar-provinsen i maj när IS-styrkor erövrade Ramadi. Myndigheterna vägrade många tillträde till Bagdad. De humanitära villkoren för internflyktingarna har förblivit hårda. De har ofta saknat tillgång till basservice och några har enligt uppgift blivit angripna och skadade av lokalbefolkningen i den kurdiska staden Sulaimaniya. Andra som har flytt till Kurdistan-regionen har gripits, misstänkta för att vara lierade med IS.

Irakiska Kurdistan

De politiska spänningarna har stigit i den halvautonoma Kurdistan-regionen då Kurdistans Demokratiska Parti (KDP) har försökt förlänga KDP-ledaren Massoud Barzanis mandattid som president för Kurdistans Regionala Regering (KRG) - en åtgärd som de andra politiska partierna har opponerat sig mot. I oktober protesterade hundratals offentliganställda i Sulaimaniya och andra städer i östra delen av landet och krävde utbetalning av försenade löner. I oktober besköt KDP:s milisstyrkor demonstranter i Qaladze och Kalar, dödade minst fem och skadade andra. KDP sade att man hade påbörjat en utredning med anledning av att deras huvudkontor hade bränts ner. Man sade dock ingenting om att det dödande som begåtts av dess egen milis skulle ingå i utredningen.

KRG-myndigheterna har gripit och kvarhållit människor som misstänkts för att stödja eller ha förbindelse med IS men har inte offentliggjort antalet.

Dödsstraffet

Myndigheterna har fortsatt att utdöma dödsstraff i stor omfattning och har låtit verkställa dussintals avrättningar. De flesta av dem som har dömts till döden har varit sunnimuslimska män som har dömts enligt Terroristlagen från 2005. I juni gick regeringen med på att ändra strafflagstiftningen så att justitieministern skulle kunna stadfästa order om avrättning om presidenten inte agerade inom 30 dagar. Följande månad stadfäste president Masum minst 21 dödsdomar.

I september dömde en domstol i Bagdad tre bröder till döden – Ali, Shakir och Abdel-Wehab Mahmoud Hameed al-'Akla. De åtalades för terrorism för att ha halshuggit en man 2010. Alla tre hävdade att säkerhetstjänstemän hade torterat dem i månader när de befann sig i isoleringshåkte och tvingat dem att ”erkänna” att de dödat för dem okända människor.

I augusti hängde KRG-myndigheterna Farhad Jaafar Mahmood och hans hustru Berivan Haider Karim och Khuncha Hassan Ismael, vilket avslutade ett sjuårigt uppehåll för

avrättningar i regionen. En domstol i Dohuk hade dömt de tre till döden i april 2014 efter de hade förklarats skyldiga till bortförande och mord.

Iran

Islamiska republiken Iran

Statschef: Ayatolla Sayyed ´Ali Khamenei (högste ledare för Islamiska republiken Iran)
Regeringschef: Hassan Rouhani (president)

Myndigheterna inskränkte kraftigt yttrandefriheten, föreningsfriheten och mötesfriheten, och grep och fängslade journalister, människorättsförsvarare, fackligt aktiva och andra oliktankande på vaga och alltför generella anklagelser. Tortyr och andra former av misshandel av fångar var fortsatt vanligt och kunde utföras utan risk för efterräkningar; förhållandena i fängelserna var svåra. Bristfälliga rättegångar fortsatte att hållas, i vissa fall med dödsdomar som resultat. Kvinnor och medlemmar av etniska och religiösa minoriteter utsattes för omfattande diskriminering, både i lagstiftningen och i praktiken. Myndigheterna verkställde grymma bestraffningar, som berövande av synen, stympning och spöstraff. Domstolar avkunnade dödsdomar för en rad olika brott; många fångar, däribland minst fyra ungdomsbrottslingar, avrättades.

Bakgrund

Förhandlingar mellan Iran och de fem permanenta medlemsstaterna i FN:s säkerhetsråd, plus Tyskland, utmynnade i att Iran i juli gick med på att begränsa sitt kärnenergiprogram i utbyte mot att de internationella sanktionerna mot landet lyftes.

I mars förnyade FN:s råd för mänskliga rättigheter mandatet för den särskilde rapportören för mänskliga rättigheter i Iran; de iranska myndigheterna fortsatte att neka honom inresetillstånd, och hindrade även andra FN-experter från att komma in i landet. Rådet för mänskliga rättigheter antog också formellt utfallet av den andra allmänna återkommande utvärderingen (Universal Periodic Review, UPR) av Iran. Iran godtog 130 rekommendationer, godtog delvis 59 andra, och avvisade 102 stycken. De som avvisades inbegrep rekommendationerna att Iran ratificerar FN:s konvention mot tortyr och Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW), och upphör att utdöma dödsstraff till dem som ännu inte fyllt 18 vid tidpunkten för det föregivna brottet.

Yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet

Myndigheterna fortsatte att kraftigt begränsa yttrandefriheten, föreningsfriheten och mötesfriheten. De blockerade Facebook och Twitter och andra sociala medier; stängde ner eller spärrade medieverksamheter, däribland *Zanan*, en månatlig tidning för kvinnor; störde utländska satellitsändningar; grep och fängslade journalister och människor som uttryckt kritik, både på nätet och i andra kanaler; och slog ner fredliga protester.

I augusti tillkännagav Ministeriet för kommunikation och informationsteknik den andra fasen av den "intelligenta filtreringen", riktad mot webbplatser som bedöms ha skadliga konsekvenser för samhället; denna görs med stöd av ett utländskt företag. Myndigheterna fortsatte sina ansträngningar att skapa ett "nationellt internet" som skulle kunna användas för att ytterligare förhindra möjligheten att komma åt information på internet, och grep och åtalade dem som använde sociala medier för att uttrycka avvikande åsikter. I juni meddelade en talesperson för domarkåren att myndigheterna hade gripit fem personer för "antirevolutionär" verksamhet i sociala medier, och ytterligare fem för "oanständig verksamhet i cyberrymden".

Oppositionsledarna Mir Hossein Mousavi, Zahra Rahnavard och Mehdi Karoubi satt kvar i husarrest utan vare sig åtal eller rättegång. Ett stort antal samvetsfångar hölls fortfarande frihetsberövade eller avtjänade fängelsestraff för att fredligt ha utövat sina mänskliga rättigheter. Bland dessa fanns journalister, konstnärer, författare, advokater, fackligt aktiva, studenter, aktivister för kvinnors och minoriteters rättigheter, människorättsförsvarare och andra.

Enligt 2013 års islamiska brottsbalk behöver en individ som dömts på flera åtalpunkter bara avtjäna det längsta straffet, men domare måste utdöma straff som överskrider det lagstadgade maxstraffet för varje enskild förbrytelse när de dömer någon för mer än tre brott. Detta har fått till följd att myndigheterna anför flera ogrundade anklagelser mot vissa fredliga regimkritiker som ett sätt att säkerställa att dessa döms till långa fängelsestraff.

Myndigheterna fortsatte att slå ned mot fredliga demonstrationer. Den 22 juli grep och kvarhöll polisen tillfälligt mängder av lärare och skingrade tusentals av dem som samlats utanför parlamentsbyggnaden i huvudstaden Teheran för att protestera mot myndigheternas trakasserier av fackligt aktiva lärare och delta i relaterade protester, samt kräva en frigivning av framträdande fackföreningsledare - bland annat Ismail Abdi - som fortfarande var frihetsberövad.

Tortyr och annan misshandel

Fångar fortsatte att rapportera om tortyr och annan misshandel, i synnerhet vid inledande förhör för att framtvunga "bekännelser" eller samla andra komprometterande bevis.

En ny lag om straffrättsligt förfarande, som trädde i kraft i juni, introducerade vissa skyddsgarantier, bland annat centrala elektroniska förteckningar över de människor som i varje provins satt häktade. Den nya lagen erbjöd dock inget tillfredsställande skydd mot tortyr och underlät att anpassa iransk lag efter folkrättsliga riktlinjer. Lagen utfärdade inga garantier avseende individers rätt till oberoende advokathjälp från och med gripandet, vilket är ett juridiskt krav för att skydd mot tortyr och annan misshandel ska föreligga. Det finns ingen definition av tortyr som ett specifikt brott i iransk lag och den nya lagen om straffrättsligt förfarande fastslog inget detaljerat förfaringsätt för att utreda tortyranklagelser. Och medan lagen visserligen avvisar uppgifter som framtvings genom tortyr som bevisning, så gör den det bara i allmänna ordalag, utan detaljerade föreskrifter.

Personer i häkte och dömda fångar nekades tillfredsställande medicinsk vård; i vissa fall undanhöll myndigheterna ordinerade läkemedel för att straffa fångar, eller lät bli att rätta sig efter läkares rekommendationer att lägga in fångar på sjukhus för vård. Myndigheterna utsatte också ofta människor i häkte och dömda fångar för så långa vistelser i isoleringscell att det var liktydigt med tortyr eller annan misshandel.

Fångar hölls under hälsovådliga förhållanden i kraftigt överbefolkade fångelser; maten var otillräckligt och de utsattes för extrema temperaturer. Detta gällde till exempel fångar i Dizel Abad-fängelset i Kermanshah, Adel Abad-fängelset i Shiraz, Gharchakfängelset i Varamin och Vakilabadfängelset i Mashhad. Enligt några tidigare fångar i centralfängelset i Tabriz förvarades mellan 700 och 800 fångar i tre hälsovådliga celler med dålig ventilation och med tillgång till endast tio toaletter. Myndigheterna nonchalerade ofta den bestämmelse som slår fast att olika kategorier av fångar och människor i häkte ska hållas åtskilda i olika sektioner av fängelset, vilket gav upphov till hungerstrejker hos vissa politiska fångar, inklusive

samvetsfångar. Minst en samvetsfånge, Sharokh Zamani, uppges ha dött, möjligen till följd av dåliga fängelseförhållanden och inkonsekvent medicinsk vård.

Grym, omänsklig eller förnedrande behandling

Domstolarna fortsatte att utdöma - och myndigheterna fortsatte att verkställa - straff som bryter mot förbudet mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling. Ibland verkställdes straffen offentligt och kunde innebära att den dömda piskades, berövades synen eller utsattes för stympning. Den 3 mars i Karaj straffades en man genom att myndigheterna avsiktligt berövade honom synen på vänster öga sedan en domstol dömt honom att utstå vedergällning (*qesas*) för att han kastat syra i ansiktet på en annan man. Han riskerade att berövas synen även på höger öga. En annan fånge, vars straff också skulle ha verkställts den 3 mars, fick det uppskjutet av myndigheterna. Han var dömd till att mista både synen och hörseln.

Den 28 juni verkställde myndigheterna i centralfängelset i Mashhad, i provinsen Khorasan, ett straff som innebar att två män fick fyra fingrar på höger hand amputerade, av allt att döma utan bedövning. Männerna var dömda för stöld. Spöstraff genomfördes också. I juni meddelade biträdande riksåklagaren i Shiraz att 500 människor hade gripits och att 480 av dem inom 24 timmar hade ställts inför rätta och dömts för att offentligt ha brutit fastan under Ramadan. De flesta dömdes till spöstraff som utfördes av Myndigheten för verkställande av bestraffning. Vissa spöstraff uppges ha utförts offentligt.

Bristfälliga rättegångar

Många rättegångar, däribland några som resulterade i dödsdomar, var mycket bristfälliga. Före rättegången hölls den anklagade ofta frihetsberövad i veckor eller månader och hade under denna tid liten eller ingen kontakt med advokater eller med sina familjer. De åtalade tvingades även skriva och underteckna "bekännelser" som sedan användes som huvudbevisning mot dem vid bristfälliga rättegångsförfaranden. Domare avfärdade rutinmässigt de åtalades anklagelser om tortyr och annan misshandel under häktningstiden, och beordrade inga utredningar i frågan.

Efter år av överläggningar trädde den nya lagen om straffrättsligt förfarande i kraft i juni. Den innebar vissa förbättringar, bland annat skärpta regler för förhör och krav på att den som häktas ska bli informerad om sina rättigheter. Den försvagades dock avsevärt av tillägg som gjordes bara några dagar innan den trädde i kraft. Bland dessa fanns ett tillägg som - i mål som rör den nationella säkerheten - begränsar fångens rätt att under den ofta utdragna utredningsfasen företrädas av en advokat som han eller hon väljer själv; bara advokater som godkänts av chefen för rättsväsendet kan väljas. Samma begränsning gäller enligt lagen dem som är misstänkta för organiserad brottslighet, brott som kan straffas med döden, livstids fängelse eller stympning. Som svar på kritik mot dessa tillägg sa en högt uppsatt representant för rättsväsendet att "problemet är att det bland advokaterna finns individer som kan ställa till besvär". I vissa fall verkade det som om begränsningen för den anklagade att välja sin egen advokat hade utvidgats av domstolen till att gälla även under själva huvudrättegången.

Specialdomstolar, bland annat Specialdomstolen för prästerskapet som i praktiken bildats vid sidan om lagen, och revolutionsdomstolarna fortsatte sin verksamhet utan att uppfylla de vedertagna normerna för korrekt rättegång. Rättsväsendet var inte oberoende och domstolar var fortsatt mottagliga för påtryckningar om fällande domar och hårda straff från myndigheter med ansvar för säkerheten, exempelvis underrättelseministeriet och revolutionsgardet.

Religions- och trosfrihet

Medlemmar av religiösa minoriteter, såsom bahá'ier, sufier, yarsaner (Ahl-e Haqq), kristna konvertiter, sunnimuslimer och shiamuslimer som blivit sunniter, mötte diskriminering på arbetsmarknaden och begränsningar i rätten till utbildning och rätten att fritt utöva sin tro. Uppgifter förekom om gripanden och fängslanden av dussintals bahá'ier, kristna konvertiter och medlemmar av andra religiösa minoriteter, bland annat för att ha tillhandahållit utbildning för bahá'í-troende studenter som nekades tillträde till högre utbildning.

Myndigheterna fortsatte att förstöra bahá'iernas, sunnimuslimernas och sufiernas heliga platser, bland annat deras begravningsplatser och helgedomar.

I augusti dömdes Mohammad Ali Taheri till döden av en revolutionsdomstol i Teheran för att han "spridit fördärv och moraliskt förfall på jorden". Hans brott var att han utvecklat ett andligt lärosystem och grundat en rörelse kallad Erfan-e Halgheh. Han hade tidigare dömts till ett femårigt fängelsestraff, och 2011 dömdes han till 74 piskrapp och böter för att, som det påstods, ha "förolämpat sådant som är heligt för islam." Även flera av hans följeslagare har dömts till fängelsestraff. I december upphävde Högsta domstolen hans straff på grund av "ofullständiga utredningar" och skickade tillbaka fallet till domstolen i första instans.

Diskriminering - etniska minoriteter

Irans missgynnade etniska grupper - bland andra ahwazi-araber, azerbajdzjanturkar, balucher, kurder och turkmener - fortsatte att rapportera att de systematiskt utsattes för diskriminering av de statliga myndigheterna, i synnerhet på arbets- och bostadsmarknaden och i fråga om möjligheten att kandidera till politiska uppdrag och utöva sina kulturella, medborgerliga och politiska rättigheter. Det var fortsatt omöjligt för dem att undervisa på sina egna språk i grundskolan. De som krävde ökade kulturella och språkliga rättigheter riskerade att gripas och fängslas och i vissa fall dömas till döden.

Säkerhetsstyrkor slog ner på oproportionerligt många demonstrationer genomförda av etniska minoriteter, bland annat ahwazi-araber, azerbajdzjanturkar och kurder. Mellan mars och april rapporterades myndigheterna ha verkställt många gripanden bland den arabiska befolkningen i provinsen Khuzestan, bland annat efter en fotbollsmatch i mars då ahwazi-arabiska unga män höll upp en banderoll för att visa solidaritet med Younes Asakereh, en ahwazi-arabisk gatuförsäljare som avled den 22 mars efter att ha tänt eld på sig själv under en protest mot myndigheterna i staden. Han lämnades av allt att döma utan akut medicinsk vård på grund av brist på pengar. Gripandena genomfördes under dagarna före tioårsjubileet av de regeringsfientliga massdemonstrationerna i Khuzestan 2005; demonstrationerna då var en följd av publiceringen av ett brev i vilket det framgick att regeringen hade planer på att genomföra åtgärder för att minska den arabiska befolkningen i Khuzestan. Under protesten uppges polisen särskilt ha utsett män i traditionella arabiska kläder som offer för misshandel och frihetsberövande.

I november uppges flera personer ur den azerbajdzjanturkiska etniska gruppen har gripits efter att till största delen fredliga demonstrationer brutit ut i flera städer i protest mot ett TV-program som medlemmar ur den azerbajdzjanturkiska gruppen ansett vara kränkande.

Den 7 maj uppges kravallpolis ha använt överdrivet och omotiverat våld för att skingra en demonstration i Mahabad, en stad i provinsen Västazarbaijan där huvudsakligen medlemmar av den kurdiska minoriteten bor. Protesterna hade startat sedan en kurdisk kvinna under oklara omständigheter dött i en fallolycka.

Kvinnors rättigheter

Kvinnor var fortsatt utsatta för diskriminering, både i lagstiftningen - särskilt den straffrättsliga och familjerättsliga lagstiftningen - och i praktiken. Kvinnors och flickors ställdes också inför nya utmaningar gällande sin sexuella och reproduktiva hälsa och sina rättigheter. Parlamentet diskuterade flera lagförslag som ytterligare skulle undergräva kvinnors rättigheter, bland annat ett förslag för att öka födelsetalen och förhindra befolkningsminskningen, enligt vilket information om preventivmedel skulle förhindras och frivillig sterilisering bli olaglig. De allmänna principerna bakom ett annat lagförslag, Comprehensive Population and Exaltation of Family Bill, röstades igenom i parlamentet den 2 november. Lagen skulle, om den träder i kraft, göra det obligatoriskt för alla privata och offentliga företag och organisationer att rangordna arbetssökande så att män med barn anställs i första hand, därefter gifta män utan barn, och sedan gifta kvinnor med barn. Lagen riskerar också att ytterligare befästa våld i hemmet som en "familjeangelägenhet".

I praktiken hade kvinnor fortsatt begränsad tillgång till billiga, moderna preventivmedel eftersom myndigheterna underlät att återställa finansieringen av det statliga familjeplaneringsprogrammet som drabbades av budgetnedskärningar 2012.

Kvinnor och flickor var fortfarande otillräckligt skyddade mot våld, både sexuellt och annat sådant, inklusive tidiga och påtvingade giftermål. Myndigheterna underlät att anta lagar som kriminaliserade vare sig dessa eller andra övergrepp, som våldtäkt inom äktenskapet och våld i hemmet. Lagar avseende obligatorisk "beslöjning" (*hijab*) fortsatte också att göra det möjligt för polis och paramilitära styrkor att utsätta kvinnor för trakasserier, våld och frihetsberövande.

Myndigheterna utsattes för både lokala och internationella påtryckningar för att ge kvinnor tillträde som åskådare till internationella volleybollmatcher för män i Azadistadion i Teheran; ställda inför motståndet från ultrakonservativa grupper som Ansar Hezbollah fortsatte man dock att exkludera kvinnor från evenemanget.

Dödsstraff

Myndigheterna fortsatte att i hög utsträckning döma människor till döden, och verkställde också många avrättningar, även av ungdomsbrottslingar. Vissa avrättningar var offentliga.

Domstolarna utfärdade många dödsdomar, ofta efter bristfälliga rättegångar och för förseelser - exempelvis drogrelaterade sådana - som enligt folkrätten inte tillhör kategorin allvarliga brott. Majoriteten av dem som avrättades under året var dömda för narkotikabrott; andra avrättades för mord eller efter att ha dömts på vaga grunder för "fientlighet mot Gud".

Många som hade häktats och var frihetsberövade, anklagade för brott belagda med dödsstraff, nekades tillgång till juridisk hjälp medan brottsutredningen pågick. Den nya lagen om straffrättsligt förfarande upphävde artikel 32 i narkotikabekämpningslagen från år 2011, enligt vilken fångar dömda till döden för narkotikabrott saknade rätt att överklaga domen. Det förblev dock oklart om de som dömdes innan de nya straffrättsliga bestämmelserna trädde i kraft hade rätt att överklaga.

Mängder av ungdomsbrottslingar satt kvar i dödscell. Flera ungdomsbrottslingar dömdes på nytt till döden efter att fått en ny rättegång i enlighet med de nya riktlinjerna för straffrättsliga påföljder för ungdomar i den islamiska brottsbalken från 2013. Amnesty International kunde bekräfta att minst tre ungdomsbrottslingar avrättades. Bland dem fanns Javad Saberi, avrättad

genom hängning den 15 april, Samad Zahabi, avrättad genom hängning den 5 oktober, och Fatemeh Salbehi, avrättad genom hängning den 13 oktober. Människorättsgrupper rapporterade att en annan ungdomsbrottsling, Vazir Amroddin, en afghansk medborgare, avrättades genom hängning i juni eller juli. I februari förflyttade myndigheterna Saman Naseem - dömd 2013 för ett brott han begick när han var 17 - till okänd plats, något som gav upphov till oro och omfattande internationella farhågor om att hans avrättning var nära förestående. Han utsattes för detta påtvingade försvinnande under fem månader innan myndigheterna slutligen tillät honom att ringa sin familj i juli och bekräftade för hans advokat att Högsta domstolen hade beordrat en förnyad prövning av hans fall i april.

Enligt den islamiska brottsbalken var stening fortfarande en godkänd avrättningsmetod; minst två dödsdomar genom stening utfärdades, men inga avrättningar genom stening rapporterades under året.

Israel och de ockuperade palestinska områdena

Staten Israel

Statschef: Reuven Rivlin

Regeringschef: Benjamin Netanyahu

På Västbanken, inklusive Östra Jerusalem, dödades civila palestinier, däribland barn, rättsstridigt av israeliska styrkor. Styrkorna grep också tusentals palestinier som protesterade mot eller på annat sätt motsatte sig Israels fortsatta militära ockupation, hundratals av dem sattes i administrativt häkte. Tortyr och annan misshandel har fortsatt varit utbrett och har kunnat begås med straffrihet. Myndigheterna har fortsatt att uppmuntra illegala bosättningar på Västbanken och har allvarligt begränsat palestiniernas rörelsefrihet. I samband med en upptrappning av våldet som började i oktober månad, vilket inbegrep palestinska attacker mot civila israeler och vad som tycks vara utomrättsliga avrättningar utförda av israeliska styrkor, skärpte myndigheterna restriktionerna ytterligare. Israeliska bosättare på Västbanken angrep palestinier och deras egendom i princip utan att bestraffas för det. Gazaremsan har alltjämt varit under militär israelisk blockad, och därigenom har invånarna i Gaza utsatts för kollektiv bestraffning. Myndigheterna har fortsatt att förstöra palestinska hem på Västbanken liksom inne i Israel, främst i beduinbyar i Negev/Naqabregionen, vilket har tvångsfördrivit invånarna därifrån. De har också frihetsberövat och deporterat tusentals afrikanska asylsökande, samt fängslat israeliska vapenvägrare.

Bakgrund

Relationerna mellan Israel och Palestina har varit ansträngda under året. I januari, efter det att Palestina ansökt om att ansluta sig till den internationella brottmålsdomstolen (ICC) och accepterat dess domsrätt avseende brott begångna på de ockuperade palestinska områdena sedan juni 2014, slutade Israel temporärt med utbetalningarna av månatliga skattemedel till de palestinska myndigheterna. Senare i januari inledde ICC:s åklagare en förundersökning beträffande påstådda brott begångna av Israel och väpnade palestinska grupper. Israel fördömde detta, men inledde ett begränsat samarbete med ICC:s åklagare i juli.

Trots internationella ansträngningar återupptogs inte de israelisk-palestinska förhandlingarna. Den israeliska regeringen fortsatte att främja etablering och expansion av illegala bosättningar på Västbanken och i Östra Jerusalem och tog steg mot att auktorisera flertalet bosättningar på Västbanken som etablerats utan regeringens tillåtelse.

Från oktober trappades våldet upp markant. Palestinier, till största delen enskilda individer utan koppling till väpnade grupper, angrep israeliska styrkor och civila både i Israel och på Västbanken. Angreppen bestod av bland annat knivattacker, skjutningar och bilramningar. Protesterna mot Israels militära ockupation tilltog också. Israeliska styrkor besvarade attackerna och protesterna med dödligt våld. 21 israeliska civilpersoner och en amerikan dödades av palestinier under året, alla utom fyra mellan oktober och december. Israeliska styrkor dödade över 130 palestinier mellan oktober och december.

Palestinska väpnade grupper i Gaza avfyrade sporadiskt och urskillningslöst raketer mot södra Israel, inga dödsfall har rapporterats. Israel svarade med flygattacker mot Gaza; en attack i oktober dödade två civila. Israel utförde också flera flyganfall och andra angrepp på platser i Syrien.

Rörelsefrihet – Blockaden av Gaza och restriktionerna på Västbanken

Israeliska styrkor upprätthöll land- sjö och luftblockaden av Gaza som varit i kraft sedan 2007 och som utgjort en kollektiv bestraffning av områdets 1,8 miljoner invånare. Israel kontrollerar flödet av människor och varor till och från Gaza, särskilt nödvändigt byggnadsmaterial, vilket i kombination med att Egypten stängt Rafah-gränsen och att gränstunnlar förstörts, utgjort ett allvarligt hinder av återuppbyggnad och grundläggande samhällsservice och har förvärrat arbetslösheten och fattigdomen.

Israeliska styrkor fortsatte att upprätthålla en ”buffertzona” innanför Gazas landgräns mot Israel och har skjutit skarpt mot palestinier som gått in i den eller närmat sig den. De har också skjutit mot palestinska fiskare inuti eller i närheten av den ”utestängningszon” som Israel upprätthåller längst med Gazas kust, varvid en person har dödats och andra skadats.

På Västbanken har Israel allvarligt begränsat palestiniernas rörelsefrihet. Palestinierna har utestängts från stora områden som antingen utnämns till militära beskjutningszoner eller som ligger nära den av Israel uppförda muren/barriären eller inom illegala bosättningar. Israel har även upprätthållit en mängd militära gränskontroller och förbifartsvägar som begränsat palestiniernas rese-möjligheter samtidigt som israeliska bosättare tillåts röra sig fritt. De israeliska styrkorna etablerade nya vägspärrar och barrikader, särskilt i Östra Jerusalem och Hebron, under upptrappningen av våldet från och med oktober och utsatte därigenom hundratusentals palestinier för restriktioner som uppgår till kollektiv bestraffning.

Godtyckliga gripanden och fängslanden

Myndigheterna fängslade tusentals palestinier från de ockuperade områdena, de flesta sattes i fängelser i Israel, i strid med internationell rätt. Hundratal hölls frihetsberövade utan åtal eller rättegång genom förnyelsebara administrativa häktningsbeslut som baserats på information som vare sig de själva eller deras advokater fått tillgång till. En del av de frihetsberövade företog långa hungerstrejker i protest mot detta. Advokaten Mohammed Allan hungerstrejkade i 65 dagar i protest mot sitt administrativa häktningsbeslut. Han frigavs i november utan att ha åtalats för något brott.

Under eskaleringen av våldet från oktober månad började de israeliska myndigheterna slå ner hårdare mot palestinska protester inom de ockuperade områdena och grep över 2 500 palestinier, däribland hundratal barn. Antalet administrativa häktningsbeslut ökade markant och över 580 palestinier, däribland minst fem barn, hölls frihetsberövade efter sådana beslut vid årets slut. Dessutom hölls flera israeliska judar, misstänkta för att ha planerat attacker mot palestinier, häktade genom administrativa beslut.

Palestinier från de ockuperade palestinska områdena som åtalats ställdes inför rätta i bristfälliga rättegångar i militärdomstolar. Den palestinska parlamentarikern Khalida Jarrar dömdes i december till 15 månaders fängelse och böter efter att ha erkänt sig skyldig i utbyte mot strafflindring - de bristfälliga förhandlingarna inför militärdomstol hade då pågått i flera månader.

Tortyr och annan misshandel

Israelisk militär och polis, liksom anställda vid Israels interna säkerhetstjänst (ISA), torterade och misshandlade palestinska fångar, däribland barn, framför allt i samband med gripande och förhör. Rapporterna om tortyr ökade i samband med massgripandena av palestinier som startade i oktober. Tortyrmetoderna inkluderade slag med batonger, örfilar, kvävning, att hålla fångar i bojor under lång tid, stresställningar, berövande av sömn samt hot. Judiska brottsmisstänkta personer som frihetberövats i samband med attackerna mot palestinier framförde också tortyranklagelser. Det var mycket vanligt att tortyren utfördes utan risk för efterräkningar. Myndigheterna hade fått ta emot nästan 1 000 anmälningar om tortyr som ska ha utförts av ISA sedan år 2001, men inga förundersökningar hade ännu inletts.

I juli lättade det israeliska parlamentet Knesset lagstiftningen på så sätt att polisen och ISA befriades från kravet att spela in förhör med palestinska "säkerhetsmisstänkta". Med regeringens godkännande gick man därmed emot Turkelkommissionens rekommendationer från år 2013 (se nedan). Under samma månad antog Knesset också en lag som gav myndigheterna rätt att låta tvångsmata hungerstrejkande fångar, trots protester från människorättsgrupper och FN.

Rättsstridigt dödande

Israeliska soldater och polis dödade minst 124 palestinier från de ockuperade områdena på Västbanken inklusive Östra Jerusalem, 22 på Gazaremsan och 10 i själva Israel under året. Många av de dödade, däribland barn, tycks ha fallit offer för rättsstridigt dödande. Bland dem finns Muhammad Kasba, 17 år gammal och 15-åriga Laith al-Khalidi som sköts i ryggen den 3 respektive 31 juli efter att ha kastat stenar eller bensinbomber mot israeliska vägspärrar eller fordon, och Falah Abu Maria som sköts i bröstet den 23 juli när israeliska styrkor gjorde en husrannsakan i hans hem.

Många av dödsfallen inträffade under årets sista kvartal när israelisk polis och militärstyrkor sköt och dödade palestinier som knivhöggs eller på annat sätt attackerade israeler, däribland civila. Även palestinier som misstänktes planera den typen av attacker sköts ihjäl i situationer där de inte utgjort omedelbar fara för någons liv och hade kunnat gripas, vilket gör dödandet av dem rättsstridigt. I vissa fall sköt och dödade de israeliska styrkorna palestinier som låg skadade på marken. I andra fall underlät man att tillkalla medicinsk hjälp till skadade palestinier i tid.

Utomrättsliga avrättningar

Vissa palestinier tycks ha fallit offer för utomrättsliga avrättningar. Bland dem finns Fadi Alloun, som israeliska styrkor sköt ihjäl den 4 oktober i Jerusalem, Dania Ershied, 17, och Sa'ad al-Atrash, som israeliska styrkor sköt till döds i Hebron den 25 respektive 26 oktober, samt Abdallah Shalaldah som dödades av israeliska hemliga säkerhetsstyrkor den 12 november på al-Ahlijukhuset i Hebron.

Övervåld

Israeliska styrkor, däribland hemliga specialförband, använde oproportionerligt och dödligt våld mot demonstranter både på Västbanken och på Gazaremsan; många dödades, bland annat 43 personer under årets sista kvartal, och tusentals skadades av gummiklädda metallkuler och skarp ammunition. Även om många av demonstranterna kastade stenar eller andra projektiler utgjorde de i de flesta fall inget hot mot de välskyddade israeliska soldaternas liv då de sköts.

I september gav det israeliska säkerhetskabinettet polisen mandat att använda skarp ammunition i Östra Jerusalem. Den 9 och 10 oktober använde israeliska styrkor skarp ammunition och gummiklädda metallkuler mot palestinska demonstranter i gränsområdena mot Gazaremsan och dödade därigenom nio personer, däribland ett barn, samt sårade ett stort antal människor.

Yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet

Israeliska militärorder som förbjuder icke-godkända demonstrationer på Västbanken utnyttjades för att undertrycka palestinska protester och fängsla aktivister. Detta hände bland annat människorättsaktivisten Murad Shtewi som frigavs i januari efter att ha avtjänat ett nio och en halv månader långt fängelsestraff enligt Militärorder 101. Vid flera tillfällen har journalister som rapporterat från demonstrationer eller andra händelser på Västbanken angripits eller skjutits av israelisk polis och militär.

Myndigheterna har också skärpt restriktionerna mot palestiniska invånare inuti Israel. I november förbjöds den norra grenen av Islamiska rörelsen och 17 icke-statliga organisationer med anknytning till den upplöstes. Fler än 250 demonstranter och demonstrationsorganisatörer greps mellan oktober och december.

I september dömdes den israeliske visselblåsaren Mordechai Vanunu till en veckas husarrest efter en intervju med den israeliska TV-kanalen Kanal 2. Han hade under resten av året fortsatt utreseförbud och förbud mot att kommunicera elektroniskt med utländska medborgare.

Rätten till bostad – tvångsvräkningar och rivningar

På Västbanken, inklusive Östra Jerusalem, rev israeliska styrkor minst 510 palestinska hem och andra byggnader som hade byggts utan israeliska tillstånd, något som i praktiken är omöjligt att få. Härigenom tvångsvräktes över 610 personer. De tvångsvräkte även över 120 personer genom att riva eller obeboeliggöra minst 19 hem till palestiniska familjer som utfört attacker mot israeler. I Område C på Västbanken, som står under total israelisk kontroll, levde ett stort antal beduin- och herdesamhällen fortsatt under hot om tvångsförflyttning.

Myndigheterna demolerade dessutom mängder av palestinska hem inuti Israel, vilka påstods ha byggts utan tillstånd, de flesta i beduinbyar i Negev/Naqabregionen. Många av byarna var "icke-erkända" av myndigheterna. I maj godkände Högsta domstolen den planerade rivningen av den "icke-erkända" byn Um al-Heiran och avhysningen av dess beduininvånare för att i stället bygga en ny judisk stad på platsen. I november godkände parlamentet etableringen av fem nya judiska bostadsområden i regionen, bland dem två på platser där det nu ligger beduinbyar.

Bosättarvåld

Israeler bosatta i illegala bosättningar på det ockuperade Västbanken utförde frekventa attacker mot civila palestinier och deras egendom, ibland i närvaro av israeliska soldater eller poliser som inte ingrep mot attackerna. Den 31 juli dödades 18 månader gamla Ali och hans föräldrar Sa'ad och Riham i en mordbrandsattack mot familjen Dawabshehs hem i byn Duma i närheten av Nablus. I attacken skadades också Alis storebror, 4-åriga Ahmad, svårt. Händelsen sätter fokus på den ökning av bosättarvåld i palestinska samhällen som gör att

många palestinier inte känner sig trygga i sina hem. Misstänkta gärningsmän greps senare, och flera var fortfarande frihetsberövade vid årets slut.

En civil israel sköt och dödade Fadel al-Qawasmeh i israeliska soldaters omedelbara närhet i Gamla stan i Hebron den 17 oktober. Den israeliske mannen greps inte på platsen och det fanns ingenting som tyder på att han kommer att ställas inför rätta.

Även om två av de tre israeler som åtalats för bortförandet och mordet av den palestinske tonåringen Muhammed Abu Khdeir dömdes i november och beräknades få sina straff i januari 2016, underlät israelisk polis i de flesta fall att i praktiken utreda påstådda brott utförda av bosättare och åtala misstänkta gärningsmän, vilket resulterade i fortsatt straffrihet för bosättnarvåld.

Straffrihet

I juni publicerade FN:s oberoende undersökningskommission om konflikten på Gazaremsan år 2014 sin rapport. I den dokumenteras Israels och palestinska väpnade gruppers krigsförbrytelser under den 50 dagar långa konflikten och kommissionen uppmanar till ansvarsutkrävande för brotten. Israel tillbakavisade FN:s uppgifter och fortsatte med sina militära utredningar, men dessa var inte oberoende och skipade inte rättvisa. Israels militära myndigheter inledde utredningar angående dödandet av palestinier av israeliska styrkor på Västbanken, men även dessa utredningar hade samma brister och endast ett fall från 2013 ledde till åtal för "oaktsamhet med skjutvapen", detta efter långa förseningar och ett överklagande till Israels Högsta domstol.

I september publicerade en regeringskommitté sin översyn av Turkel-kommissionens rekommendationer från 2013 gällande Israels utredningssystem och dess överensstämmelse med internationell rätt. Kommittén förbigick vissa av rekommendationerna, till exempel att göra krigsförbrytelser till brott enligt nationell lag, och underlät att definiera konkreta åtgärder eller ekonomiska medel för att kunna implementera andra.

Våld mot kvinnor och flickor

Det har kommit nya rapporter om våld mot kvinnor, särskilt inom den palestinska delen av befolkningen i Israel. Enligt aktivister har minst 18 kvinnor mördats i Israel, i de flesta fall av en partner eller av familjemedlemmar. En del av dem dödades efter att de vänt sig till polisen för att få skydd.

Flyktingar och asylsökande

Myndigheterna fortsatte att neka asylsökande, av vilka över 90 procent kommer från Eritrea eller Sudan, tillgång till en korrekt prövning om rätten till flyktingstatus. Vid slutet av året hölls över 4 200 personer i frihetsberövade i anläggningen Holot och i Saharonimfängelset i Negev/Naqab-öknerna.

I augusti beslutade Högsta författningsdomstolen att innehållet i tillägget till lagen om förhindrande av infiltration som kom i december 2014, och som ger myndigheterna rätt att hålla asylsökande frihetsberövade i Holot i upp till 20 månader, var oproportionerligt och ålade regeringen att se över lagen och att frige dem som hållits i anläggningen en längre tid än ett år. Cirka 1 200 av omkring 1 800 asylsökande frigavs efter det, men förbjöds godtyckligt

att uppehålla sig i städerna Tel Aviv och Eilat. Tusentals andra uppfordrades komma till Holot med stöd av utvidgade kriterier för frihetsberövande och antalet personer som hölls i förvar på anläggningen blev högre än någonsin. I november presenterade regeringen ett nytt utkast till lagändring som skulle tillåta myndigheterna att hålla asylsökande frihetsberövade i Holot under ett år, en tidsperiod som skulle kunna förlängas med ytterligare sex månader.

Endast en handfull av de tusentals eritreaner och sudaneser som hade ansökt om asyl beviljades detta och myndigheterna fortsatte att utöva påtryckningar mot många, inklusive frihetsberövade personer i Holot, för att de skulle lämna Israel "frivilligt". I slutet av november hade över 2 900 asylsökande gått med på ett sådant "frivilligt återvändande". I november godkände en lokal domstol ett regeringsbeslut från mars månad att deportera en del av de 45 000 asylsökande som fortfarande befinner sig i landet till Uganda eller Rwanda utan deras samtycke eller att hålla dem frihetsberövade på obestämd tid i Saharonimfängelset. Regeringen vägrade lämna ut några detaljer beträffande de påstådda överenskommelserna med Rwanda och Uganda eller att lämna några garantier att personerna som deporterats eller "återvänt frivilligt" inte senare skulle komma att överföras till sina hemländer, vilket strider mot förbudet om *refoulement*.

Vapenvägrare

Minst fyra vapenvägrare fängslades. Bland dem fanns Edo Ramon som fängslades vid ett flertal tillfällen från och med mars månad för att han vägrat tjänstgöra i den israeliska armén.

Kina

Folkrepubliken Kina

Statschef: Xi Jinping

Regeringschef: Li Keqiang

En rad nya lagar med fokus på nationell säkerhet och med allvarliga konsekvenser för de mänskliga rättigheterna utarbetades eller blev antagna. Regeringen startade en landsomfattande kampanj mot människorättsadvokater. Andra aktivister och människorättsförfvarare blev fortsatt utsatta för systematiska trakasserier och hotelser. Fem aktivister för kvinnors rättigheter fängslades för att de planerat att uppmärksamma den internationella kvinnodagen med en kampanj mot sexuella trakasserier. Myndigheterna skärpte kontrollen över internet, massmedia och universiteten. De TV-sända "bekännelserna", framförda av regimkritiker som gripits för utredning, mångdubblades. De systematiska begränsningarna av religionsfriheten fortsatte. Regeringen fortsatte sin kampanj för att riva kyrkor och ta ner kristna kors i Zhejiang-provinsen. I den övervägande muslimska uiguriska autonoma regionen Xinjiang antog den regionala regeringen nya bestämmelser med syfte att utöva en hårdare kontroll över religiösa frågor och förbjuda all icke-auktorerad religiös verksamhet. Regeringen bibehöll en omfattande kontroll över tibetanska buddistkloster. FN:s kommitté mot tortyr beklagade att dess tidigare rekommendationer inte hade implementerats.

Människorättsförfvarare

Människorättsförfvarare, advokater, journalister och aktivister utsattes för mer våld och fler hot, trakasserier och godtyckliga gripanden.

Gripandet av advokaten Wang Yu och hennes familj den 9 juli utgjorde inledningen på regeringens exempellösa kampanj mot människorättsadvokater och andra aktivister. Under de följande veckorna förhördes eller fängslades minst 248 advokater och aktivister av statlig säkerhetspolis, och i många fall genomsöktes deras kontor och hem. Vid årets slut var det fortfarande 25 människor som antingen satt fängslade eller saknades, och åtminstone tolv av dessa - bland annat de framstående människorättsadvokaterna Zhou Shifeng, Sui Muqing, Li Heping och Wang Quanzhang - hölls i "husarrest på anvisad plats", misstänkta för inblandning i brott mot statens säkerhet. Denna typ av frihetsberövande tillåter polisen att hålla människor som är misstänkta för sådana brott i förvar i upp till sex månader, utanför det vanliga fängelsesystemet; de misstänkta tillåts inte ha kontakt med sina familjer eller med advokat. Familjemedlemmar utsattes också för polisövervakning, trakasserier och inskränkningar i rörelsefriheten. Människorättsadvokaten Pu Zhiqiang dömdes till tre år villkorligt för att ha "försökt starta bråk, och framkallat problem" och för att ha "uppmuntrat till etnisk fiendskap"; domen baserades framför allt på hans kommentarer i sociala medier. Ett resultat av den fällande domen var att han förbjöds att verka som jurist.

I april dömdes journalisten Gao Yu till sju års fängelse av en domstol i huvudstaden Peking; hon anklagades för att ha "avslöjat statshemligheter", efter att hon delat ett av kommunistpartiets interna dokument i vilket pressfrihet och "universella värden" som frihet, demokrati och mänskliga rättigheter attackerades hårt. I november reducerades hennes straff till fem år och hon släpptes ur fängelset av medicinska skäl. Frisläppandet kom efter att hennes familj och vänner hävdade att hon inte fick nödvändig medicinsk vård i fängelset.

Mer än 100 människor fängslades på det kinesiska fastlandet för att ha stött protesterna i Hongkong 2014; i december hade åtta av dessa arresterats formellt och satt kvar i häkte. Minst två uppgav att de hade torterats i häktet.

I mars greps och fängslades fem kvinnorätsaktivister - Wei Tingting, Wang Man, Wu Rongrong, Li Tingting och Zheng Churan - anklagade för att ha "försökt starta bråk, och framkallat problem" för att de hade planerat att uppmärksamma den internationella kvinnodagen genom att starta en kampanj mot sexuella trakasserier. De släpptes mot "borgen i väntan på rättegång" den 13 april efter mycket starka internationella påtryckningar. De utsattes dock fortfarande för polisförhör och avhysning, och fick personliga tillhörigheter konfiskerade medan de var fria mot borgen.

Många som tidigare arbetat - både ideellt och som anställda - för Yirenping, en välkänd organisation som bedriver påverkansarbete mot diskriminering, greps och utsattes för trakasserier och hot. Två tidigare anställda - Guo Bin och Yang Zhangqing - greps den 12 juni misstänkta för "olaglig affärsverksamhet"; de släpptes mot borgen den 11 juli.

I december blev minst 33 arbetare och arbetsrättsaktivister måltavlor för polisens inblandning; sju fängslades i Guangdong-provinsen, där strejker och oroligheter på arbetsmarknaden blev allt vanligare. De fängslade tilläts inte träffa advokater därför att deras fall innebar att "den nationella säkerheten äventyrades".

Rättslig, konstitutionell och institutionell utveckling

Regeringen antog eller utarbetade en serie genomgripande lagar och bestämmelser under förvärdning att stärka den nationella säkerheten. Det fanns farhågor om att dessa kunde användas för att tysta avvikande åsikter och ingripa mot människorättsförsvare med svepande anklagelser som "uppmaning till omstörtande verksamhet", "separatism" och "avslöjande av statshemligheter". Det fanns också en oro för att Lagen om nationell säkerhet, som antogs den 1 juli, innehöll en vid och luddig definition av "nationell säkerhet", som kunde omfatta sådana områden som politik, kultur, ekonomi och internet.

Ett lag avsedd att reglera utländska ideella organisationer skulle - om lagen antas i enlighet med det förslag som framlades för allmänheten i maj - allvarligt inskränka organisations-, mötes- och yttrandefriheten. Syftet med lagen uppgavs vara att reglera och till med skydda utländska ideella organisationers rättigheter, men den skulle ge ministeriet för allmän säkerhet ansvar för registrering och övervakning av utländska ideella organisationer, liksom för att godkänna deras planerade aktiviteter. Myndigheterna skulle få så stor handlingsfrihet i bevakningen och regleringen av de ideella organisationernas arbete att det fanns en ökad risk för att lagen skulle missbrukas och användas till att hota och åtala människorättsförsvare och representanter för organisationerna.

I ett förslag till en lag om säkerhet på internet uppgavs syftet vara att skydda internetanvändares personliga data från att hackas och stjälas, men lagen skulle också tvinga företag med verksamhet i Kina att censurera data, lagra användardata i Kina, och genomdriva ett system där användare måste registrera sig med sina riktiga namn; detta skulle ske på ett sådant sätt att det strider mot nationella och internationella förpliktelser att värna yttrandefriheten och rätten till personlig integritet. Lagen skulle förbjuda individer och grupper att använda internet för att "skada den nationella säkerheten", "störa samhällsordningen", eller "skada nationella intressen" - luddiga och obestämda formuleringar som skulle kunna användas för att ytterligare begränsa yttrandefriheten.

I december antogs en antiterrorlag som i praktiken inte hade några spärrar för att förhindra att människor förföljdes och på vaga grunder anklagades för "terrorism" eller "extremism" som en följd av att de fredligt utövat sin religion eller helt enkelt bara kritiserat regeringens politik.

Yttrandefrihet - internet och journalister

i januari meddelade regeringen att internet under 2015 skulle bli det huvudsakliga "slagfältet" i kampanjen för att "bekämpa pornografi och olaglig [information]". Samma månad meddelade regeringen att man hade stängt ner 50 webbplatser och WeChat-konton, många med koppling till diskussioner om aktuella händelser, militära förehavanden och antikorrupsionsåtgärder, liksom 133 konton som spred information som "förvrängde kommunistpartiets och landets historia". I januari fastslog även utbildningsministern att utländska läroböcker skulle förbjudas i syfte att stoppa utbredningen av "felaktiga västerländska värderingar"; han varnade också för att universiteten kunde infiltreras av "fientliga krafter".

I augusti uppgav statliga medier att en särskild kampanj ledd av ministeriet för allmän säkerhet resulterat i att 197 människor "straffats" för att de enligt uppgift spridit rykten om aktiemarknaden, om den kemiska explosionen i kuststaden Tianjin tidigare samma månad, eller om andra frågor.

Senare samma månad greps Wang Xiaolu, reporter på ekonomitidskriften Caixin, sedan regeringen hävdade att en artikel han skrivit om aktiemarknaden var "påhittad". Han tvingades göra en "bekännelse" som sändes i statlig TV. Därefter placerades han i "husarrest på anvisad plats". Observatörer av kinesiska medier tror att han utpekades som syndabock och som en varning till pressen att inte rapportera negativa nyheter om aktiemarknadens nedgång.

I oktober greps den undersökande journalisten Liu Wei sedan han avslöjat en korrupsionsskandal med regeringstjänstemän inblandade. Den kände historikern Yang Jisheng tvingades avgå som redaktör för den liberala tidskriften Yanhuang Chunqiu sedan den *Statliga administrationen av press, utgivning, radio, film och television* kritiserat tidningen för att den publicerat dussintals artiklar som var "mot bestämmelserna".

Religions- och trosfrihet

Den kampanj för att riva kyrkor och ta ner kors som startades 2013 i Zhejiang-provinsen intensifierades under 2015. Enligt internationella mediauppgifter hade mer än 1 200 kors rivits ner under kampanjen vilket lett till en våg av protester. I juli antog provinsregeringen i Zhejiang en bestämmelse som angav storleksbegränsningar på föremål som fästs på hustak; de fick inte överstiga en tiondel av byggnadens totala storlek. Många betraktade bestämmelsen som ett sätt att legitimera nedtagningen av kors.

Zhang Kai, en advokat som erbjöd juridisk hjälp åt de drabbade kyrkoförsamlingarna, greps den 25 augusti misstänkt för brott mot rikets säkerhet och för att ha "stört den allmänna ordningen". Han placerades senare i "husarrest på anvisad plats". Åtskilliga andra präster och församlingsledare placerades sedermera i samma typ av isoleringshäkte.

Utövare av Falun Gong var fortsatt utsatta för förföljelse, godtyckliga gripanden, bristfälliga rättegångar och tortyr och annan misshandel.

Dödsstraff

Ändringar i den straffrättsliga lagstiftningen som började tillämpas i november reducerade antalet brott belagda med dödsstraff från 55 till 46. Statliga medier uppgav att även om dessa nio brott sällan förekom, och ändringen alltså inte skulle påverka antalet avrättningar i någon högre grad, så låg åtgärden i linje med regeringens policy att "döda färre, döda med större försiktighet". De reviderade bestämmelserna innebär dock inte att den straffrättsliga lagstiftningen anpassades till folkrättens krav och riktlinjer avseende tillämpningen av dödsstraff. Statistik över användningen betraktades fortfarande som en statshemlighet och var hemligstämplad.

Li Yan, som utsatts för våld i hemmet och dödat sin man 2010, fick en "villkorlig" dödsdom med två års anstånd, en dom som normalt innebär att dödsdomen omvandlas till livstids fängelse vid perioden slut. Högsta folkdomstolen upphävde den ursprungliga dödsdomen mot henne och beordrade en ny rättegång, något som aldrig inträffat tidigare. Bevisningen för att hon utsatts för våld i hemmet under lång tid ignorerades av domarna i den ursprungliga rättegången; hennes tidigare försök att få skydd av polisen hade också nonchalerats. I mars hade Högsta folkdomstolen och regeringen utfärdat nya riktlinjer beträffande fall av våld i hemmet, bland annat rekommendationer om hur man bör döma i de fall där offer för våld i hemmet begår brott mot förövaren. I december antog parlamentet en lag om våld i hemmet som för första gången ålade polisen att utreda alla rapporter om detta, och organisera ett system med besöksförbud för att skydda offren.

Tortyr och annan misshandel

Tortyr och annan misshandel var fortfarande vanligt förekommande i fängelser och vid förhör, i huvudsak beroende på brister i den nationella lagstiftningen, problem på systemnivå i straffrätten, och svårigheter med att implementera regler och metoder i ett klimat av inrotad praxis. Advokaten Yu Wensheng torterades när han satt fängslad mellan oktober 2014 och januari 2015 i Daxingfängelset i Peking. Han blev utfrågad under 15 och 16 timmar varje dag, satt fastspänd en särskild stol som används vid tortyr och var belagd med handbojor i långa perioder; han förhindrades att sova.

Fångar med nedsatt hälsa förvägrades godtagbar vård, eller saknade möjlighet att skaffa sig den. Detta drabbade bland annat Gao Yu och den framstående kvinnorrättsaktivisten Su Changlan som suttit fängslad hela året sedan hon greps i oktober 2014 för att hon gett sitt stöd åt demonstrationerna för demokrati i Hongkong.

Zhou Jinjuan är 84 år och offer för en tvångsavhysning. Hon hade sökt upprättelse i Peking genom att besöka regeringskontor, men gripits i augusti och blivit placerad i en inofficiell fängelseanläggning i över en vecka; där hade hon inte fått tillgång till nödvändig medicinsk vård, vilket bidrog till att hon förlorade synen på ena ögat.

Den 18 juni höll Wang Quanzhang, försvarsadvokat åt flera utövare av Falun Gong, ett anförande i distriktsdomstolen i Dongchangfu-distriktet i staden Liaocheng i Shangdongprovinsen när domaren avbröt honom och visade ut honom ur rättssalen för att han "stört ordningen i domstolen". Wang Quanzhang uppger att domstolspolisen släpade in honom i ett annat rum och slog honom.

FN:s kommitté mot tortyr upprepade i december sina rekommendationer om juridiska garantier mot tortyr, och rapporterade om trakasserier av advokater, människorättsförsvarare och petitionärer, liksom om bristfällig statistik om tortyr. Kommittén uppmanade också myndigheterna att sluta utdöma påföljder mot advokater för att de handlar i enlighet med

erkända professionella skyldigheter, och att återkalla juridiska bestämmelser som i praktiken tillåter att fångar hålls i isoleringshäkte genom “husarrest på anvisad plats”.

Sexuella och reproduktiva rättigheter

I oktober tillkännagav regeringen förändringar i familjepolitiken. Efter många år med stegvisa förändringar meddelade myndigheterna att denna ändring innebar ett slut för “ettbarnspolitiken”, och att en familj nu skulle tillåtas ha två barn. Bestämmelser som tillät hushåll på landsbygden och etniska minoriteter att under vissa omständigheter ha fler barn skulle fortfarande gälla. Regeringen meddelade också att åtgärder skulle vidtas för att reglera statusen för de 13 miljoner odokumenterade barn som fötts i Kina stick i stäv med den gamla familjepolitiken.

Autonoma regionen Tibet och områden befolkade av tibetaner i andra provinser

I september var det 50 år sedan den Autonoma regionen Tibet bildades; för att uppmärksamma detta gav den kinesiska regeringen ut en vitbok som fördömde den “medelväg” som förespråkades av Dalai Lama och de “separatistaktiviteter som Dalai Lamas anhängare ligger bakom”. Vid en ceremoni på själva årsdagen lovade den politiske ledaren Yu Zhengsheng högtidligt att bekämpa separatism, och uppmanade armén, polisen och rättsväsendet i Tibet att göra sig redo för en utdragen strid mot “den 14:e Dalai Lamas anhang”.

Etniska tibetaner var fortsatt utsatta för diskriminering och inskränkningar av religions-, yttrande- och organisationsfriheten, och rätten att fredligt demonstrera. Flera tibetanska munkar, skribenter, demonstranter och aktivister greps, däribland den tibetanske munken Choephel Dawa och den tibetanske skribenten och bloggaren Druklo. Vid årets slut var det inte känt vad de anklagades för eller var de satt fängslade.

Tenzin Deleg Rinpoche, en tibetansk religiös ledare som också var en framstående ledare i samhället och som fängslades 2002 för att ha “uppmanat till separatism”, dog i juli medan han avtjänade en livstidsdom. Polisen trakasserade och fängslade familjemedlemmar och andra som hade samlats för att kräva att hans kropp återlämnades så att de sedvanliga buddistiska religiösa riterna kunde genomföras. Myndigheterna kremerade hans kropp mot familjens önsknings. Det finns också rapporter om att polisen bemötte de omfattande protesterna med överdrivet och godtyckligt våld, bland annat med vapen och tårgas.

Minst sju människor i områden befolkade av tibetaner brände sig själva under året i protest mot myndigheternas förtryck; minst fem dog som en följd av detta. Antalet kända självmbränningar sedan 2009 steg därmed till 143.

Uiguriska autonoma regionen Xinjiang

En kampanj med målet att “slå till hårt” mot “våldsamt terrorism och religiös extremism”, som hade dragits igång i maj 2014 och från början var tänkt att hålla på i ett år, förlängdes och fortsatte hela 2015. När kampanjen i maj hade pågått i ett år hävdade myndigheterna att de hade krossat 181 “terrorgrupper”. Ett växande antal våldsamma incidenter och operationer mot terrorism rapporteras, liksom många dödsfall i deras spår.

Den 1 januari implementerades “verkställande av bestämmelser avseende religiösa angelägenheter” i regionen; det föregivna syftet var att mer noggrant kontrollera onlinekommunikation, och ta hårdare tag mot religionens roll i “äktenskap, begravningar,

kultur, konst och sport”. I praktiken skärpte det ytterligare de restriktioner som uigurerna levde under; uigurerna är ett huvudsakligen muslimskt centralasiatisk turkfolk som bor i regionen och som har varit utsatt för omfattande diskriminering i flera år. Samma månad blev det olagligt att bära burka i regionens huvudstad Urumqi. Liksom tidigare år fastslog flera distrikt på sina webbplatser att det inte var tillåtet för skolelever på primär och sekundär nivå eller för medlemmar i kommunistpartiet att fira Ramadan.

Tvångsrepatriering från grannländer

Efter diplomatiska påtryckningar från Kina utvisade Thailand i juli 109 uigurer till Kina, där de riskerade tortyr, påtvingade försvinnanden och avrättning. Två demokratiaktivister som hade beviljats flyktingstatus av UNHCR, FN:s flyktingorgan, och hade fått destinationen för sin omlokalisering bekräftad, repatrierades också till Kina i november. Kina fortsatte att ignorera folkrättens krav på non-refoulement genom att repatriera nordkoreaner till Nordkorea, där de riskerade att gripas, fängslas, torteras och utsättas för annan misshandel och tvångsarbete.

Hongkongs särskilda administrativa region

Under året arresterade polisen i Hongkong formellt 955 människor som hade deltagit i en 79 dagar lång manifestation för demokrati i Hongkong mellan september och december 2014; manifestationen kallas även paraplyrevolutionen. Ytterligare 48 kallades inför rätta. Bland de arresterade fanns pro-demokratiska oppositionella, de tre grundarna av kampanjen för civil olydnad, den så kallade “Occupy Central”, och ledarna för två studentorganisationer, Alex Chow från *Federation of Students* och Joshua Wong från *Scholarism*, en pro-demokratisk organisation ledd av ungdomar. Långa mellanrum mellan det första gripandet och beslutet att åtala hade till följd att bara en liten del av de demonstranter som arresterats hade blivit dömda vid slutet av 2015.

Ken Tsang Kin-Chiu, pro-demokratisk aktivist, misshandlades av polisen under protesterna 2014, en händelse som filmades av en lokal TV-kanal; i oktober 2015 åtalades han för att vid ett tillfälle ha “attackerat poliser i tjänst”, och vid fyra tillfällen ha “gjort motstånd mot polis i tjänst”. De sju poliser som enligt uppgift genomförde misshandeln åtalades samma dag för att “medvetet ha orsakat svår kroppsskada”. I december förklarade sig både poliserna och Ken Tsang för icke skyldiga.

Ledningen för Hongkongs universitet kritiserades för beslut som väckte tvivel beträffande den akademiska friheten i Hongkong. Bland annat beslutade universitetet i augusti om sanktioner mot juridikprofessorn Benny Tai för att han hanterat anonyma donationer med koppling till protesterna, något som universitetsledningen hävdade stred mot universitetets rutiner. Och i september avvisade universitetets ledning en nomineringskommittés förslag att utse Johannes Chan Man-mun, juridikprofessor och tidigare dekanus för juridikfakulteten, till biträdande rektor. Medier, akademiker och studenter hävdade att dessa beslut var en hämnd för att de båda professorerna gett sitt stöd till “paraplyrevolutionen” 2014.

En historisk dom i februari innebar att Law Wan-Tung befanns skyldig till att ha hotat, attackerat och orsakat kroppsskada hos sina anställda, de indonesiska migrantarbetarna Erwiana Sulistyaningsih och Tutik Lestari Ningsih, som arbetat som hembiträden. Hon dömdes till sex års fängelse.

Palestina

Staten Palestina

Statschef: Mahmoud Abbas

Regeringschef: Rami Hamdallah

De palestinska myndigheterna på Västbanken och Hamas, som de facto styr på Gazaremsan, begränsade yttrandefriheten bland annat genom att gripa och fängsla kritiker och politiska motståndare. De begränsade också rätten till mötesfrihet, och använde övervåld för att skingra vissa demonstrationer. Tortyr och annan misshandel av fångar har varit fortsatt vanligt förekommande både i Gaza och på Västbanken. Bristfälliga rättegångar mot civila personer inför militärdomstolar fortsatte att äga rum i Gaza; på Västbanken hölls människor fångna utan åtal eller rättegång. Kvinnor och flickor utsattes för diskriminering och våld, en del av dem blev offer för så kallade "hedersmord" begångna av manliga släktingar. Domstolar både i Gaza och på Västbanken utdömde dödsstraff, inga avrättningar rapporterades ha ägt rum. Vare sig de palestinska myndigheterna på Västbanken eller de Hamasstyrda myndigheterna i Gaza vidtog några åtgärder för att utreda och ställa de skyldiga till svars för krigsförbrytelser och andra allvarliga övergrepp, däribland summariska avrättningar, under konflikten med Israel år 2014 och under tidigare konflikter.

Bakgrund

Förhandlingarna mellan Israel och den palestinska regeringen och institutioner under Mahmoud Abbas gick fortsatt trögt under året. Fortsatta spänningar mellan Fatah och Hamas underminerade den palestinska nationella enhetsregeringen som bildats i juni 2014. Hamas har fortsatt att de facto styra i Gaza och tillkännagav inrättandet av en ny säkerhetsstyrka där i juli, efter det att president Abbas gjort förändringar i enhetsregeringens kabinett. Uppgifter om att Hamas deltagit i indirekta förhandlingar med Israel angående ett möjligt eldupphör och hävande av Israels luft- sjö- och landblockad av Gaza skärpte spänningarna mellan Fatah och Hamas ytterligare. I januari ansökte staten Palestina om att få ansluta sig till Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Israel motsatte sig då Palestinas ansökan och drog in de månatliga skatteutbetalningarna till de palestinska myndigheterna fram till april. Palestina anslöts formellt till ICC i april. I september meddelade president Abbas FN:s generalförsamling att PLO inte längre skulle hålla fast vid de utfästelser man gjort i Osloavtalet, det fredsfördrag som tecknades med Israel på 1990-talet, om de israeliska myndigheterna fortsatte att bryta mot överenskommelsen. Samarbetet mellan palestinska säkerhetsstyrkor på Västbanken och Israel fortsatte dock.

Gaza har fortsatt stått under den luft- sjö- och landblockad som har varit i kraft oavbrutet sedan juni 2007. De fortsatta restriktionerna beträffande införsel av byggmaterial bidrog till att allvarligt fördröja återuppbyggnaden av hem och infrastruktur som skadats eller förstörts under senare tids väpnade konflikter och till den utbredda fattigdomen bland Gazas 1,8 miljoner invånare. De egyptiska myndigheterna begränsade hårt framkomligheten genom Gazas enda alternativa väg till världen utanför genom att hålla gränsövergången vid Rafah stängd under nästan hela året, och genom att förstöra hundratals tunnlar som använts för smuggling mellan Gaza och Egypten. Inuti Gaza förekom sporadiska sammandrabbningar mellan Hamasstyrkor och anhängare av salafistiska eller andra väpnade palestinska grupper, varav några ibland har avfyrat urskillningslösa raketer mot och in i Israel från Gaza.

På Västbanken ökade spänningarna mellan palestinier och israeler, framförallt från september, då Israel ytterligare begränsade palestiniernas möjligheter att ta sig till al-Aqsamoskén i Jerusalem vilket ledde till ett stegrande antal protester och sammandrabbningar mellan palestinska demonstranter och israeliska styrkor. Under årets tre sista månader ökade de palestinska protesterna mot den israeliska ockupationen, liksom antalet angrepp utförda av palestinier mot israeliska styrkor och civilpersoner. Mot detta svarade israeliska trupper och polisstyrkor med dödligt våld. 17 israeliska civilpersoner dödades av palestinska angripare under den här perioden; de flesta agerade på egen hand och var inte anslutna till väpnade grupper. Samtidigt dödade israeliska styrkor över 130 palestinier på Västbanken, Gazaremsan och i Israel.

Godtyckliga gripanden och fängslanden

Säkerhetstjänster på Västbanken, däribland Förebyggande säkerhet (Preventative Security) och Allmän underrättelse (General Intelligence) och säkerhetstjänsten i Gaza, i synnerhet den interna underrättelsetjänsten, grep och fängslade godtyckligt kritiker, däribland anhängare till rivaliserande politiska organisationer.

Bristfälliga rättegångar

Både på Västbanken och i Gaza underlät såväl politiska som rättsliga myndigheter att säkerställa grundläggande juridiska rättigheter, så som snabb tillgång till juridisk rådgivning och rätt till åtal eller frigivning. Palestinska säkerhetsstyrkor på Västbanken höll människor frihetsberövade under lång tid utan rättegång på order av regionala guvernörer och fördröjde eller underlät att följa domstolsbeslut om att fångar skulle frigges i ett stort antal fall. I Gaza fortsatte Hamas militärdomstolar att döma åtalade i bristfälliga rättegångar, där vissa dömdes till döden.

Tortyr och annan misshandel

Palestinsk polis och andra säkerhetsstyrkor på Västbanken, liksom Hamas polis och andra säkerhetsstyrkor i Gaza, fortsatte att tortera och på andra sätt misshandla fångar utan risk för efterräkningar. I bägge områdena fanns barn med bland offren. Oberoende kommissionen för mänskliga rättigheter, Palestinas människorättsinstitution, rapporterade att man mottagit totalt 613 anmälningar om tortyr och annan misshandel av fångar mellan januari och november. Av dessa kom 179 från Västbanken och 434 från Gaza, och i båda områdena gällde majoriteten av anmälningarna polisen. Vare sig den palestinska nationella enhetsregeringen eller Hamas de facto-administration i Gaza genomförde oberoende utredningar av tortyranklagelserna eller ställde förövarna till svars.

Yttrande-, förenings- och mötesfrihet

Den nationella enhetsregeringen och Hamas begränsade allvarligt yttrandefriheten, föreningsfriheten och mötesfriheten på Västbanken och i Gaza. I både områdena grep och fängslade säkerhetsstyrkorna kritiker och anhängare av rivaliserande politiska organisationer; på Västbanken fängslade säkerhetsstyrkorna Hamasanhängare medan Hamas säkerhetsstyrkor i Gaza fängslade anhängare av Fatah. Säkerhetsstyrkorna i bägge områdena upplöste demonstrationer, ibland med användande av övervåld. De gav sig också på journalister som rapporterade från demonstrationerna, förstörde deras utrustning och trakasserade dem och sociala medier-aktivister, bland annat genom att återkommande kalla in dem till förhör.

På Västbanken höll anställda vid underrättelsetjänsten Förebyggande säkerhet en student vid Birzeit-universitetet, Bara' al-Quadi, fängslad i 13 dagar efter att de gripit honom i januari för

att ha kritiserat en regeringstjänsteman i inlägg på Facebook. De förhörde och fängslade även andra studenter, av vilka vissa anmälde att de blivit misshandlade, efter att en studentgrupp med anknytning till Hamas vunnit Birzeit-universitetets studentrådsval i april.

Övervåld

Säkerhetsstyrkor anklagades för att ha använt övervåld för att upplösa demonstrationer och då de försökt genomföra gripanden, både på Västbanken och i Gaza.

På Västbanken använde polisen och säkerhetstjänsten våld för att upplösa en fredlig demonstration i Ramallah i mars, som hölls av släktingar till politiska fångar. Demonstranterna blev sparkade och slagna med gevärskolvar. I juni utförde polisen razzior i hem i Balata, Västbankens största flyktingläger, vilket gav upphov till våldsamma konfrontationer. Minst en av lägreets invånare skadades av skottlossning. En del av lägerinvånarna som gripits och senare frigivits uppgav att de hade blivit torterade under fångenskapen.

I Gaza slog polisen i mars demonstranter i Khuza'a, i närheten av staden Khan Younis, då de demonstrerade mot upprepade strömavbrott; flera demonstranter skadades och några greps. I september skingrade polisen med våld nya demonstrationer mot brist på elförsörjning i staden Rafah: de slog demonstranterna och beslagtog filmat material och utrustning från journalister som rapporterade från protesterna.

Den 2 juni dödade säkerhetsstyrkorna i Gaza Yunis Sa'id al-Hunnar, en islamistisk aktivist och Hamasmotståndare under en razzia mot hans hem i Sheik Redwan-området i Gaza City. Gazas inrikesdepartement uppgav att säkerhetsstyrkan sköt ihjäl honom efter att han vägrat överlämna sig och öppnat eld mot dem - myndigheterna gjorde dock inte någon oberoende utredning av saken. Den 8 juli dödade polisen i Gaza en man och skadade två andra personer i samband med oroligheter efter en begravning.

Övergrepp begångna av väpnade grupper

Palestinska väpnade grupper i Gaza sköt vid några tillfällen urskillningslösa raketer mot Israel, inga dödsfall orsakades. Även om Hamas-myndigheterna förhindrade raketbeskjutningar i de flesta fall, underlät de att åtala de ansvariga.

Även om de flesta av de palestinska angripare som knivhögg, sköt och utförde andra attacker mot israeler på Västbanken och i Israel, och som dödade 21 civila israeler och en amerikansk medborgare under året, inte tillhörde palestinska väpnade grupper, hyllade dessa grupper ofta attackerna.

Straffrihet

Ett klimat av straffrihet har varit fortsatt förhärskande. Myndigheterna har återigen underlåtit att utreda fall av rättsstridigt dödande, däribland summariska avrättningar, liksom urskillningslös beskjutning med vapen och andra misstänkta krigsförbrytelser utförda av Hamas militära gren och andra väpnade palestinska grupper under konflikter med Israel 2014 och dessförinnan. Inte heller utförde de oberoende utredningar eller ställde de personer som var ansvariga för att ha torterat eller på andra sätt misshandlat fångar, eller som använt övervåld mot demonstranter, till svars.

Kvinnors rättigheter

Kvinnor och flickor blev fortsatt diskriminerade, såväl rättsligt som i praktiken, och fick otillräckligt skydd mot sexuellt våld och annat våld, däribland så kallade ”hedersmord”. Minst 18 kvinnor och flickor rapporterades ha fallit offer för den typen av mord under året.

Dödsstraff

Dödsstraffet var fortfarande i bruk för mord och andra brott. Domstolar på Västbanken utdömde tre dödsstraff; domstolar i Gaza minst tio. Inga avrättningar ägde rum.

Ryssland

Den ryska federationen

Statschef: Vladimir Putin

Regeringschef: Dimitrij Medvedev

Rätten till yttrande- och mötesfrihet har fortsatt varit mycket starkt begränsad. Myndigheterna dominerade såväl tryckt media som radio och TV och har ytterligare utökat kontrollen över internet. Frivilligorganisationer har utsatts för ytterligare trakasserier och repressalier enligt lagen om "utländska agenter", medan deras tillgång till utländsk finansiering ytterligare har begränsats genom en ny lag som förbjuder "icke önskvärda" organisationer. Ett växande antal personer har gripits och åtalats för att ha kritiserat staten och för att ha tillgängliggjort eller innehaft material som anses vara extremistiskt eller på annat sätt olagligt enligt lagstiftning gällande nationell säkerhet. Fyra personer åtalades enligt den lag från 2014 som gör upprepade överträdelser mot lagen om offentliga sammankomster straffbart. Omfattande oegentligheter i det juridiska systemet har exponerats ytterligare genom flera omtalade fall. Bland annat har en ny lag antagits som gett författningsdomstolen befogenhet att upphäva beslut som fattats av Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Flyktingar har mött många hinder när det gäller att få internationellt skydd. I norra Kaukasus har de allvarliga brotten mot de mänskliga rättigheterna fortsatt, och människorättsförsvarare som rapporterat från regionen har utsatts för trakasserier.

Bakgrund

För att hantera Rysslands växande ekonomiska problem och internationella isolering har myndigheterna försökt ena den allmänna opinionen kring sammanhållning, patriotism, "traditionella värderingar" och en rädsla för landets påstådda fiender, såväl inom som utanför landet. I opinionsmätningar ligger förtroendet för president Putins ledarskap på en jämn, hög nivå. Regeringskritiker har utmålats som opatriotiska och kritiserats för att vara "mot den ryska staten" i mainstream-media och har ibland utsatts för våldshandlingar. Den 27 februari sköts Boris Nemtsov, en av Rysslands mest framträdande oppositionsaktivister, ihjäl inom synhåll från Kreml. Människor som ville hedra honom vid platsen för hans död trakasserades av stadens myndigheter och av människor som stödjer regeringen.

Regeringen har fortsatt avfärda de växande bevisen på Rysslands militära inblandning i Ukraina. I maj sade president Putin i ett uttalande att antalet mänskliga förluster inom militären under "särskilda operationer" i fredstid var en statshemlighet.

Myndigheterna har uppskattat att 2 700 ryska medborgare, majoriteten av dem från norra Kaukasus, anslutit sig till den väpnade grupp som kallar sig Islamiska staten (IS) i Syrien och Irak i slutet av november. Oberoende experter har talat om högre siffror.

Den 30 september inledde Ryssland flygattacker i Syrien med det uttalade syftet att bomba IS, men man angrep också andra grupper som strider mot den syriska presidenten Bashar al-Assad. Ett stort antal civila dödsoffer rapporterades, vilket Ryssland har förnekat. Den 24 november sköt Turkiet ned ett ryskt stridsflygplan då det påstods ha flugit in i turkiskt luftrum. Händelsen ledde till beskyllningar från båda sidor och brutna diplomatiska förbindelser mellan de två länderna.

Yttrandefrihet

Friheten för medierna har varit fortsatt starkt begränsad genom direkt statlig kontroll och självcensur. Den redaktionella policyn på de flesta redaktioner har varit att troget återge officiella synpunkter på viktiga inhemska och internationella händelser.

Myndigheterna har utökat sin kontroll över internet. Tusentals webbplatser och webbsidor har blockerats av internetleverantörer på order från Roskomnadzor, den ryska tillsynsmyndigheten för massmedier, informationsteknologi och kommunikation. De webbplatser och webbsidor som blockerades i strid med rätten till yttrandefrihet var bland annat politisk satir, information som delades av hbtqi-aktivister, information om demonstrationer samt religiösa texter. Ett litet men växande antal individer har åtalats för inlägg på nätet, vanligen för att ha brutit mot extremismlagstiftningen. De flesta dömdes till böter.

Jekaterina Vologzjeninova, en butiksassistent från Jekaterinburg, ställdes inför rätta den 27 oktober för att ha postat satiriska inlägg på sociala medier 2014. Inläggen kritiserade Rysslands annektering av Krim och landets militära inblandning i Ukraina. Åtalet påstod att hon hade uppmanat till våld och ”främjat hat och fientlighet mot ryska regeringsföreträdare, ryska frivilliga som kämpar i östra Ukraina och den specifika etniska gruppen ryssar”. Rättegången pågick fortfarande vid årets slut.

Oberoende medieredaktioner och journalister har fortsatt att utsättas för trakasserier. Tidigare våldshändelser som drabbat oberoende journalister har sällan utretts ordentligt. Två män greps i samband med misshandeln av journalisten Oleg Kasjin i november 2010, och en tredje man efterlystes. En misstänkt hävdade att han hade bevis för att misshandeln hade beställts av guvernören i Pskov, vilket stämde överens med Kasjins misstankar, men myndigheterna avböjt att utreda detta vidare.

Elena Milasjina, en journalist från den oberoende tidningen Novaja Gazeta, rapporterade att en 17-årig tjetjensk flicka hade tvingats gifta sig med en tre gånger äldre polisman, som enligt uppgift dessutom var gift sedan tidigare. Händelsen blev mycket omtalad och väckte ett ramaskri bland befolkningen. Den tjetjenske ledaren Ramzan Kadyrov stödde öppet polismannen och anklagade Milasjina för att ljuga och lägga sig i tjetjenska människors privatliv. Den 19 maj publicerade den statsägda nyhetsbyrån Grozny-Infom en artikel med illa dolda dödshot mot Milasjina.

Inskränkningarna av yttrandefriheten har inte bara drabbat journalister och bloggare. Natalja Sjarina, chef för det statliga biblioteket för ukrainsk litteratur i Moskva, anhölls den 28 oktober, anklagad för extremismrelaterad verksamhet. Utredarna hävdade att verk av den ukrainske nationalisten Dimitrij Kortjinskij hade påträffats i biblioteket, i en hög av litteratur som ännu inte hade katalogiserats. Hon kvarhölls på en polisstation utan tillgång till säng, mat eller dryck till den 30 oktober, då hon placerades i husarrest i väntan på eventuellt åtal.

Den 15 september dömdes Rafis Kasjapov, en aktivist från Naberezjnyje Tjelny i delrepubliken Tatarstan, till tre års fängelse för att frammana hat mellan etniska grupper och för att hota den ryska federationens territoriella integritet. Han hade då varit frihetsberövad sedan den 28 december 2014 i samband med att han på sociala medier kritiserat Rysslands roll i konflikten i östra Ukraina och behandlingen av krimtatarer i det rysk-ockuperade Krim.

Den 10 november beslutade domstolen i Kirsanov att miljöaktivisten Jevgenij Vitisjko skulle frigges. Han hade avtjänat mer än halva sitt straff efter det att han dömts på falska anklagelser inför vinter-OS i Sotji 2014. Men den 20 november, en dag innan domstolens beslut trädde i kraft, överklagade åklagarmyndigheten beslutet. Vitisjko frigavs slutligen den 22 december efter en domstolsförhandling.

Mötesfrihet

Rätten till mötesfrihet har fortsatt varit starkt begränsad. Protester var ovanliga till följd av restriktioner som införts under tidigare år. Organisatörer har regelbundet förvägrats tillstånd att hålla demonstrationer, eller bara tillåtits hålla dem på icke-centrala platser. De som trotsat detta har straffats genom frihetsberövande eller böter.

Monstration, ett årligt, humoristiskt evenemang i Novosibirsk som förlöjligar det pompösa första maj-firandet, fick för första gången sedan 2005 inte tillstånd att genomföras. Arrangören, Artiom Loskutov, greps och dömdes till 10 dagars frihetsberövande för att han brutit mot lagen om sammankomster efter att han och flera andra ”monstratörer” deltagit i den officiella första maj-paraden istället.

För första gången dömdes en fredlig gatudemonstrant för brott enligt lagen från 2014 som kriminaliserar upprepat deltagande i icke auktoriserade sammankomster.

Den 7 december dömde en domstol i Moskva Ildar Dadin till tre år i en fängelsekoloni för hans upprepade deltagande i ”icke auktoriserade” sammankomster mellan augusti och december 2014. Han placerades i husarrest den 30 januari, efter att ha varit frihetsberövad under 15 dagar för att ha deltagit i en fredlig protest i Moskva mot den politiskt motiverade fällande domen mot Oleg Navalnyj, brodern till anti-korruptionsaktivisten och oppositionsledaren Alexej Navalnyj.

Två andra fredliga demonstranter från Moskva, Mark Galperin och Irina Kalmykova, stod också åtalade enligt samma lag vid slutet av året.

Samvetsfångarna Stepan Zimin, Aleksej Polichovitj och Denis Lutskevityj, som frihetsberövades 2012 i samband med protesterna på Bolotnaja-torget, släpptes under året då de avtjänat sina fängelsestraff. En annan samvetsfånge, Sergej Krivov, är fortfarande fängslad. Myndigheterna väckte åtal mot ytterligare minst två personer i samband med protesterna på Bolotnajatorget.

Föreningsfrihet

Föreningsfriheten inskränktes ytterligare. Vid slutet av året innehöll justitieministeriets register över frivilligorganisationer som ansågs vara ”utländska agenter” 111 organisationer, som tvingades sätta denna stigmatiserande stämpel på alla sina publikationer och uppfylla besvärliga rapporteringskrav. Organisationer som motsatte sig detta fick kraftiga böter. Inte en enda organisation lyckades få bort sitt namn från registret i domstol. Sju organisationer ströks från registret efter att de slutat ta emot all utländsk finansiering och ytterligare 14 frivilligorganisationer som tagits upp i registret valde att stänga ner verksamheten.

I september dömdes människorättscentret Memorial (HRC Memorial) att böta 600 000 rubel (motsvarande cirka 70 000 svenska kronor) efter att dess systerorganisation, Historical and Educational Centre Memorial – som inte fanns med i registret – inte skrivit ”utländsk agent” på sina publikationer. HRC Memorial överklagade, men deras överklagan avslogs i rätten. Efter en granskning av HRC Memorial i november slog justitieministeriet fast att kritik från organisationens medlemmar gällande Bolotnaja-rättegångarna och mot den ryska politiken i Ukraina ”underminerade det konstitutionella systemets grunder” och uppgick till ”krav på störta den nuvarande regeringen och byta ut den politiska regimen”. Ministeriet lämnade sina ”slutsatser” till åklagarmyndigheten för vidare utredning.

I maj antogs en lag som ger åklagarmyndigheten rätt att utse vilken utländsk organisation som helst som ”icke önskvärd” om de antas utgöra ett ”hot mot landets konstitutionella ordning,

försvar eller statens säkerhet”. Enligt lagen kriminaliseras sådana organisationers närvaro i landet och aktiviteter som utförs i deras namn med omedelbar verkan. I juli förklarades den USA-baserade organisationen National Endowment for Democracy som “icke önskvärd”. Tre andra givarorganisationer, the Open Society Foundation, the Open Society Institute Assistance Foundation och the US Russia Foundation for Economic Advancement and the Rule of Law förklarades “icke önskvärda” i november och december.

Hbtqi-personers rättigheter

Hbtqi-aktivister har fortsatt verka i en extremt fientlig miljö. Diskriminering av hbtqi-personer fortsatte att rapporteras i mycket stor omfattning.

Den 25 mars fastslog en domstol i Sankt Petersburg att gruppen Barn 404 – ett onlineprojekt av journalisten Elena Klimova som stödjer hbtqi-tonåringar – skulle blockeras. I juli dömde en domstol i Nizjnij Tagil i Sverdlovskregionen, Klimova till att böta 50 000 rubel för “propaganda för icke-traditionella sexuella relationer mellan minderåriga”. Den 2 oktober fastslog en domstol i Sankt Petersburg att blockeringen av webbsidan skulle tas bort.

Myndigheterna har fortsatt kränka hbtqi-personers rätt till fredliga sammankomster. I maj försökte hbtqi-aktivisten Nikolaj Aleksejev genomföra en Pride-parad utan tillstånd i Moskva. Det ledde till konfrontationer med hbtqi-motståndare och 10 dagars frihetsberövande för tre aktivister, inklusive Aleksejev. I Sankt Petersburg kunde hbtqi-aktivister genomföra några aktiviteter utan att polisen ingrep.

Rättsväsende

Flera uppmärksammade rättegångar visade omfattande och djupt rotade brister i Rysslands straffrättsliga system, bland annat: bristen på parternas likställdhet i processen, förekomsten av tortyr och annan form av misshandel under pågående utredningar liksom underlåtenhet att exkludera bekännelser som tagits fram genom tortyr, användandet av hemliga vittnen och annan hemlig bevisning som försvaret inte kan bemöta, samt nekandet av rättigheten att själv välja sin advokat. Mindre än en halv procent av rättegångarna resulterade i frikännande domar.

Svetlana Davydova var en av de allt fler som anklagas för högförräderi och spioneri enligt den vagt formulerade lagstiftning som introducerades 2012. Hon greps den 21 januari på grund av att hon ringt till den ukrainska ambassaden åtta månader tidigare. Hon hade då berättat att hon misstänkte att soldater från hennes hemstad Vjazma i Smolensk skickades till östra Ukraina. Hennes advokat, som utsetts av staten, sade i media att hon hade ”erkänt allting” och inte ville överklaga frihetsberövandet eftersom ”alla förhör och alla skrivelser i media [skapar] ett onödigt psykologiskt trauma för hennes barn”. Den 1 februari tog två nya advokater över hennes fall. Hon menade att den första advokaten övertygat henne att erkänna sig skyldig för att på så sätt minska hennes förväntade dom från 20 år till 12 år. Den 3 februari släpptes hon, och den 13 mars lades åtalet ned, vilket stod i stark kontrast mot alla andra mål gällande högförräderi.

I september inleddes rättegången mot Nadezjda Savtjenko, en ukrainsk medborgare och medlem av frivilligbataljonen Aidar. Hon anklagades för att avsiktligt öppnat eld för att döda två ryska journalister under konflikten i Ukraina i juni 2014. Hon insisterade på att åtalet var fabricerat och att vittnesmålen mot henne, inklusive de från flera hemliga vittnen, var falska. Hennes rättegång har kantats av en mängd processrättsliga brister.

Den 15 december skrev president Putin under en ny lag enligt vilken författningsdomstolen kan besluta att domar från Europadomstolen för mänskliga rättigheter och andra

internationella domar inte är möjliga att implementera om de "kränker" den ryska konstitutionens "företrädare".

Flyktingars och migranters rättigheter

Enligt officiell statistik fick 130 297 personer tillfällig asyl under årets första nio månader. Av dem kom 129 506 från Ukraina och 482 från Syrien. Endast 96 av 1 079 ansökningar om permanent flyktingstatus beviljades, inga till syriska medborgare. Frivilligorganisationer rapporterade om flera hinder för dem som sökte internationellt skydd, bland annat korruption och avsiktligt spridande av felaktig information, i syfte att motverka att de sökte permanent eller tillfällig asyl i landet.

En familj bestående av sex flyktingar från Syrien, däribland fyra barn, blev strandsatta i en internationell transitzon på Moskvas flygplats Sjeremetjevo i över två månader. Den 10 september nekades de inresa i landet av gränskontrollanter då deras resehandlingar sådes vara falska. Den 19 november dömdes de av domstolen i Chimki att betala 10 000 rubel (motsvarande cirka 1 000 svenska kronor) för att de försökt ta sig in i landet med falska dokument. Följande dag registrerades de som asylsökande och förflyttades till Tver-området med hjälp av frivilligorganisationen Civic Assistance Committee.

Det har regelbundet kommit uppgifter om att människor har tvångsavvisats till Uzbekistan och andra centralasiatiska länder där de riskeras att utsättas för tortyr och andra allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna.

Norra Kaukasus

I norra Kaukasus har färre attacker av väpnade grupper rapporteras än tidigare år.

Brottsbekämpande myndigheter har fortsatt att förlita sig på säkerhetsoperationer i kampen mot väpnade grupper, och har fortsatt att misstänkas för att använda sig av påtvingade försvinnanden, olaga frihetsberövande, liksom tortyr och annan misshandel av fångar.

Rapporteringen kring människorättssituationen från området har minskat påtagligt på grund av allvarliga repressalier mot människorättsförsvarare och oberoende journalister, som regelbundet utsatts för trakasserier, hot och våld från såväl polis som grupper som stödjer regeringen.

Den 3 juni omringade en aggressiv mobb människorättsorganisationen Joint Mobile Groups kontor i Tjetjeniens huvudstad Groznyj. Maskerade män tvingade sig in i kontoret, förstörde det som fanns där och tvingade personalen att evakuera. Vid slutet av året hade inga misstänkta identifierats.

Den 6 november genomsöktes människorättsförsvararen Magomed Mutsolgovs kontor och bostad i republiken Ingusjien av beväpnade poliser som beslagtogs dokument och IT-utrustning. Enligt Mutsolgov angavs i beslutet om husrannsakan att han "agerade i USA:s Georgiens, Ukrainas och den syriska oppositionens intressen."

Saudiarabien

Konungadömet Saudiarabien

Statsöverhuvud och regeringschef: Kung Salman bin Aziz Al Saud (efterträdde Kung Abdullah bin Abdul Azis Al Saud i januari)

Regeringen har fortsatt att starkt inskränka yttrande- förenings- och församlingsfriheten. Myndigheterna har gripit, åtalat och fängslat människorättsförsvarare och regimkritiker, ofta efter bristfälliga rättegångar. Antiterrorlagen från år 2014 har använts i detta syfte. Några av de internerade har varit samvetsfångar. Tortyr och misshandel av fångtar var utbrett. Bristfälliga rättegångar har liksom tidigare ägt rum inför Den Särskilda Brottmålsdomstolen (The Specialized Criminal Court SCC), en domstol för terrorismål. Flera rättegångar har resulterat i dödsstraff. Den shiamuslimska minoriteten har förblivit starkt diskriminerad. En del shiaaktivister har dömts till döden och väntar på avrättning. Kvinnor har utsatts för diskriminering såväl rättsligt som i praxis och har inte skyddats tillräckligt mot sexuellt och annat våld. Tusentals migranter har blivit summariskt utvisade, många till länder där de riskerar att utsättas för allvarliga människorättskränkningar. Myndigheterna använde dödsstraff i stor omfattning, under året avrättades minst 150 personer.

Bakgrund

Kronprins Salman blev kung den 23 januari, efter kung Abdullahs död. Han utnämnde sin brorson, inrikesministern prins Mohamed bin Nayef, till kronprins. Salmans son, prins Mohamed bin Salman utnämndes till försvarsminister och kom också närmast i tronföljden efter kronprinsen.

Den 29 januari utfärdade kung Salman en kunglig amnesti vilken enligt myndigheterna fick till resultat att ett oöverträffat stort antal fångar frigavs. Amnestin uteslöt dock dem som hölls fångna på grund av ”brott relaterade till statens säkerhet”, trots att dessa brott inte är vare sig definierade eller kodifierade i saudisk rätt. Inga samvetsfångar fanns bland de benådade.

I januari förorsakade pryglandet av bloggaren Raif Badawi starka internationella fördömanden och ledde till spända relationer mellan Saudiarabien och många europeiska stater. Sverige deklarerade att man inte skulle förnya en överenskommelse om att leverera vapen; som repressalie kallade regeringen temporärt hem Saudiarabiens ambassadör i Sverige och upphörde att utfärda affärsvisum till svenskar.

Regeringen utsattes för ytterligare internationell kritik i september efter att Högsta domstolen hade fastställt dödsdomen över Ali Mohammed Baquir al-Nimr, brorson till en ansedd shiamuslimsk präst, också han dödsdömd, samt två andra aktivister, Dawood Hussein al-Marhoon och Abdullah Hasan al-Zaher. Alla tre var under 18 år när de greps; de hävdade att de hade torterats tills de ”erkände”.

Militanter som var anslutna till den väpnade gruppen Islamiska Staten (IS) utförde bombdåd som huvudsakligen riktade sig mot den shiamuslimska minoriteten. De blodigaste attackerna drabbade shia-moskéer i städerna al-Qudaih och al-Dammam den 22 och 29 maj då minst 25 människor dödades och många skadades.

I december meddelade den biträdande kronprinsen att Saudiarabien bildat en anti-terror koalition bestående av 34 muslimska stater för att bekämpa "terroristorganisationer", vissa länder som Irak och Iran uteslöts.

Väpnad konflikt i Jemen

Den 25 mars inledde en koalition bestående av nio stater under ledning av Saudiarabien en serie luftangrepp mot den väpnade gruppen Huthi som hade tagit kontroll över stora delar av Jemen, inklusive huvudstaden Sanaa. Rebellerna hade drivit bort regeringen som tagit sin tillflykt till Saudiarabien. Under de följande månaderna genomförde koalitionen flygvapen och andra militära enheter åtskilliga attacker och dödade och skadade tusentals människor, många av dem civila. En del av koalitionen luftangrepp bröt mot internationell humanitär rätt. Möjligen handlade det om krigsförbrytelser. Koalitionen ingrep också med marktrupper i Jemen samt organiserade en blockad till lands, till sjöss och i luften vilket resulterade i försämrade livsvillkor för Jemens civila.

USA:s, Storbritanniens och Frankrikes regeringar har undertecknat överenskommelser att leverera vapen till ett värde av flera miljarder dollar till Saudiarabien trots allt starkare bevis för att den Saudi-ledda koalitionen har använt liknande vapen för att begå krigsförbrytelser och andra brott mot internationell rätt i Jemen.

Även militära enheter som tillhörde Huthi och dess allierade har begått överträdelser av internationell humanitär rätt och möjligen även krigsförbrytelser genom att gå på gång genomföra urskillningslösa beskjutningar av Najranprovinsen och andra områden i södra Saudiarabien som gränsar till Jemen.

Yttrandefrihet, förenings- och mötesfrihet

Myndigheterna har fortsatt att gripa, åtala och fängsla regimkritiker - bloggare och andra som uttrycker åsikter på internet, politiska aktivister, medlemmar av den shiamuslimska minoriteten och människorättsförsvarare, inklusive försvarare av kvinnors rättigheter.

Bloggaren och samvetsfången Raif Badawi avtjänar ett tio-årigt fängelsestraff sedan han 2014 dömdes för att ha "förolämpat islam" och brutit mot lagen om cyberbrott, bland annat genom att skapa och administrera webbplatsen Det Fria Saudiska Liberala Nätverket (the Free Saudi Liberal Network). Han dömdes också till prygelstraff (se nedan).

Författaren och regimkritikern Zuhair Kutbi greps av säkerhetstjänstemän i sitt hem i Mecka den 15 juli. De slog honom med gevärskolvar och höll honom fängslad på tre olika platser innan de förde honom till det allmänna fängelset i Mecka. Tre veckor innan han greps hade dr Zuhair Kutbi medverkat i tv-programmet Fi al-Samim där han kritiserade det politiska förtrycket i Saudiarabien och krävde reformer. Myndigheterna beslöt att Fi al-Samim skulle läggas ner.

I december dömdes den särskilda brottmålsdomstolen honom för att ha "hetsat allmänheten, skapat oenighet och minskat människors respekt för lagen" i sina texter och tal. Han dömdes till fyra års fängelse följt av fem års reseförbud, böter och 15 års förbud att publicera sig.

Regeringen har inte tillåtit politiska partier, fackföreningar eller oavhängiga människorättsorganisationer. Myndigheterna har också fortsatt att gripa, åtala och fängsla dem som har bildat eller varit aktiva i oregistrerade organisationer. I november godkände regeringen en lag om föreningar som till delar bygger på ett tidigare lagförslag från Shurarådet. Regeringen angav dock inte när lagens skulle träda i kraft. Myndigheterna nekar

också fortfarande Amnesty International tillträde till Saudiarabien och har bestraffat aktivister och familjemedlemmar till drabbade som har tagit kontakt med Amnesty International.

Alla offentliga möten, inklusive fredliga demonstrationer, har varit förbjudna enligt en order utfärdad av inrikesministeriet 2011. De som har försökt trotsa förbudet har löpt risken att gripas, åtalas och fängslas, anklagade för att ”uppegga människor mot myndigheterna.” I mars hotade regeringen att låta gripa och åtala var och en som offentligt kritiserade Saudiarabiens militära aktiviteter i Jemen. I november gjorde justitiedepartementet ett uttalande att de skulle stämma personer som jämförde Saudiarabiens rättssystem med det som IS använder.

Människorättsförsvarare

Myndigheterna har fortsatt att gripa, häkta och åtala människorättsförsvarare enligt anti-terrorlagar och andra lagar. Bland dem som satt häktade eller fängslade fanns medlemmar och aktivister från Saudi Civil and Political Rights Association (ACPRA) (Saudiarabiens förening för medborgerliga och politiska rättigheter) en av myndigheterna icke erkänd organisation som grundades år 2009 och som förbjöds år 2013. I slutet av året avtjänade sju medlemmar av ACPRA fängelsestraff på upp till 15 år enligt vaga, överdrivet breda, åtalspunkter. Två av dem befann sig på fri fot i väntan på domstolens utslag, en hölls fängslad utan att vare sig ha åtalats eller ställts inför rätta och en hade avtjänat sitt straff men ändå inte blivit frisläppt. De hade drivit en kampanj för att politiska fångar som avtjänade långa fängelsestraff antingen skulle frigges eller få en rättvis rättegång.

I januari bekräftade appellationsdomstolen SCC i huvudstaden Riyadh det fängelsestraff på 15 år som den ansedde människorättsjuristen Waleed Abu al-Khair dömts till. Domaren beslöt att han skulle avtjäna hela strafftiden eftersom han hade vägrat att be om ursäkt för sina ”brott”. Den domstol som först dömde honom hade sagt att han bara skulle behöva avtjäna tio år av sitt 15-åriga straff.

I oktober dömde SCC dr Abdulrahman al-Hamid och dr Abdulkareem al- Khoder till åtta respektive tio års fängelse för terroristbrott. Båda tillhörde ACPRA:s grundare. En brottmålsdomstol hade tidigare dömt dr al-Khoder till åtta års fängelse vilket en appellationsdomstol upphävde innan fallet hänsköts till SCC.

Antiterrorism och säkerhet

Myndigheterna har utnyttjat anti-terrorlagen från år 2014 till att fängsla och åtala fredliga aktivister och människorättsförsvarare lika väl som människor som anklagats för att ha deltagit i våldsamma protester mot regeringen. Waleed Abu al-Khair var den förste människorättsförsvararen som dömdes till fängelse enligt denna lag och som har fått straffet bekräftat efter överklagande. Kvinnorätsaktivisterna Loujain al-Hathloul och Maysaa al-Amoudi anklagades för brott som reglerats i lag först efter att de hade gripits i slutet av år 2014. De hade brutit mot förbudet för kvinnor att köra bil. De hölls fängslade i flera veckor innan de släpptes den 12 februari. Det rådde osäkerhet om huruvida rättegången mot dem skulle föras vidare.

Myndigheterna har försökt avskräcka medborgarna från att ansluta sig till, skänka pengar till eller på annat sätt stödja militanta väpnade sunnitiska grupper i Syrien och Irak. Misstänkta medlemmar av väpnade grupper har fängslats. Den 18 juli sade inrikesministern att myndigheterna ”under de senaste veckorna” hade gripit 431 personer som misstänktes tillhöra IS, men de gav få detaljer om specifika anklagelser eller enligt vilken lag de hölls fängslade.

Godtyckliga gripanden och fängslanden

Säkerhetstjänsten har genomfört godtyckliga gripanden och hållit människor häktade under lång tid utan att de åtalats eller ställts inför rätta. Många människor har varit fängslade i mer än sex månader innan de ställts inför en behörig domstol. Detta står i strid med Saudiarabiens kriminallag och mot landets förpliktelser enligt internationell rätt. Fångar har ofta hållits isolerade under förhören och nekats tillgång till advokater, något som strider mot internationella normer för rättvisa rättegångar.

Tortyr och annan misshandel

Tortyr och annan misshandel är, enligt bland andra före detta fångar och personer som står inför rätta, vanligt och utbrett. Sådana övergrepp har inte blivit bestraffade. I ett antal fall har fångar dömts enbart på grund av ”erkännanden” som de gjort innan rättegången hölls. Domstolarna utredde inte påståenden om att dessa ”erkännanden” hade gjorts i samband med att den brottsmisstänkte torterats. I några fall utdömdes dödsstraff.

Ett antal fångar som tidigare dömts till fängelse av politiska skäl sägs ha blivit illa behandlade i fängelset. Den fängslade ACPRA-aktivisten Issa al-Nukheifi, som dömdes till ett treårigt fängelsestraff 2013, anklagade fängelsemyndigheterna för att förolämpa honom, utsätta honom för upprepade kroppsvisiteringar och provocera och/eller tvinga andra fångar att överfalla honom.

I april blev samvetsfånge Waleed Abu al Khahir överfallen av en annan fånge i al-Hair-fängelset i Riyadh sedan han framfört ett officiellt klagomål till fängelsemyndigheterna över de usla förhållandena i fängelset - bland annat korruption och dålig mat. Han gjorde en formell anmälan, efter det gjorde vakterna en räd i hans cell och förstörde en del av hans tillhörigheter.

Diskriminering – den shiamuslimska minoriteten

Den shiamuslimska minoriteten, av vilka de flesta bor i Saudiarabiens oljerika östra provins, har utsatts för omfattande diskriminering vilket begränsat deras tillgång till sociala tjänster och till arbetsmarknaden. Shiamuslimska ledare och aktivister har dömts till fängelsestraff och i några fall dödsstraff efter bristfälliga rättegångar.

I januari fastställde appellationsdomstolen SCC den ansedde shiamuslimske prästen Sheikh Tawfiq Jaber Ibrahim al-'Amrs åttaåriga fängelsestraff vilket ska följas ett tioårigt reseförbud. Han hade dömts för att ha hållit predikningar och tal som ansågs uppegga till sektarism, kränka det rådande systemet, förlöjliga religiösa ledare, visa olydnad mot härskaren och förespråka förändring.

I september underrättades familjerna till Ali Mohammed Baqir al-Nimr, Dawood Hussein al-Marhoon och Abdullah Hasan al-Zaher om att såväl appellationsdomstolen SCC som Högsta domstolen hade fastställt de tre människors dödsdomar. De hade dömts för bland annat demonstrationer mot regeringen, vapeninnehav och för att ha attackerat säkerhetsstyrkorna. De var yngre än 18 år när brotten skulle ha begåtts. De nekade till anklagelserna och hävdade att förhørsledarna hade tvingat dem att ”erkänna” under tortyr. Domstolen undersökte emellertid inte deras påståenden. Ali al-Nimrs farbror, Sheikh Nimr Baqir al-Nimr, en shiapräst och värtalig regeringskritiker från al-Quatif, samt tre andra shiaaktivister var också dödsdömda.

Appellationsdomstolen SCC har liksom tidigare rannsakat andra shia-aktivister för deras påstådda deltagande i protester 2011 och 2012.

Kvinnors rättigheter

Kvinnor och flickor har liksom tidigare varit utsatta för diskriminering, såväl i lagstiftning som i praktiken. Kvinnor har enligt lag en underordnad ställning i förhållande till män särskilt vad gäller frågor som rör familjen - äktenskap, skilsmässa, vårdnadstvister och arvsfrågor – och de skyddas inte tillräckligt mot sexuellt och annat våld. Våld i hemmet är fortfarande utbrett trots att regeringen år 2013 lanserade en kampanj för att öka medvetenheten. En lag från 2013 som kriminaliserar våld i hemmet har inte tillämpats i praktiken.

I augusti meddelade myndigheterna att kvinnor för första gången skulle få rösta och kandidera i de kommunalval som skulle hållas i december. De fick dock inte genomföra kampanjer med manliga väljare. Kvinnor valdes in på 21 av de 2 106 platserna i kommunalvalen.

Migrantarbetarnas rättigheter

Myndigheterna har fortsatt att slå ner på migranter utan uppehållstillstånd och låtit häkta, fängsla och deportera hundratusentals utländska arbetare. I mars meddelade myndigheterna att de hade fängslat och deporterat 300 000 irreguljära migranter under de föregående fem månaderna.

Myndigheterna har deporterat tusentals migranter till Somalia och andra stater där de riskerar att utsättas för brott mot de mänskliga rättigheterna, detta i strid med principen om non-refoulement. Man slutade dock med deportationerna till Jemen i mars beroende på den väpnade konflikten där. Många migranter har rapporterat att de före deportationen trängdes ihop i kraftigt överbefolkade utrymmen där de fick otillräckligt med mat och vatten och utsattes för övergrepp av vakterna.

Grymma, inhumana och förnedrande straff

Domstolarna har fortsatt att utdöma grymma och inhumana straff, exempelvis spöstraff. Sådana utdöms som en godtyckig extra bestraffning för brott som förtal, förolämpningar och sexuella trakasserier.

Bloggaren Raif Dadawi fick offentligen ta emot 50 piskrapp i Jeddah den 9 januari något som ledde till häftiga internationella protester. 2014 hade han dömts till 1 000 piskrapp men myndigheterna utsatte honom inte för ytterligare prygel under 2015.

I november fastställde en appellationsdomstol domen från 2014 mot människorättsaktivisten Mikhlif bin Daham al-Shammari. Han dömdes för att ha "eggat allmänheten genom kontakter med shiamuslimer" och att ha "brutit mot de styrandes regler genom att ha arrangerat privata möten och att ha twittrat". Domstolen fastställde domen på två år och 200 piskrapp.

Dödsstraff

Domstolarna har fortsatt att utdöma dödsstraff för många olika brott, även sådana som inte innefattar våld, som narkotikabrott. Ofta har dödsstraff utdömts efter bristfälliga rättegångar. Domstolarna har underlåtit att på ett adekvat sätt undersöka de åtalades påståenden om att

förhørsledarna hade torterat, tvingat eller misslett dem till att göra falska bekännelser före rättegången.

I november dömde en domstol i Abha den palestinske konstnären och poeten Ashraf Fayadh till döden för apostasi. Tidigare hade en appellationsdomstol upphävt han ursprungliga dom på fyra år och 800 piskrapp för brott mot artikel 6 i internetlagen.

Den plötsliga ökningen av avrättningar som började i augusti 2014 har fortsatt under 2015. I slutet av juni hade Saudiarabien avrättat minst 102 personer, vilket var mer än under hela 2014. Mot slutet av året var siffran uppe i minst 150.

Många avrättades för brott som inte kan karakteriseras som ”synnerligen allvarliga brott” (most serious crime) och som därför inte skulle leda till dödsstraff enligt internationell rätt. Många avrättningar skedde genom offentlig halshuggning.

Sverige

Konungariket Sverige

Statsöverhuvud: Kung Carl XVI Gustaf

Regeringschef: Stefan Löfven

Justitieombudsmannen framförde skarp kritik mot en polisdatas databas över romska personer. Arbetet med att granska och föreslå förbättringar för hur förundersökningar och åtal rörande våldtäkt hanteras av rättssystemet fortsatte av en tidigare tillsatt kommitté.

Diskriminering

Den 17 mars offentliggjorde justitieombudsmannen ett beslut som kraftigt kritiserade Skånepolisens databas över romer – ett register som hade upptäckts av grävande journalister i september 2013. Databasen innehöll över 4 000 namn på personer, varav de flesta inte fanns med i belastningsregistret. Justitieombudsmannen höll länspolismästaren i Skåne som ytterst ansvarig men skuldbelade även chefen för kriminalunderrättelseverksamheten, samt de poliser som arbetade med dataregistret. Till skillnad från tidigare granskningar, utförda av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden samt en åklagare, fann justitieombudsmannen i sin utredning att dataregistret i praktiken hade grundats på etnisk tillhörighet, i detta fall av en redan marginaliserad etnisk grupp.

Våld mot kvinnor och flickor

Den parlamentariska kommitté som tillsattes av regeringen 2014 i syfte att undersöka hur rättssystemet och polisen hanterade förundersökningar och åtal rörande våldtäkt fortsatte sitt arbete. Kommittén hade tillsatts på initiativ av riksdagens justitieutskott och skulle analysera det stora antalet nedläggningar av förundersökningar och att så få rapporterade våldtäkter leder till åtal. Kommittén skulle även rekommendera förbättringar i rättsprocessen och se över straffbestämmelserna rörande våldtäktsbrott, samt även överväga ett krav på genuint samtycke till den sexuella handlingen.

I oktober sände samhällsprogrammet *Kalla Fakta* ett reportage som visade hur läkare på tre vårdcentraler erbjöd sig att utföra ”oskuldskontroller” på tonårsflickor, enligt föräldrars och äldre släktingars önskemål men mot flickornas vilja. Programmet gjorde gällande att de läkare som var inblandade i proceduren underlät att anmäla dylika fall till de sociala myndigheterna. Samtliga tre kliniker anmäldes till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) - en statlig myndighet med tillsynsansvar för hälso- och sjukvård samt socialtjänst. IVO:s granskning pågick fortfarande vid årets slut. Socialstyrelsen undersökte behovet av att öka medvetenheten om eller utfärda utökade riktlinjer gällande samtycke och påtvingade eller närgångna fysiska undersökningar inom hälso- och sjukvården.

Tortyr och annan misshandel

I början av september överlämnade en chefsrådman, som hade fått i uppdrag av regeringen att biträda justitiedepartementet, en promemoria där det föreslås att en ny lag införs där tortyr kriminaliseras som ett särskilt brott. Detta skedde till följd av långvarig kritik från människorättsorganisationer och FN:s tortyrkommitté, bland annat i den senares sammanfattande slutsatser gällande Sveriges periodiska rapport i december 2014.

Syrien

Syriska Arabiska Republiken

Statsöverhuvud: Bashar al Assad

Regeringschef: Wael Nader al-Halqi

I det pågående inbördeskriget begick såväl regeringsstyrkor som icke-statliga väpnade grupper krigsbrott, andra kränkningar av internationell humanitär rätt och grova brott mot de mänskliga rättigheterna, utan risk för efterräkningar. Regeringsstyrkor genomförde urskillningslösa attacker och attacker som var direkt riktade mot civilbefolkningen. Civila bostadsområden och sjukhus bombarderades med artilleri, granater, tunnbomber och, enligt uppgift, kemiska stridsmedel, vilket ledde till rättsstridigt dödande av civila. Regeringsstyrkor genomförde även långvariga belägringar, vilket gjorde att civila blev instängda och berövades mat, medicinsk vård och andra livsförnödenheter. Säkerhetsstyrkor grep godtyckligt människor och höll fortsatt tusentals fånglade – bland dem fanns fredliga aktivister, människorättsförsvarare, journalister, biståndsarbetare och barn. En del utsattes för påtvingade försvinnanden och andra för långvariga frihetsberövanden eller bristfälliga rättegångar. Straffrihet omgav den systematiska tortyr och annan misshandel som säkerhetsstyrkor utsatte fångar för. Tusentals fångar dog till följd av tortyr och annan misshandel mellan 2011 och 2015.

Väpnade grupper, som kontrollerade vissa områden och stred om andra, granatbesköt urskillningslöst och belägrade i huvudsak civila områden. Den väpnade gruppen Islamiska staten (IS) belägrade civila i regeringskontrollerade områden, utförde riktade attacker mot civila liksom andra urskillningslösa attacker, däribland självmordsbomber, misstänkta kemiska attacker och andra bombningar i civila områden, samt dödade rättsstridigt många människor, bland annat tillfångatagna personer. USA-ledda styrkor utförde flygattacker mot IS och andra mål, under vilka många civila dödades. I september inledde Ryssland flygattacker och sände kryssningsmissiler mot områden som kontrollerades av väpnade oppositionsgrupper och mot IS, vilket resulterade i hundratals civila dödsfall. I slutet av året uppskattade FN att konflikten hade skördat 250 000 människors liv, tvingat 7.6 miljoner människor att bli internflyktingar samt lett till att 4,6 miljoner blivit flyktingar utomlands.

Bakgrund

Inbördeskriget, som började efter protester mot regeringen 2011, rasade i Syrien under året. Regeringsstyrkorna och dess allierade, däribland libanesiska Hizbollah and iranska krigare, kontrollerade de centrala delarna av huvudstaden Damaskus och stora delar av västra Syrien, medan en rad icke-statliga väpnade grupper kontrollerade eller stred om andra områden, ibland mot varandra. Bland dessa grupper återfanns de som främst bekämpade regeringsstyrkorna, såsom de som var anslutna till Fria syriska armén och andra, däribland Ahrar al-Sham, Jabhat al-Nusra (den syriska grenen av al-Qa'ida), IS; liksom den Autonoma administrationens styrkor som etablerats i i huvudsak kurdiska enklaver i norra Syrien.

Splittringen inom FN:s säkerhetsråd hindrade fredssträngningarna men säkerhetsrådet antog flera resolutioner om Syrien. Resolution 2199 som antogs i februari uppmanar stater att hindra överföringen av vapen och pengar till IS och Jabhat al-Nusra. Resolution 2209 som antogs i mars, fördömde användandet av klorin som ett vapen i krig och angav att de ansvariga skulle ställas till svars, samtidigt som stöd uttrycktes för militära aktioner, ekonomiska sanktioner

eller andra åtgärder mot dem som inte rättade sig efter detta. I augusti, genom resolution 2235, begärdes en gemensam utredningsmekanism för att fastställa vem som bar ansvar för användandet av kemiska vapen i Syrien.

FN:s ansträngningar för att mäkla fred, stegvis via en vapenvila i Aleppo eller genom andra samtal mellan flera parter, misslyckades. Internationella förhandlingar kända som "Wienprocessen" etablerades med syfte att leda till direkta samtal mellan den syriska regeringen och oppositionsstyrkorna i januari 2016.

Den oberoende internationella undersökningskommissionen om Syrisk Arabiska Republiken som år 2011 etablerades av FN:s människorättsråd, fortsatte att övervaka och rapportera om parterna i konfliktens brott mot internationell rätt, trots att den syriska regeringen fortsatt hindrade kommissionen från att resa in i landet.

En USA-ledd internationell koalition av stater fortsatte att genomföra flygattacker mot IS och vissa andra väpnade grupper i norra och östra Syrien. Attackerna, som inleddes i september 2014, rapporteras ha dödat ett stort antal civila. Den 30 september inledde Ryssland flygattacker till stöd för den syriska regeringen, formellt mot IS men mestadels attackerades väpnade grupper som både strider mot regeringen och IS. I oktober avfyrades kryssningsrobotar mot mål i Syrien. Hundratals civila rapporteras ha dödats i ryska attacker.

Flera misstänkta israeliska attacker i Syrien var riktade mot Hizbollah, platser kontrollerade av den syriska regeringen samt andra stridande.

Inbördeskrig - brott begångna av regeringsstyrkor

Urskillningslösa och riktade attacker mot civila

Regeringsstyrkor och allierade styrkor fortsatte att begå krigsbrott och andra grova folkrättsbrott, inklusive riktade attacker mot civila och urskillningslösa attacker. Upprepade gånger attackerade regeringsstyrkor områden som väpnade grupper kontrollerade eller stred om, vilket resulterade i att civila dödades och skadades och civila mål förstördes i rättsstridiga attacker. De utförde urskillningslösa attacker och riktade attacker mot civila bostadsområden, bland annat genom artilleribeskjutning och flygattacker. Ofta användes ostyrda högexplosiva tunnbomber som släpptes från helikoptrar. Attackerna dödade och sårade ett stort antal civila, däribland barn. Ett exempel är attacken med tunnbomber mot Baideen i provinsen Aleppo, den 5 februari då minst 24 civila dödades och 80 skadades. Vid ett luftangrepp mot marknaden Sahat al-Ghanem i Duma den 16 augusti dödades runt 100 civila och hundratals skadades. Enligt *Violations Documentation Center*, en syrisk icke-statlig organisation, svarade flygbombningar för hälften av alla civila dödsoffer.

Regeringsstyrkor utförde även ett stort antal misstänkta attacker med kloringas i områden som kontrollerades av icke-statliga väpnade grupper, särskilt i Idlib-provinsen, som orsakade civila dödsoffer. I en attack den 16 mars uppges helikoptrar tillhörande regeringen ha fällt tunnbomber med klorin över och runt Sermin i Idlib-provinsen. En familj på fem personer dödades och omkring 100 civila skadades.

Belägringar och förhindrande av humanitär hjälp

Regeringsstyrkor belägrade under långa perioder civila områden i och omkring Damaskus, inklusive östra Ghouta, Daraya och Yarmouk. Invånarna drabbades av svält och nekades tillgång till medicinsk vård och annan grundläggande service samtidigt som de utsattes för upprepade luftangrepp, artilleribeskjutning och andra attacker.

I juli inledde regeringsstyrkor, inklusive libanesiska Hizbollah-krigare, belägringen av Zabadani och närliggande städer och byar i sydöstra Syrien, vilket tvingade tusentals civila att fly till Madaya. Regeringsstyrkor belägrade även Madaya som bombarderades urskillningslöst, vilket orsakade civila dödsoffer.

Attacker mot vårdinrättningar och medicinsk personal

Regeringsstyrkor fortsatte att angripa vårdinrättningar och medicinsk personal i områden som kontrollerades av väpnade oppositionsstyrkor. De bombade sjukhus och andra vårdinrättningar, förhindrade införseln av medicinska förnödenheter i humanitära hjälpsändningar till belägrade och svårtillgängliga områden, och störde eller förhindrade vård genom att kvarhålla medicinsk personal och frivilliga. Den icke-statliga organisationen *Läkare för mänskliga rättigheter* anklagade regeringsstyrkor för att systematiskt angripa sjukvården i de områden som kontrollerades av oppositionella väpnade grupper och för att vara ansvariga för majoriteten av de 697 sjukvårdsanställda som dödats i Syrien mellan april 2011 och oktober 2015.

Inbördeskrig - brott begångna av väpnade grupper

Icke-statliga väpnade grupper begick krigsbrott, andra brott mot internationell humanitär rätt och grova brott mot de mänskliga rättigheterna.

Användning av urskillningslösa vapen och riktade attacker mot civila

IS-styrkor utförde riktade attacker mot civila liksom urskillningslösa attacker. IS uppges även ha genomfört kemiska attacker med klorin och senapsgas. Syrisk-amerikanska medicinska samfundet (*The Syrian American Medical Society*) uppgav att dess personal behandlat över 50 civila med symtom som tydde på exponering för kemikalier efter att IS-styrkor beskjutit Marea, en stad i Aleppo-provinsen, med granater och artilleri den 21 augusti. Ett spädbarn dog av exponeringen.

IS-styrkor attackerade upprepade gånger områden som kontrollerades av kurder. Minst 262 dödades i direkta attacker mot civila i staden Kobane den 25 juni.

IS och andra väpnade grupper använde explosiva vapen utan styrning, däribland granater och artilleribeskjutning under sina attacker mot bostadsområden vilket resulterade i att civila skadades och dödades. Väpnade grupper uppges ha skjutit hundratals granater mot två byar, Fu'ah och Kefraya, med övervägande shiitisk befolkning i augusti. 18 civila dog i en annan urskillningslös attack mot staden Deraa.

Rättsstridigt dödande

IS-styrkor avrättade summariskt tillfångatagna regeringsoldater, medlemmar av rivaliserande väpnade grupper, journalister och andra tillfångatagna civila. I områdena al-Raqqa, Deyr al-Zur och östra Aleppo, som de kontrollerade, införde IS en strikt tolkning av islamisk lag och genomförde ofta offentliga avrättningar bland annat av människor de anklagade för apostasi, äktenskapsbrott, stöld eller på grund av deras verkliga eller uppfattade sexuella läggning.

Den 30 januari halshöggs den bortförda japanske journalisten Kenji Goto av IS och fyra dagar senare brände de Muath al-Kasasbeh, tillfångatagne piloten i det jordanska flygvapnet, till döds. Den 3 mars kastade IS-medlemmar enligt uppgift ner en man från ett torn i Tabqa i al-Raqa provinsen för att sedan stena honom till döds på grund av hans verkliga eller uppfattade sexuella läggning.

Den 5 juli genomförde IS summariska avrättningar av två fredliga aktivister, Faisal Hussein al-Habib och Bashir Abd al-Ladhim al-Salem, som enligt uppgift dokumenterat IS övergrepp.

Den 5 juli publicerade IS en video som visade hur några av deras barnsoldater till synes sköt ihjäl tillfångatagna regeringssoldater inför en folkmassa på en amfiteater i Palmyra. Efter att IS-styrkor intagit Palmyra i maj, förstörde de avsiktligt antika tempel och andra kulturföremål på platsen som UNESCO utsett till världskulturarv. I augusti halshöggs IS chefen för antikviteter i Palmyra, Khaled al-Asaad, som de hade hållit frihetsberövad sedan maj.

Även andra väpnade grupper gjorde sig skyldiga till rättsstridigt dödande. Enligt uppgift sköt Jabhat al-Nusra ihjäl 20 civila druser i Kalb Loze, Idlib i juni. Enligt bilder som släpptes den 25 juni dödades Jaysh al-Islam rättsstridigt påstådda IS-medlemmar som tillfångatagits. I september dödades 56 regeringssoldater summariskt av Jaysh al-Fateh-krigare under ledning av Jabhat al-Nusra efter att flygbasen Abu al-Dhuhr i Idlib intagits den 9 september.

Belägringar och förhindrande av humanitär hjälp

IS-styrkor utsatte omkring 228 000 människor för belägring i de regeringskontrollerade västra områdena av staden Deyr al-Zur. Lokala aktivister uppgav att fem civila dog i juli till följd av brist på mat och sjukvård. IS stängde vårdinrättningar och hindrade enligt uppgift kvinnlig vårdpersonal från att arbeta i områden under deras kontroll, och begränsade därmed tillgången till medicinsk vård för civila.

Under större delen av året utsattes omkring 26 000 människor för belägring av icke-statliga väpnade grupper i Zahraa och Nobel i nordvästra Aleppo.

Bortföranden

Flera icke-statliga väpnade grupper, däribland IS, ägnade sig åt bortföranden och gisslantagningar.

Den 23 februari blev 253 civilpersoner bortförda av IS. De flesta kom från assyriska byar vid floden Khabur i al-Hasakeh. 48 släpptes senare men oron över vad som hänt dem som fortfarande saknades var stor, särskilt efter att IS i oktober släppte en video om de bortförda som visade tre oidentifierade kroppar.

Inga nya uppgifter kom om vad som hänt människorättsförsvararen Razan Zaitouneh, hennes make Wa'el Hamada, Nazem Hamadi eller Samira Khalil. Alla fyra fördes bort av oidentifierade väpnade män den 9 december 2013. De befann sig då på kontor tillhörande organisationerna Violations Documentation Center och Local Development and Small Projects Support Office i Duma, ett område som kontrollerades av Jaysh al-Islam och andra väpnade grupper.

Inbördeskrig - övergrepp begångna av den PYD-ledda Autonoma administrationen

I norra Syrien hade den Autonoma administrationen ledd av Demokratiska unionspartiet (PYD) kontroll över de övervägande kurdiska enklaverna – Afrin, Kobane (även känt som

Ayn al-Arab) och Jazira. Administrationens säkerhetsstyrkor och polis tvångsfördrev människor från 10 byar och städer, däribland Husseiniya i februari, samt hindrade de tvångsförflyttade från att återvända till sina hem i staden Suluk, i al-Raqqa provinsen, i juli efter att IS tvingats till reträtt från området. De utförde även godtyckliga gripanden, frihetsberövanden och bristfälliga rättegångar mot misstänkta anhängare av väpnade grupper och andra. Administrationens säkerhetsstyrkor använde enligt uppgift barnsoldater.

Attacker av internationella koalitionsstyrkor

Den USA-ledda internationella koalitionen fortsatte flygangreppen mot IS och vissa andra väpnade grupper i norra och östra Syrien, som hade inletts i september 2014. En del attacker resulterade i civila dödsoffer. Syriska människorättsobservatoriet (*The Syrian Observatory for Human Rights*) rapporterade att 243 civila hade dödats i attacker utförda av koalitionen under året. Den 30 april uppgavs koalitionen flygangrepp mot misstänkta IS-mål i Bir Mahli, Aleppo-provinsen, ha orsakat 64 civila dödsoffer.

Attacker av ryska styrkor

Ryssland intervenerade i konflikten till stöd för den syriska regeringen och inledde den 30 september en serie av flygattacker, främst mot väpnade oppositionsgrupper. Samma dag uppgavs minst 43 civila ha dödats i ryska attacker mot Talbiseh, Zafraneh och Rastan i provinsen Homs.

Den 7 oktober avfyra de ryska styrkorna kryssningsmissiler mot mål i Syrien från fartyg i Kaspiska havet. Ett sådant missilnedslag dödade fem civila och förstörde minst tolv hem i Darat Izza i Aleppo-provinsen. Den 20 oktober slog två misstänkta ryska flygattacker ned i fältsjukhuset i Sermins omedelbara närhet i provinsen Idlib. 13 civila dog i attacken och sjukhuset sattes ur funktion. Den 29 november avfyra ett misstänkt ryskt stridsplan tre missiler mot en välbesökt marknad i Ariha, Idlibprovinsen, vilket dödade 49 civila.

Sammanlagt dödades enligt uppgift minst 600 civila i ryska attacker och minst tolv vårdinrättningar träffades i områden som väpnade oppositionsgrupper kontrollerade eller stred om.

Flyktingar och internflyktingar

Den fortsatta konflikten tvingade mycket stora delar av befolkningen på flykt. Omkring 4,6 miljoner människor flydde från Syrien mellan 2011 och slutet av 2015, inklusive 1 miljon personer som enligt FN:s flyktingorgan UNHCR tvingades på flykt under 2015. FN:s kontor för samordning av humanitära frågor rapporterade att cirka 7,6 miljoner är internflyktingar inom Syrien. Hälften av flyktingarna var barn. I de länder som tagit emot flest flyktingar från Syrien; Turkiet, Libanon som Jordanien, begränsade myndigheterna antalet flyktingar som tilläts komma från Syrien, vilket gjorde att de utsattes för ytterligare attacker och umbäranden i Syrien. Libanon och Jordanien fortsatte också att förhindra palestinska flyktingar från Syrien från att komma in i de respektive länderna, vilket gjorde dem särskilt utsatta. Minst 500 000 flyktingar från Syrien reste över havet eller landvägen in i Europa, men många europeiska länder och andra länder i regionen underlät att ta emot en rättmätig andel av dem som flytt.

Påtvingade försvinnanden

Regeringens säkerhetsstyrkor höll fortsatt tusentals personer frihetsberövade utan åtal och rättegång, ofta under omständigheter som uppgick till påtvingade försvinnanden. Tiotusentals personer var fortsatt utsatta för påtvingade försvinnanden, vissa sedan konflikten utbrött

2011, däribland fredliga regimkritiker och familjemedlemmar som frihetsberövats i stället för släktingar som eftersökts av myndigheterna.

Bland dem som sedan 2012 varit utsatta för påtvingade försvinnanden fanns Abd al-Aziz al-Khayyir, Iyad Ayash och Maher Tahan, medlemmar av Nationella samordningskommittén för demokratisk förändring (*The National Coordination Body for Democratic Change*), som greps den 20 september 2012 vid en av flygvapnets underrättelsetjänsts kontrollstationer.

Tortyr och annan misshandel

Tortyr och annan misshandel av fångar utförd av regeringens säkerhets- och underrättelsetjänst liksom i statliga fängelser var fortsatt systematisk och utbredd. Antalet fångar som dog till följd av tortyr och annan misshandel var fortsatt stort.

Salaheddin al-Tabbaa, en 22-årig student och volontär för Syriska Röda Korset dog i fångenskap i april, enligt en dödsattest som familjen mottog från myndigheterna i juli. Dödsattesten angav att han dött av en hjärtattack. Han var vid god hälsa då säkerhetsstyrkorna frihetsberövade honom i september 2014. Hans kvarlevor återlämnades inte till familjen utan myndigheterna uppgav att han begravts.

Godtyckliga gripanden och fängslanden

Tiotusentals civila, däribland fredliga aktivister, frihetsberövade av regeringens säkerhetsstyrkor. Många kvarhölls i häktet under utdragna perioder där de utsattes för tortyr och annan misshandel. Andra ställdes inför rätta i bristfälliga rättegångar i anti-terrordomstolen eller i militära fältdomstolar.

Bassel Khartabil, en fredlig aktivist som agerat för yttrandefrihet på internet, hölls fortsatt godtyckligt frihetsberövad. Han greps i mars 2012 och ställdes inför rätta i en militär fältdomstol i slutet av 2012 i en helt kort process, men fick inte veta resultatet av domstolens prövning. Den 3 oktober 2015 förflyttades han från fängelset Adra till en okänd plats.

Den 10 augusti frigavs människorättsförsvararen Mazen Darwish, chef för Syriska centret för media och yttrandefrihet av myndigheterna. Hani al-Zitani och Hussein Gharir, två andra medlemmar vid centret, frigavs av myndigheterna i juli. Alla tre har hållits frihetsberövade sedan februari 2012 och ställts inför rätta i anti-terrordomstolen. Åtalen mot dem lades senare ned.

Dödsstraff

Dödsstraff utdömdes fortfarande för en rad brott, men det kom inte fram mycket information om dödsdomar och det framkom ingen information om avrättningar som ägt rum under året.

Anti-terrordomstolen dömde enligt uppgift 20 fångar som hölls i centralfängelset i Hama till döden för att ha deltagit i fredliga protester efter mycket bristfälliga rättegångar under maj och juni.

USA

Amerikas förenta stater

Stats- och regeringschef: Barack Obama

Det förekom varken ansvarsutkrävande eller kompensation för brott mot folkrätten som begåtts inom CIA:s hemliga interneringsprogram. Ett stort antal fångar satt alltså i militärt interneringsläger på obestämd tid på den amerikanska flottbasen i Guantánamo Bay på Kuba, medan rättegångsförhandlingar pågick inför militärdomstol i ett fåtal fall. Fortfarande uttrycktes farhågor över bruket av isoleringsstraff i statliga och federala fängelser, liksom mot våldsanvändningen inom polisen. 27 män och en kvinna avrättades under året.

Bakgrund

I mars respektive september och november redovisade USA sina svar på ettårsuppföljningen till FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, Kommittén för avskaffande av rasdiskriminering och Kommittén mot tortyr, avseende deras prioritetsrekommendationer för 2014 efter granskningen av landets efterlevnad av den Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, Konventionen om avskaffande av rasdiskriminering och Konventionen mot tortyr.

I maj undersöktes USA:s människorättssituation i FN:s allmänna ländergranskning, UPR. I september godkände USA cirka tre fjärdedelar av de 343 rekommendationer som utfärdades under UPR-processen. Liksom 2011 påstod sig USA stödja kraven på en stängning av fängelset i Guantánamo Bay, ratificeringen av Konventionen om barnets rättigheter och Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor samt ansvarsutkrävande för tortyr. Inget av detta hade genomförts vid årets slut.

Straffrihet

I sin ettårsuppdatering för Kommittén för mänskliga rättigheter sa USA att man förbjöd tortyr och annan misshandel, påtvingade försvinnanden och godtyckligt frihetsberövande av ”alla personer i landets förvar, var de än hålls fängslade”, och att man ”ställde alla personer som gjort sig skyldiga till sådana handlingar till svars”. Vid årets slut hade dock inga åtgärder vidtagits för att stoppa straffriheten för de systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter som begåtts inom CIA:s hemliga interneringsprogram, enligt ett godkännande utfärdat av den före detta presidenten George W. Bush efter attackerna den 11 september 2001.

USA meddelade också FN:s kommitté för mänskliga rättigheter att man ”stödjer transparens” avseende den här frågan. Vid årets slut - över 12 månader efter offentliggörandet av den tidigare hemligstämplade sammanfattningen av rapporten från senatens särskilda kommitté för information om CIA-programmet - var kommitténs fullständiga rapport på 6 700 sidor, innehållande information om behandlingen av varje enskild fånge, dock fortfarande stämplad som topphemlig. De flesta, om inte alla, fångar utsattes för påtvingade försvinnanden och fängelseförhållanden och/eller förhörsmetoder som bröt mot förbudet mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling. Hemligstämplingen av rapporten fortsatte att innebära ökad risk för straffrihet och förvägran av kompensation.

Under året hade militäråklagare enligt uppgift hört talas om cirka 14 000 gömda fotografier med anknytning till CIA:s hemliga fängelser i Afghanistan, Thailand, Polen, Rumänien,

Litauen och eventuellt på andra platser, bland annat bilder av nakna fångar under transport. Fotografierna hade inte offentliggjorts vid årets slut.

Kampen mot terrorism – interneringar

Fångar som satt frihetsberövade i Guantánamo Bay förvägrades alltså sina mänskliga rättigheter i enlighet med USA:s bristfälliga rambestämmelser för ”globalt krig” och landets ståndpunkt att folkrätten inte gäller dessa frihetsberövanden. I ettårsuppföljningens svar på kravet från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter om ett upphörande av frihetsberövanden utan föregående domstolsbeslut och av användningen av militärkommissioner mot Guantánamo-fångar, upprepade USA sin felaktiga ståndpunkt om extraterritorialitet genom att hävda att ”förpliktelseerna enligt konventionen endast gäller individer som både befinner sig inom en stats territorium och inom dess rättsystem”. På kravet från Kommittén för avskaffande av rasdiskriminering (CERD) om ett upphörande av interneringar på Guantánamo ”utan ytterligare dröjsmål” svarade USA att man inte höll med om att ”begäran stödjer sig direkt på förpliktelseerna enligt konventionen”.

Vid årets slut hölls 107 män fängslade på Guantánamo, majoriteten av dem utan att ha åtalats för något och utan rättegång. Runt hälften hade beviljats förflyttning från basen sedan minst fem år tillbaka i tiden. 21 fångar överfördes från basen under året till Estland, Marocko, Saudiarabien, Mauretanien, Oman, Förenade Arabemiraten och Storbritannien.

Utfrågningarna av Periodic Review Board, PRB, fortsatte. De här administrativa prövningsförfarandena, som underminerar ordinarie rättskipningsprocesser, gäller fångar som inte ställs inför militärkommissioner och inte har godkänts för överföring genom andra administrativa prövningar.

Förhandlingarna i militärkommissioner fortsatte mot fem fångar som anklagats för inblandning i attackerna den 11 september 2001 och åtalats enligt den så kallade Military Commissions Act (MCA), med yrkande på dödsstraff 2012. De fem fångarna Khalid Sheikh Mohammed, Walid bin Attash, Ramzi bin al-Shibh, ‘Ali ‘Abd al-‘Aziz och Mustafa al Hawsawi, liksom ‘Abd al-Rahim al-Nashiri - som formellt åtalades 2011 med yrkande på dödsstraff för anklagelser gällande bombningen av USS Cole i Jemen år 2000 – hölls isolerade i hemligt amerikanskt fängelse i upp till fyra år innan de överfördes till Guantánamo 2006. Deras rättegångar hade inte inletts vid årets slut.

Förhandlingsförfarandet fortlöpte också i fallet med Abd al Hadi al Iraqi, som enligt uppgift greps i Turkiet 2006 och överfördes i amerikanskt förvar, hölls i hemligt förvar av CIA och överfördes till Guantánamo 2007. Han åtalades formellt den 18 juni 2014. Rättegången pågick fortfarande vid årets slut.

Majid Khan och Ahmed Mohammed al Darbi inväntade fortfarande sina domar efter att ha erkänt sig skyldiga 2012 respektive 2014, och gick med på att inte stämma USA för hur de behandlats under tiden som frihetsberövade. Ahmed Mohammed al Darbi greps av civila myndigheter i Azerbajdzjan i juni 2002 och överfördes till amerikanskt förvar två månader senare. Han har påstått att han misshandlades. Majid Khan hölls frihetsberövad inom CIA:s hemliga interneringsprogram från 2003 och utsattes för påtvingat försvinnande, tortyr och annan misshandel innan han överfördes till Guantánamo 2006. Ytterligare information om behandlingen av honom i CIA:s förvar framkom under året – han utsattes bland annat för våldtäkt, sexuella övergrepp och misshandel, fick sitta i mörker och isoleringscell under

längre perioder och fick hänga från en träbjälke i flera dagar. Dessutom riktades hot mot honom och hans familj.

I juni ogiltigförklarade en panel bestående av tre domare från USA:s appellationsdomstol den fällande dom som utfärdats av en militärkommission mot Guantánamo-fånge Ali Hamza Suliman al Bahlul. Domen avsåg förberedelse till krigsbrott, men domstolen förkastade den med anledning av att åtalpunkten inte erkändes enligt folkrätten och inte kunde prövas inför en militärdomstol. I september godkändes myndigheternas överklagande till domstolen om att pröva fallet på nytt. Muntliga inlägg hölls den 1 december och rättsens beslut inväntades vid årets slut.

Övervåld

Minst 43 personer i 25 delstater dog efter att polisen använt elpistoler mot dem, vilket ökade det totala antalet dödsfall relaterade till elpistoler sedan 2001 till minst 670. De flesta av dem som dog var obeväpnade och verkade inte ha utgjort något allvarligt hot när elpistolerna användes.

Freddie Grays död i april och ettårsdagen för Michael Browns död utlöste protester i Baltimore, Maryland respektive Ferguson, Missouri. Liknande protester mot polisens våldsanvändning uppstod bland annat i städerna Cleveland, Ohio och St. Louis, Missouri. Användningen av tung kravallutrustning och vapen och utrustning för militärt bruk vid bevakningen av demonstrationerna avskräckte demonstranterna, som utövade sin rätt till fredliga sammankomster.

Myndigheterna försummade att spåra det exakta antalet personer som dödas av brottsbekämpande tjänstemän varje år – uppskattningarna varierar från 458 till över 1 000 individer. Enligt de begränsade uppgifter som finns tillgängliga utgör svarta män en oproportionerligt stor andel av personer som dödas av polis. Delstaternas lagar avseende användning av dödligt våld är alltför toleranta; ingen av dem begränsar bruket av skjutvapen till en sista utväg efter att fredliga och mindre skadliga metoder har prövats och polismannen eller andra utsätts för direkt hot att dödas eller skadas allvarligt.

Tortyr och annan misshandel

Staden Chicago, Illinois, antog en förordning som beviljade skadestånd till över 100 personer som utsatts för tortyr av anställda vid Chicagos polismyndighet mellan 1972 och 1991. Förordningen omfattar en fond på 5,5 miljoner dollar för de utsatta, en formell ursäkt från staden Chicago, kostnadsfri högskoleutbildning för de utsatta och deras familjer, en utbildningskomponent i Chicagos kommunala skolor om tortyrens historia inom Chicagos polismyndighet, ett offentligt minnesmärke för tortyrutsatta och ett rådgivningscenter för tortyrutsatta.

Migranternas rättigheter

Fler än 35 000 ensamkommande barn och 34 000 familjer greps när de försökte ta sig över den södra gränsen under året – många av dem flydde från våld och osäkerhet i Mexiko och Centralamerika. Familjer kvarhölls i månader när de ansökte om att få stanna i USA; många hölls i förvar utan ordentlig tillgång till läkarvård, sanitära mat- och vattenförhållanden och rättshjälp. Transpersoner placerades rutinemässigt i förvar enligt sitt födelsekön och riskerade

därmed att utsättas för övergrepp, eller hölls i isoleringscell och utan tillgång till hormonbehandling.

Kvinnors rättigheter

Trots legislativa framsteg i den på nytt godkända lagen om våld mot kvinnor, Violence Against Women Act – som bland annat omfattar föreskrifter om den höga förekomsten av våld mot kvinnor i ursprungsbefolkningar och erbjuder skydd och hjälp till personer som utsatts för våld i hemmet – saknade våldtagna kvinnor i USA:s och Alaskas ursprungsbefolkningar fortfarande tillgång till grundläggande vård, till exempel undersökningar och andra viktiga hälsovårdstjänster som akutpreventivmedel. Kvinnor i USA:s och Alaskas ursprungsbefolkningar utsattes även fortsättningsvis för oproportionerligt mycket våld; de löpte 2,5 gånger högre risk att våldtas eller utsättas för sexuella övergrepp än andra kvinnor i landet.

Det var stora skillnader i kvinnors tillgång till hälso- och sjukvård inom sexuell och reproduktiv hälsa, däribland mödravård. Afroamerikanska kvinnor löpte nästan fyra gånger högre risk att dö av graviditetsrelaterade komplikationer än vita kvinnor. Över 230 lagförslag lades fram i flera av USA:s delstater i avsikt att begränsa tillgången till säkra och lagliga aborter.

Förhållandena i fängelser

Över 80 000 fångar hölls fängslade under fysiskt och socialt eftersatta förhållanden i federala och statliga fängelser över hela landet.

Ett prejudicerande domstolsavgörande i ett rättsfall med grupptalan, Ashker mot Brown, i september innebar att utdragen och ej tidsbestämd isolering på Kaliforniens isoleringsavdelningar i stort sett eliminerades. Enligt avgörandets villkor skulle den stora majoriteten av fångarna på isoleringsavdelningar överföras till allmänna fängelseavdelningar. Med tanke på de skadliga effekterna av långvarig isolering ska fångar som suttit i över tio år på isoleringsavdelning först överföras till en skyddad avdelning med andra fångar och påbörja ett tvåårigt program för återintegrering i den allmänna fängelsepopulationen.

I mars publicerades en ”oberoende” granskning av bruket av isoleringsceller på institutioner som tillhör USA:s federala kriminalvårdsmyndighet (*Federal Bureau of Prisons*, BOP). Där rapporterades om ett antal brister i systemet, till exempel avseende föreskrifter för psykisk hälsa och program för återintroduktion av fångar som suttit isolerade under långa perioder. Rekommendationerna var inte tillräckligt omfattande för att förbättra isoleringssystemets skadliga effekter på fångarnas fysiska och psykiska hälsa, eller för att få BOP att uppfylla sina internationella förpliktelser.

Dödsstraff

27 män och en kvinna avrättades i sex delstater, vilket ökade det totala antalet avrättningar sedan återinförandet av dödsstraffet 1976 till 1 422. Det var det lägsta antalet avrättningar under ett år sedan 1991. Cirka 50 nya dödsdomar utdömdes. Nästan 3 000 personer satt kvar i dödscell vid slutet av året.

Nebraskas lagstiftande församling röstade för att avskaffa dödsstraffet och åsidosatte delstatsguvernörens veto mot lagförslaget. Avskaffandet hade dock ännu inte verkställts vid

slutet av året, eftersom motståndare under en namninsamling fått tillräckligt många underskrifter för att frågan ska avgöras i en folkomröstning i november 2016. Kampen mot dödsstraffet fortsatte i februari med beskedet om ett moratorium för avrättningar i Pennsylvania, utfärdat av delstatsguvernören. Giltiga moratorier fanns även kvar i delstaterna Washington och Oregon vid slutet av året.

Warren Hill avrättades i Georgia den 27 januari. Alla experter som bedömde honom, även de som anlätades av delstaten, var överens om att han led av en mental funktionsnedsättning, vilket gjorde hans avrättning grundlagsstridig. Cecil Clayton, en 74-årig man, avrättades i Missouri den 17 mars. Han hade diagnostiserats med demens och en psykotisk störning som orsakats av en allvarlig hjärnskada.

Missouris guvernör omvandlade dödsstraffet för Kimber Edwards strax innan han skulle avrättas i oktober. Mannen som sköt offret och som avtjänar ett livstidsstraff efter att ha erkänt sig skyldig i utbyte mot att undkomma dödsstraffet hade undertecknat en redogörelse där han återkallade sina påståenden efter gripandet om Kimber Edwards inblandning i mordet.

Kelly Gissendaner avrättades i Georgia den 30 september för mordet på sin man. Mannen som erkände sig skyldig till att ha skjutit den mördade och som vittnade mot sin medåtalade avtjänar ett livstidsstraff. Flera interner och före detta kriminalvårdstjänstemän uttalade sitt stöd för benådning av Kelly Gissendaner, och framhöll hennes rehabilitering och positiva påverkan på fängelselivet och medfångarna.

Delstater fortsatte att ställas inför rättstvister om metoder för giftinjektioner och problem att skaffa avrättningspreparat. Den 29 juni, i fallet Glossip mot Gross, godkände USA:s högsta domstol bruket av midazolam som det lugnande läkemedlet i Oklahomas metod med tre preparat. Två domare med skiljaktig mening argumenterade för att domstolen på nytt skulle överväga dödsstraffets grundlagsenlighet. Deras åsiktsavvikelse gjorde gällande att dödsstraffet nu ”med stor sannolikhet” var grundlagsstridigt, bland annat på grund av dess godtycke och opålitlighet.

Efter beslutet fastställde Oklahoma tidpunkten för avrättningen av Richard Glossip, en av de kända i den rättsliga prövningen av giftinjektioner. Timmar före den planerade avrättningen den 16 september, och sedan minuter före den uppskjutna avrättningen den 30 september, stoppade delstatsguvernören avrättningen efter avslöjandet att fängelsemyndigheterna hade fel preparat. Senare framkom det att det här preparatet hade använts vid minst en avrättning, av Charles Warner i januari. Delstatens statsåklagare sökte och fick uppskov med avrättningar på obestämd tid, och i oktober meddelade hans kansli att man inte skulle planera några nya avrättningsdatum förrän minst 150 dagar efter att utredningen av avrättningsförfarandet har slutförts.

I oktober meddelade fängelsemyndigheterna i Ohio att 11 planerade avrättningar under 2016 skulle skjutas upp till 2017, 2018 och 2019, medan delstaten försökte hitta ”lagliga metoder” för att förskaffa preparat för giftinjektioner.

Under året frikändes sex interner från brott för vilka de ursprungligen dömts till döden, vilket ökade antalet sådana fall till 156 sedan 1973.

